

IHS

Výklad řehole

prvního řádu
našeho

svatého otce
Františka

Napsal

A. R. P. Klemens Minařík, O. F. M.

II. opravené vydání podle Kodexu a stanov z r. 1923
Přerov 1934

Nákladem vlastním - Tiskl Jar. Strojil v Přerově

V Ý K L A D Ř E H O L E

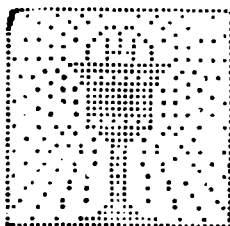
PRVNÍHO ŘÁDU

SV. OTCE NAŠEHO FRANTIŠKA

II. OPRAVENÉ VYDÁNÍ
PODLE KODEXU A STANOV Z R. 1923

N A P S A L

A. R. P. KLEMENS MINAŘÍK, OFM.

V PŘEROVĚ ROKU 1934

NÁKLADEM VLASTNÍM — TISKL JAR. STROJIL V PŘEROVĚ

Čís. jedn.: 1330.

Spisu P. Klementa Minaříka O. Fr. M. »Výklad řehole
prvního řádu sv. Otce našeho Františka«, uděluje se tímto
řádové schválení.

V Praze, dne 24. října 1933.

L. S.

P. Josef Hopfinger,
provinciál řádu františkánského.

Obsah :

Předmluva k I. vydání	str. 4
Předmluva k II. vydání	5
Řehole s. O. n. Františka	7
Závěť s. O. n. Františka	13
Požehnání s. O. n. Františka	15
Část I. O řeholnictví všeobecně.	
I. O stavu řeholním	17
II. O řeholích a řádech	18
III. O rozdílu mezi řády	19
IV. O řádu serafickém	20
V. Synové sv. Františka v zemích českých a na Slovensku	22
VI. O řeholi sv. Františka	28
VII. O podstatě stavu řeholního	32
VIII. Cvičení v dokonalosti křesťanské	36
IX. O kázni řeholní	43
X. Formulář jednoduché a slavné profese	52
XI. Obnova sv. profese	54
Část II. Výklad řehole sv. Františka.	
I. kapitola řehole	55
II. kapitola řehole	59
III. kapitola řehole	63
IV. kapitola řehole	71
V. kapitola řehole	77
VI. kapitola řehole	80
VII. kapitola řehole	88
VIII. kapitola řehole	90
IX. kapitola řehole	92
X. kapitola řehole	94
XI. kapitola řehole	103
XII. kapitola řehole	106
Závěť sv. Františka	108
Rejstřík	110

Předmluva.

Podávaje důstojným a ctihodným spolubratřím výklad řehole, zpracovaný dle generálních stanov z r. 1913, pokládám za svou povinnost, abych předeslal několik slov na vysvětlenou.

Tento výklad řehole určen jest předně pro noviciát. Hleděl jsem usnadniti práci R. P. magistru, jenž nucen byl řeholi a výklad diktovati, též novicům, obzvláště novicům laikům, kteří musili vše psáti, aby mohli tím větší pozornost věnovati ascési, rozjímání, katechismu a ostatním předmětům. Se stejným úmyslem podávám tento spisek instruktorům a magistrům bratří kleriků i laiků jakožto pomůcku k exortám o řeholi.

Tato knížka psána jest také pro soukromou potřebu, obzvláště bratří laiků, kteří mohou ji používati k duchovní četbě a rozjímání. Na kněze jest pamatováno jen pokud se týče nejdůležitějších povinností, neboť ostatních věcí mohou se jinde dočísti.

Tohoto výkladu možno používati jakožto veřejné četby při stole, hlavně tehdy, když se čtou latinské konstituce a při exerciciích.

Knížka tato nepodává nic nového, opírajíc se všude o staré, osvědčené vzory. Psal jsem ji s tím úmyslem, abych poděkoval Bohu za nesmírné milosrdenství a potom abych svým spolubratřím aspoň v něčem prospěl.

Vydání tohoto spisku umožnil svou štědrostí A. R. P. provincial Roger Konhefr, R. P. Benno Kůstka a R. P. Akkurs Košťál, jimž vzdávám tuto veřejné díky. Upřímně děkuji také R. P. Pavlu Maráškoví za praktické rady a pokyny, jež mi ochotně a obětavě poskytl.

V PRAZE, dne 3. září 1913.

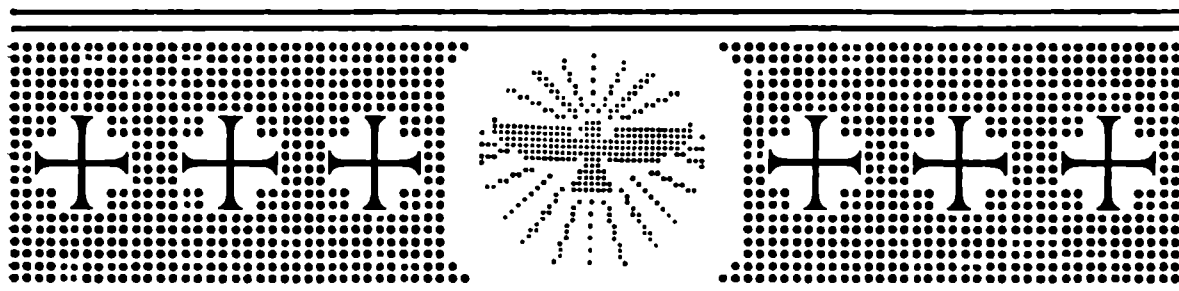
P. Klemens Minařík, O. Fr. M.

Předmluva k II. vydání.

Dověděl jsem se, že výklad řehole došel pozornosti v naší provincii a též v provincii S. Salvatora na Slovensku. Proto jsem výklad poněkud rozšířil a přepracoval na podkladě Codexu a Generalních stanov z r. 1923. Takto upravený může býti všem vsd. a ctih. spolubratřím vhodnou pomůckou k poznání řehole a jejího účelu.

Z á s m u k y, 4. října 1933.

P. Klemens Minařík, OFM.

Motto:

Bratři ať mají vždycky při sobě tento list (závěť) vedle řehole; a kdykoliv čtou řeholi, ať čtou i tato slova. (Závěť sv. Fr.) A kteříkoli tohoto pravidla budou následovati, na ty sestup pokoj a milosrdenství. (Ke Galatům 6, 16.)

BULLA

papeže Honoria III. o řeholi Bratří Menších.

Honorius, biskup a sluha služebníků Božích. Milým synům, bratru Františkovi a ostatním bratrům z řádu Bratří Menších, pozdrav a apoštolské požehnání.

Stolice apoštolská má v obyčeji ke zbožným přáním svolovati a slušným žádostem prosících blahovolnou přízeň projevovati. Pročež, milí synové v Pánu, jsouce vašim zbožným prosbám naklonění, řeholi vašeho řádu, schválenou od papeže Innocence, slavné paměti předchůdce našeho, v uvedeném znění právomocí apoštolskou vám potvrzujeme a pod záštitou této listiny берeme v ochranu. Ta zní:

Ve jménu Páně počíná se řehole a život Bratří Menších.

Hlava I.

1. Řehole a život Bratří Menších jest ten: Svaté evangelium Pána našeho, Ježíše Krista, zachovávati životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě. 2. Bratr František slibuje poslušnost a úctu papeži Honoriovi, jeho nástupcům řádně zvoleným a církvi římské. 3. Ostatní pak bratři jsou zavázáni bratra Františka a jeho nástupců poslouchati.

1. tři sliby. 2, 3 přímé rozkazy.

Hlava II.

O těch, kdo chtějí tento život přijmouti a jak mají býti přijímáni.

1. Budou-li někteří chtít tento život přijmouti a přijdou k našim bratřím, ať je pošlou ke svým ministrům provinciálům, jimž toliko a ne jiným jest dovoleno bratry přijímati. 2. Ministři však ať je bedlivě zkoušejí z víry katolické a církevních svátostí. A když to vše věří a chtějí věrně vyznávat a až do konce přísně zachovávat a nemají-li manželek, nebo mají-li je a jejich manželky již vstoupily do kláštera, anebo složivše dříve slib zdržlivosti, z moci diecesánního biskupa daly jim své dovolení a jsou-li manželky samy takového věku, že podezření o nich vzniknouti nemůže: 3. Ať jim řeknou slova svatého evangelia, aby šli, prodali vše, co mají, a snažili se to rozdati chudým; kdyby toho učiniti nemohli, dostačí jim dobrá vůle. 4. Bratři pak a jejich ministři ať se varují péče o jejich majetek, aby mohli svobodně naložiti se svým jměním, jak jim to Pán vnukne. Kdyby však byli žádáni o radu, dovoleno jest ministrům poslati je k některým lidem bohabojným, aby podle jejich rady jmění své rozdali chudým.

5. Potom ať jim propůjčí oděv zkušební, totiž dva hábity bez kapuce, cingulum, spodní šat a kaparón až k cingulu, leč by někdy ministři podle vůle Boží něco jiného za dobré uznali. 6. Po dokonáném roce zkušebním ať jsou přijati k poslušnosti, aby slíbili, že budou tento život a řeholi vždycky zachovávat. 7. A nikterak nebude jim volno z toho řádu vystoupiti podle rozkazu Svatého Otce papeže, neboť dle svatého evangelia nikdo, jenž položil ruku svou k pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu. 8. Ti pak, kdo již poslušnost slíbili, ať mají jeden hábit s kapucí a kdo by si přál, druhý bez kapuce. 9. A kdo jsou nuceni potřebou, mohou nositi obuv. 10. Všichni pak bratři ať se odívají šaty lacinými; 11. a s požehnáním božím mohou je spravovati sukrem a jinými záplatami. 12. Napomínám však a vybízím je, aby nepohrdali a neposuzovali těch lidí, které vidí oděné rouchy jemnými a pestrými a požívající vybraných pokrmů a nápojů; nýbrž spíše ať každý posuzuje a pohrdá sám sebou.

1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 předpisy stejné platnosti s rozkazy. 7 přímý zákaz. 11 svoboda. 4, 12 výstraha.

Hlava III.

O církevních hodinkách, postu a jak mají bratři jíti světem.

1. Klerici ať vykonávají církevní hodinky podle způsobu svaté římské církve, kromě žaltáře, z něhož mohou míti breviáře. Laici však ať se modlí dvacet čtyři otčenáše za jitřní, pět za chvály; za první, třetí, šestou, devátou, za každou z těch

hodinek sedm; za nešpory dvanáct, za doplněk sedm; ať pak se modlí za zemřelé.

2. Nechť se postí od svátku Všech Svatých až do Narození Páně. 3. Svatý pak půst, jenž trvá od Zjevení Páně nepřetržitě po čtyřicet dní, jež Pán Ježíš svým svatým postem posvětil, kdož dobrovolně zachovávají, buďtež požehnáni od Pána; kdo však nechťejí, nejsou nuceni; druhý však půst až do Vzkříšení Páně ať zachovávají. V jiných pak dobách nejsou zavázáni se postiti, vyjma v pátek. 4. V době pak zřejmé potřeby bratři nejsou zavázáni k postu tělesnému.

5. Radím pak, napomínám a vybízím své bratry v Pánu Ježíši Kristu, kdykoliv jdou světem, aby se nehádali a nepřeli, ani jiných neposuzovali; 6. nýbrž ať jsou tiší, mírumilovní, skromní, vlídní a pokorní, uctivě mluvíce s každým, jak se sluší. 7. Nemají pak jezdit koňmo, nejsou-li nuceni zřejmou potřebou nebo churavostí. 8. Do kteréhokoli domu přijdou, nejprve ať řeknou: »Pokoj domu tomuto«. 9. A podle svatého evangelia ze všech pokrmů, které se j i m p ř e d k l á d a j í, smějí požívat.

1, 2, 7 předpis stejné platnosti. 3, 4, 9 svoboda. 5 výstraha. 6, 8 napomenutí.

Hlava IV.

Že bratři nemají přijímati peněz.

1. Přísně nařizují všem bratřím, aby peněz nikterak nepřijímali, ani sami, ani skrze prostředníka. 2. Avšak o potřeby nemocných a ošacení ostatních bratří provincialové toliko a kustodové s přispěním duchovních přátel mají bedlivě pečovatí podle míst, časů a studených krajů, jak za dobré uznají, že toho potřeba vyžaduje; vždycky však šetříce toho, aby, jak řečeno bylo, peněz n e p ř i j í m a l i.

1. přímý rozkaz. 2. předpis stejné platnosti.

Hlava V.

O způsobu práce.

1. Bratři, kterým dal Bůh schopnost k práci, ať pracují svědomitě a s dobrým úmyslem; totiž tak, aby odstraníce zahálku, nepřítelkyni duše, nepotlačovali v sobě ducha svaté modlitby a zbožnosti, jemuž mají ostatní časné záležitosti napomáhati. 2. Jako mzdu za práci ať přijímají pro sebe a své spolubratry životní potřeby, kromě peněz; a to pokorně, jak se sluší na služebníky b o ž í a n á s l e d o v n í k y nejsvětější chudoby.

1, 2 napomenutí.

Hlava VI.

Že si bratři nemají ničeho přivlastňovati; jak mají prositi o almužnu a o bratrech nemocných.

1. Bratři ať si ničeho nepřivlastňují, ani domu, ani místa, ani jakékoli věci, nýbrž jako poutníci a cizinci na tomto světě

v chudobě a pokoře Bohu sloužíce, ať jdou důvěrně pro almužnu. 2. A nesluší se, aby se styděli, neboť i Pán Ježíš stal se pro nás na tomto světě chudým. 3. To jest ta vznešenost svrchované chudoby, jež vás, bratry mé nejmilejší, ustanovila dědici a vládci království nebeského, statky sice učinila chudými, ale ctnostmi povýšila. To buď vašim údělem, jenž uvádí do země živých, jehož nejmilejší bratři, zcela se přidržující, pro jméno Pána našeho Ježíše Krista na věky nic jiného na světě míti nechtějte.

4. A kdekoli bratři jsou a budou přebývati, ať se chovají k sobě vespolek jako domáci. Ať projeví jeden druhému své potřeby bez obavy, neboť kojí-li a miluje-li matka syna svého tělesného, čím více má každý milovati a pečovati o svého bratra duchovního. 5. Když pak někdo z nich onemocní, mají jej ostatní bratři tak ošetřovati, jak by si přáli, a by sami byli ošetřováni.

1. přímý zákaz. 2, 3, 4 napomenutí. 5. předpis stejné platnosti.

Hlava VII.

O pokání, jež má býti uloženo bratrům hřešícím.

1. Jestliže by někteří z bratrů z ponoukání zlého nepřítele smrtelně zhřešili, pro ty hříchy, o nichž se mezi bratry ustanoví, aby se v nich útočiště bralo k samotným ministrům provincialům, zavázání jsou jmenovaní bratři utéci se k nim bez odkladu, jak budou moci nejdříve. 2. Ministři pak, jsou-li kněžími, ať jim milosrdně uloží pokání. Nejsou-li však kněžími, ať je dají uložití od jiných kněží řádových, jak před Bohem za nejlepší uznají. 3. Mají se však varovati, aby se nehněvali a nermoutili pro něčí hřích, poněvadž hněv a rozčilení v nich a též v ostatních překážejí lásce.

1. předpis moc mající rozkazu. 2. napomenutí. 3. výstraha.

Hlava VIII.

O volbě ministra generála tohoto bratrstva a o kapitole svatodušní.

1. Všichni bratři jsou zavázáni míti vždycky jednoho z bratrů tohoto řádu za ministra generála a služebníka celého bratrstva a mají ho přesně poslouchati. 2. Po jeho smrti buď vykonána od ministrů provinciálů a kustodů volba jeho nástupce při kapitole svatodušní, k níž mají se vždy současně shromážďiti ministři provinciálové tam, kamkoli bude od ministra generála ustanoveno; a to jednou ve třech letech nebo v jiné lhůtě delší nebo kratší, jak to bude od jmenovaného ministra zařízeno. 3. Kdyby bylo někdy všem ministrům provinciálům a kustodům zřejmo, že zmíněný ministr nepostačuje ke službě a obecnému prospěchu bratrů, zavázání jsou jmenovaní bratři, kterým jest

volba svěřena, ve jménu Páně zvoliti si jiného za kustoda. 4. Po kapitole svatodušní jednotliví provinciálové a kustodové, budou-li chtít a uznají-li za dobré, mohou ve svých kustodiích jednou toho roku svolati bratry své ke kapitole.

1, 2, 3 předpis moc mající. 4. svoboda.

Hlava IX.

O kazatelích.

1. Bratři ať nekáží v biskupství některého biskupa, bylo-li jim to od něho zapovězeno. 2. Nikdo pak z bratří ať se vůbec neodvažuje lidu kázati, leč bude-li od ministra generála tohoto bratrstva vyzkoušen a za schopna uznán, a bude-li mu od něho kazatelský úřad svěřen. 3. Napomínám také a vybízím ony bratry, aby v kázáních, jež konají, jejich řeč byla promyšlena a slušná, ku prospěchu a povzbuzení lidu, aby mu připomínali hřích a ctnost, trest a slávu, a to stručnou řečí, neboť krátce mluvil Pán na zemi.

1, 2 předpis stejné platnosti. 3. napomenutí.

Hlava X.

O napomenutí a domluvě bratrské.

1. Bratři, kteří jsou ministry a služebníky ostatních bratří, ať navštěvují a napomínají své bratry, a pokorně a laskavě jim domlouvají, ničeho jim nepřikazujíce, co by bylo proti jejich svědomí a naší řeholi. 2. Bratři však, kteří jsou poddanými, ať se rozpomenou, že se pro Boha zřekli vlastní vůle. 3. Z toho důvodu přísně jim nařizují, aby poslouchali svých ministrů ve všem, co slíbili Bohu zachovávat a co není proti jejich svědomí a naší řeholi.

4. A kdekoliv jsou tací bratři, kteří by věděli a seznali, že nemohou řehole v jejím duchu zachovávat, mají a mohou se utéci ke svým ministrům. 5. Ministři však ať je přijmou laskavě a dobrotivě, a tak přívětivě ať s nimi jednají, aby mohli s nimi mluvit a jednati jako páni se svými služebníky, neboť tak má tomu býti: Ministři budtež služebníky všech bratří.

6. Napomínám tudíž a vybízím bratry v Pánu Ježíši Kristu, aby se vystříhali všeliké pýchy, marné slávy, závisti, lakomství, péče a starosti o tento svět, utrhačnosti a reptání. 7. Ti pak, kdo čísti a psátí neumějí, ať nepečují o to, aby se tomu naučili; 8. nýbrž ať usilují o to, po čemž mají nade vše toužiti, aby totiž měli ducha Páně a jeho svaté působení, aby se k němu vždy s čistým srdcem modlili, aby byli pokorní a trpělivi v pronásledování a v nemoci; aby milovali ty, kteří nás pronásledují, plisní a tupí, poněvadž praví Pán: Milujte nepřátele své a modlete se za ty, kteří pronásledují a pomlouvají vás. Blahoslavení,

kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. Kdo však vytrvá až do konce, ten s p a s e n b u d e.

1, 2, 5, 8 napomenutí. 3. přímý rozkaz. 4. předpis stejné platnosti. 6, 7. výstraha.

Hlava XI.

Že bratři nemají choditi do ženských klášterů.

1. Přísně nařizují všem bratřím, aby neměli podezřelých společností nebo řečí se ženami; 2. a aby nechodili do ženských klášterů kromě těch, kterým bylo uděleno od svaté Stolice zvláštní dovolení. 3. A nemají býti kmotry mužům ani ženám, aby při té příležitosti mezi bratry neb o bratřích nevzniklo p o h o r š e n í.

1, 2, 3 přímé rozkazy.

Hlava XII.

O těch, kteří jdou mezi Saracény a jiné nevěřící.

1. Kteříkoliv z bratří chtěli by z vnuknutí Božího jíti mezi Saracény a jiné nevěřící, ať žádají potom o dovolení od svých ministrů provinciálův. Ministři pak ať nikomu z nich dovolení k cestě neudělují, leč těm, které uznají za schopné k tomu poslání.

2. K tomu ještě ukládám ministrům pod poslušností, aby žádali od Svatého Otce o jednoho z kardinálů svaté římské církve, aby byl správcem, ochráncem a karatelem tohoto bratrstva; abychom jsouce vždy poddáni a podřízeni u podnoží svaté římské církve a jsouce stáli ve víře katolické, zachovávali chudobu, pokoru a svaté evangelium Pána našeho, Ježíše Krista, které jsme odhodlaně slíbili.

3. Nikomu tudíž z lidí nebudiž dovoleno tuto listinu Našeho potvrzení zrušiti, nebo opovážlivě se jí protiviti. Kdyby se však někdo toho odvážil, nechť zví, že upadne v nemilost Boha všemohoucího a hlahoslavených jeho apoštolů Petra a Pavla.

Dáno v Lateránu, dne 29. listopadu našeho papežství roku osmého (1223).

1. svoboda, 2. přímý rozkaz. 3. závěr papežské bully.

Ve jménu Páně počíná se závěť
Serafinského Otce našeho, Františka.

1. Pán dal mně, bratru Františkovi, že jsem začal takto konati pokání: Pokud jsem byl ve hříších, zdálo se mi příliš hořkým viděti malomocné, proto Pán sám mne mezi ně uvedl a milosrdně jsem se jich ujal. A když jsem od nich odcházel, proměnilo se to, co se mi hořkým zdálo, ve sladkost duše i těla.

2. A potom jsem krátce rozvažoval a opustil svět. A Pán dal mi takovou víru vůči svým chrámům, že jsem se prostě klaněl a pravil takto: »Klaníme se Tobě, nejsvětější Pane Ježíši Kriste, zde i ve všech chrámech tvých, které jsou po veškerém světě, a dobrořečíme Tobě, neboť svým svatým křížem svět jsi vykoupil«. A potom dal mi Pán takovou důvěru ke kněžím, kteří žijí po způsobu svaté římské církve, pro jejich kněžské posvěcení, že kdyby mne pronásledovali, chtěl bych se k nim pod ochranu utíkat. A kdybych měl takovou moudrost, jakou měl Šalomoun, a našel bych chudičké kněze světské ve farách, v nichž se zdržují, nechtěl bych kázati proti jejich vůli. A těch i všech jiných jsem ochoten se báti, je milovati a ctíti jako své pány. A nehodlám na nich pátrati po hříších, poněvadž v nich poznávám Syna Božího a poněvadž jsou mými pány. Číním to proto, poněvadž z největšího Syna Božího tělesným zrakem na tomto světě nic neznamenuji, leč jeho nejsvětější Tělo a nejsvětější Krev, kterou oni proměňují a toliko oni jiným podávají. A chci, aby tato nejsvětější Tajemství vždy nade všecko byla ctěna, vzývána a na místech posvátných ukládána. A jeho nejsvětější jména a slova napsaná, kdekoli naleznou na místech nedovolených, mám v úmyslu sbírat i prosím, aby byla sebrána a na čestném místě uložena. A všechny učitele víry a ty, kdo nám přisluhují přesvatým slovem Božím, máme ctíti a jich si vážiti jakožto těch, kdo nám slouží duchem a životem.

3. A když mi potom Pán svěřil péči o bratry, nikdo mi neukazoval, co bych měl činiti, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žíti podle vzoru svatého evangelia. I dal jsem to napsati slovy stručnými a prostými, a svatý Otec mi to schválil. A ti, kdo přicházeli, aby přijali tento život, vše, co mohli míti, dávali chudým. A byli spokojeni jedním hábitem, uvnitř i zevně (podle předpisu) záplatovaným, cingulem a spodním šatem; a nechtěli jsme míti více.

4. Církevní hodinky vykonávali jsme my klerici dle jiných kleriků, laici modlili se otčenáše. A velmi rádi jsme se zdržovali v kostelích chudičkých a opuštěných; a byli jsme prosti a poddáni všem.

5. A já jsem pracoval vlastníma rukama a hodlám pracovati; a snažně si žádám, aby všichni ostatní moji bratři zaměstnávali se prací, která se srovnává s počestností. A kdo neumějí, ať se učí; ne sice ze žádosti po odměně za práci, ale pro

dobrý příklad a potlačení nečinnosti. A když jsme neobdrželi mzdy za práci, utekli jsme se ke stolu Páně, prosíce o almužnu dům od domu.

6. Tento pozdrav zjevil mi Pán, abychom pravili: »Pán uděl tobě pokoje«. Bratři pak ať se varují, aby nikterak nepřijímali kostelů, chudičkových příbytků, aniž cokoliv jiného, co se pro ně buduje, nejsou-li takové, jak se sluší na svatou chudobu, kterou jsme v řeholi slíbili, aby se tam zdržovali jako cizinci a poutníci. Přísně pod poslušností nařizují všem bratřím, kdekoli jsou, aby se neodvážili ani sami, ani skrze prostředníka žádati od svaté Stolice nějakou listinu ve prospěch kostela nebo některého jiného místa, ani pod záminkou úřadu kazatelského, ani v osobním pronásledování; nýbrž kdekoli nebudou přijati, ať se utekou do jiné země, aby tam s požehnáním Božím konali pokání.

7. Mám pevnou vůli poslouchati ministra generála tohoto bratrstva a toho kvardiána, kterého mi podle libosti ustanoví za představeného; a tak si přeji v jeho ruce býti držen, abych nemohl ani choditi, ani jednati bez poslušnosti a bez jeho vůle, poněvadž jest mým pánem.

8. Ačkoliv jsem prostý a churavý, přece si přeji míti vždy klerika, aby mi vykonával církevní hodinky, jak jest v řeholi obsaženo. A všichni ostatní bratři jsou povinni rovněž tak svých kvardiánů poslouchati a podle řehole hodinky vykonávati. A kdyby se vyskytli někteří, kdo by církevní hodinky podle řehole nekonali a chtěli je jiným způsobem měniti, anebo kdyby nebyli katolíky: všichni bratři, kdekoli jsou, pod poslušností jsou zavázáni, kdekoli někoho z nich naleznou, aby ho přivedli k nejbližšímu kustodovi toho místa, kde ho našli. A kustos zavázán jest přísně pod poslušností ve dne i v noci ostrážiti naň pozor dávat, jako na vězně, aby se nemohl z jeho rukou vyprostiti, až jej osobně přivede ke svému ministroví. A ministr zavázán jest přísně pod poslušností poslati jej pod dozorem takových bratrů, kteří jej budou ve dne i v noci jako vězně střežiti, až ho přivedou k biskupu Ostijskému, který jest pánem, ochráncem a karatelem tohoto bratrstva.

9. Bratři však ať neříkají: »Tohle jest jiná řehole«, poněvadž toto jest upomínka, napomenutí, povzbuzení a má závěť, kterou já bratr František, nejmenší váš služebník, zůstavuji vám, bratřím svým požehnaným, proto, abychom řeholi, kterou jsme Pánu slíbili, přesněji po katolicku zachovávali.

10. Generální ministr a všichni ostatní ministři a kustodové zavázáni jsou pod poslušností, aby k těmto slovům ničeho nepřidávali, ani neubírali. A vždycky ať mají při sobě tento list vedle řehole; a ve všech kapitolách, jež konají, kdykoliv čtou řeholi, ať čtou i tato slova. A všem bratřím svým, klerikům i laikům, nařizují přísně pod poslušností, aby k řeholi ani k těmto slovům nepřidávali poznámek, řkouce: »Takto má se tomu

rozuměti«. Nýbrž jako mi Pán dal jasně a prostě řeholi i tato slova vyjádřiti a napsati, tak prostě a jasně bez poznámek jim rozumějte a se svatou horlivostí zachovávejte až do konce.

Požehnání
sv. Otce našeho Františka.

Kdokoliv bude toto zachovávat, buď naplněn v nebesích požehnáním nejvyššího Otce nebeského; a na zemi oplývej požehnáním nejmilejšího Syna jeho, s nejsvětějším Utěшителеm Duchem Svatým, a se všemi mocnostmi nebeskými a se všemi svatými. A já bratr František, nejmenší váš služebník, pokud mohu, potvrzuji vám uvnitř i zevně toto nejsvětější požehnání na věky. Amen.

Povzbuzení
sv. Otce našeho Františka.

O nejmilejší bratři a na věky požehnání synové, slyšte mne, slyšte hlas otce svého: Veliké věci jsme slíbili, větší zaslíbeny jsou nám; zachovávejme tyto, dychtíme po oněch. Rozkoš krátká — trest věčný; utrpení nepatrné — sláva neskonalá; mnoho povolanych — málo vyvolených a všem bude odplaceno. Amen.

Jeho zlořečení.

Od tebe, nejsvětější Otče, a od celého dvorstva nebeského i ode mne chudičkého buďte zlořečení, kdo svým špatným příkladem ničí a boří, co jsi skrze svaté bratry tohoto řádu vystavěl a stavěti nepřestáváš. Amen.

Jiné požehnání sv. Františka.

Požehnání buďte od Pána, kdo bloudící hříšníky k Bohu obracíte, cestu pravdy jim ukazujete a zachovávajíce jeho svaté evangelium, čistými se ostříháte! Kdo vám dobrořečí, požehnán buď od Pána; kdo vás přijímá a vás miluje, dosáhniž odplaty věčné! Žádné moci nad vámi neměj ďábel, a nad to, což můžete, vás nepokoušej! Vládněte nad ním a jeho anděly; brány jeho opanujte a kořisti jeho rozeberte! Pomáhej vám všemo-

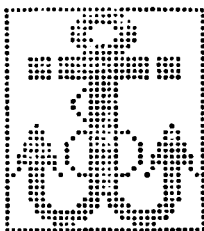
houcnost Boha Otce; spravuj vás moudrost Boha Syna; a opatruj vás dobrotivost Ducha Svatého! Bratři, radujte se a veselste se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. (Mat. 5, 12.)

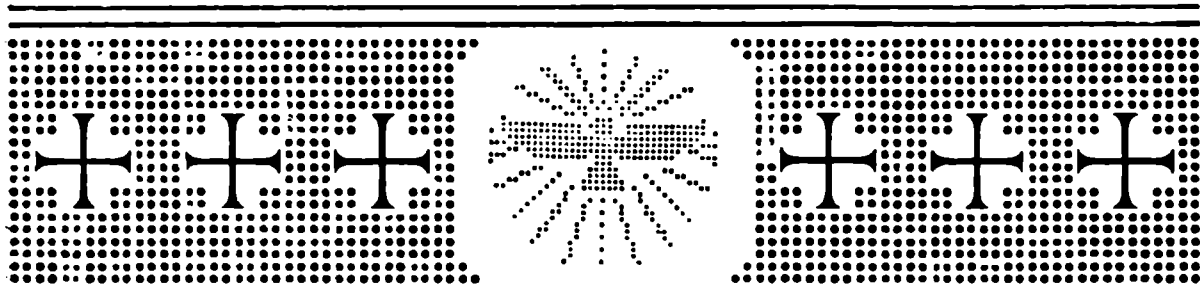

Jiné požehnání sv. Františka.

Pro zásluhy a na přimluvu svatého Otce našeho Františka požehnej vám Hospodin a ostříhej vás! Hospodin ukaž vám svou tvář a smiluj se nad vámi! Bůh obrať k vám svůj obličej a uděl vám pokoje! Hospodin vás požehnej!

Nuže, pokud máme čas, číňme dobré! (Gal. 6, 10.)

Část I.

O řeholnictví všeobecně.

I. O stavu řeholním.

Každý katolický křesťan, zachovávaje přikázání Boží, dosáhne blaženosti věčné. Kdo spravuje svůj život přikázáními Božími, putuje k nebi po cestě přikázání Božích. Mimo cestu Božích přikázání jest také cesta rad evangelických, po které kráčí jen malý počet lidí od Boha zvláště vyvolených, kteří zřeknuvše se světa, vedou pospolitý život v klášteřích.

Tu dvojí cestu křesťanské dokonalosti čili dvojí způsob života křesťanského hlásal sám Kristus Pán. U sv. Matouše (19, 17) pravil Spasitel mládenci, jenž se tázal na cestu spásy, ta slova: »Chceš-li pak vejíti do života věčného, zachovávej přikázání«. Když však mládenec chtěl seznati dokonalejší způsob života, řekl mu Pán Ježíš: »Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a dej chudým; a budeš míti poklad v nebi; a pojd a následuj mne«. (Mat. 19, 21.) Jest také třetí cesta k nebi, totiž stav panický, který zaujímá místo prostřední, který možno zachovávat i též ve světě.

Pozorujíce duchovní prostředky k dosažení života věčného, rozeznáváme trojí třídu lidí, totiž: stav manželský, panictví a život řeholní. Z toho vyplývá též trojí stupeň dokonalosti křesťanské. Panictví dle svědectví sv. Pavla¹⁾ a sněmu Tridentského²⁾ jest dokonalejší, než stav manželský; leč život řeholní jest ze všech nejdokonalejší. Ačkoliv stav kněžský svou důstojností všechny ostatní předčí, přece pokud se týče dokonalosti, stojí za stavem řeholním; tak učí sv. Tomáš Aquinský.³⁾

¹⁾ I. Kor. 7, 38. — ²⁾ Sess. 24. can. 10. — ³⁾ Summa s. Th. II. II., ae quaest. CLXXXIV. art. VIII.

Stav řeholní jest stálý, pospolitý a církevně schválený život v klášteřích, kdež členové podle určité řehole usilují o křesťanskou dokonalost tím, že zachovávají tři věčné čili doživotní sliby chudoby, poslušnosti a čistoty.

Stálost řeholního života zaručují sliby; pospolitost však udržuje společná řeholní budova a společné povinnosti. Duchovní společnost musí býti schválena od církevních úřadů. Původně uděloval schválení řádu místní biskup; ale na sněmu lateránském r. 1215 bylo nařízeno, že řády mohou býti zřizovány jen s dovolením papeže.

Církevní schválení obsahuje dva body: Předně theoretický posudek o dokonalosti duchovního zřízení neboli o dokonalosti řehole nebo stanov; a potom též věcné schválení čili dovolení k založení řádu. Řehole znamená to, co latinské slovo regula, nebo řecké slovo kánon, to jest pravidlo, podle něhož má se něco konati.

V církevním právu znamená řehole způsob života, vyjádřený ve vůli zakladatelově, podle něhož má se řídití život řeholních jednotlivců, aby dosáhli svého cíle, dokonalosti křesťanské.

II. O řeholích a rádech.

Ačkoli jest v katolické církvi mnoho společností řeholních, přece všechny žijí dle čtyř základních řeholí, sv. Basila, Benedikta, Augustina a sv. Otce našeho Františka, vyjma Tovaryšstvo Ježíšovo, Paulány a Kartusiány, kteří se ve mnohých věcech přidržují oněch čtyř řeholí, ale v podstatě řídí se zvláštními stanovami a předpisy.

První řehole jest sv. Basila († 379), sepsaná kolem r. 369, podle níž žijí skoro všichni řeholníci v církvi řecké a na východě. Z té řehole vyšel sv. Efrém, Jan Zlatoústý, Řehoř Nisenský a též sv. Cyrill a Methoděj. Podle té řehole řídili se od r. 1156 též K a r m e l i t i, až přičiněním sv. Theresie obdrželi od Řehoře XIII. roku 1580 zvláštní přídávky.

Druhou základní řeholí napsal r. 529 sv. Benedikt z Nursie o 73 kapitolách. Dle ní žijí Benediktini K l u ň a č t í (909), nazvaní dle galského kláštera Klugny, jenž vystavěn byl v X. století za opata Benedikta Amianského. K a m a l d o l š t í, pojmenovaní dle kláštera Camaldoli, jejž založil sv. Romuald († 1027); V a l o m b r o s i á n i, založení od sv. Jana Kvalberta († 1073). Touto řeholí spravují se též C i s t e r c i á c i, které založil sv. Robert Molesmanský († 1108) v městě Cistercii (Citeaux u Dijonu); zvláštního lesku dodal tomuto řádu sv. Bernard z Clairvaux († 1153), podle něhož bývá též nazýván Bernardským. Této řehole přidrželi se také rytíři T e m p l á ř i, kteří měli původ od Hugona de Payens a několika francouzských šlechticů v Palestině roku 1118 a K a r t u s i á n i, založení od sv. Brunona († 1101).

Třetí řeholi napsal podle spisů sv. Augustína († 430) metický biskup Chrodegang r. 760 a založil v Metách kanovníky katedrální. Tamější probošt Ivo († 1117) založil kanovníky řeholní. V Itálii vytvořili r. 1256 poustevníci řád bratří poustevníků sv. Augustína. Tuto řeholi přijali **P r e m o n s t r á t i**, založení roku 1120 od magdeburského biskupa sv. Norberta, **S e r v i t i**, založení roku 1233 od sedmi měšťanů ve Florencii, **D o m i n i k á n i**, jichž zakladatelem jest sv. Dominik roku 1205, **K ř i ž o v n í c i**, které založilo pět kleriků roku 1234, taktéž **T r i n i t á ř i** čili řád **N e j s v. T r o j i c e** pro vykupování křesťanských zajatců z rukou nevěřících, který založil sv. Jan z Mathy († 1213), řád sv. **B r i g i t t y** roku 1368, **T h e a t i n i**, jichž zakladatelem byl roku 1524 theatinský biskup Petr Karaffa. Řeholí sv. Augustína spravuje se též řád rytířů **J o h a n i t ů** čili **M a l t é z ů**, jež založil vznešený rytíř Gerard a Raymund z Puy v Jerusalemě roku 1099, také řád **n ě m e c k ý c h r y t í ř ů** **P. Marie Jerusalemské**, jenž povstal na třetí výpravě křížové roku 1190.

Sv. Otec náš František s přispěním Ducha Svatého napsal čtvrtou základní řeholi, kterou potvrdil papež Honorius III. dne 29. listopadu roku 1223. Podle ní žijí **F r a n t i š k á n i**, **M i n o r i t é** a **K a p u c í n i**.

III. O rozdílu mezi řády.

Duchovní řády rozeznávají se hlavně účelem, pro který byli založeni, a prostředky, jichž k onomu účelu užívají.

Se zřetelem na kněžské svěcení dělí se řády na **k n ě ž s k é**, v nichž vyžaduje se stav kněžský neb aspoň způsobilost k přijetí kněžského svěcení; **m n i š s k é**, v nichž dle původní vůle zakladatelovy se nežadá stav kněžský ani způsobilost k němu, jako byly nejstarší řády v Egyptě; **v o j e n s k é** (rytířské), na př. **M a l t á n i**.

Dle způsobu života dělí se řády na **r o z j í m a v é**, cvičící se jen v modlitbě rozjímavé; **č i n n é**, určené hlavně k zevnějšímu (tělesným) skutkům křesťanského milosrdenství, na př. **M i l o s r d n í b r a t ř i**, řád **n e j s v. T r o j i c e** pro vykupování zajatců, **P i a r i s t é**; řády **v š e s t r a n n é**, které se cvičí v modlitbě rozjímavé a zároveň pracují pro blaho bližního, na př. **D o m i n i k á n i**, **S e r v i t i**, **B r a t ř i M e n š í** a j. Život rozjímavý jest dokonalejší než činný, neboť Maria, sedíc u nohou Ježíšových, nejlepší stránku vyvolila. Ale ze všech nejdokonalejší jest život všestranný, kterému svým příkladem učil Pán Ježíš.

Podle chudoby dělí se řády na **m a j e t n é**, kteří jakožto celek nebo právní společnost mohou nabývatí majetku; a na **ž e b r a v é**, kteří nesmějí nabývatí majetku, ani jako jednotlivci, ani jako právní celek. Církevní právo počítá mezi žebravé tyto řády: **D o m i n i k á n y**, **B r a t r y M e n š í** (**F r a n t i š k á n y**, **Minority**, **Kapucíny**), **A u g u s t i n i á n y** poustevníky, **K a r m e l i t y** **B o s á k y**, **S e r**

vity a profesní domy Tovaryšstva Ježíšova. Sněm Tridentský všem řádům žebravým, vyjma Františkány, Kapucíny a profesní domy Tovaryšstva Ježíšova, dovolil jakožto právním celkům nabývatí jmění.

Dle obydlí dělí se řády na ty, v nichž slibuje řeholník žítí celý život v jednom klášteře (*stabilitas loci*); a takové, v nichž dle vůle představeného mohou býti řeholníci přesazováni (*ad nutum superioris amovibiles*).

Se zřetelem na společné církevní hodinky v chóru dělí se řády na *chorální*, v nichž jest předepsána modlitba brevíře v choru, a *něchorální*, v nichž předepsána není.

Dle výživy dělí se na ty, v nichž zachovává se celý život půst od masa buď dle předpisu stanov (na př. Kartusiáni), nebo ze zvláštního slibu (Pauláni); anebo řídí se v zachovávání postu obvyklým zákonem církevním (Jesuité).

Dle šatu jsou řády *černé* (Benediktini, Servité), *bílé* (Dominikáni, Premonstráti, Cisterciáci), u nichž začíná se noviciát obláčkou; a na takové, kteří nenosí zvláštního řeholního roucha (Jesuité), u nichž počíná se noviciát nejbližší půlnocí po formálním přijetí do řádu.

Dle řehole a slibů dělí se na *řády* (*ordines*), kteří mají řeholi schválenou od sv. Stolic, a skládají sliby slavné; a na *shromáždění* (*congregationes*), kteří mají řeholi schválenou od místního biskupa a skládají toliko sliby jednoduché.

IV. O řádu serafickém.

Účelem řehole jest vytvořiti v členech co nejdokonalejší obraz života Spasitelova. Proto je řehole vede i k životu rozjímavému — jako Pán Ježíš často prodléval na rozjímání a na modlitbách — i k životu činnému podle vzoru božského Vykupitele, jenž nejraději hlásal evangelium chudým a opuštěným. Kněží věnují se hlavně duchovní správě, výpomocím, katechesi, misiím a exerciciím. Bratři laici modlitbě za zdar apoštolátu řádových kněží a domácím pracím.

Zakladatelem řádu serafického jest sv. František z Assisi, muž významu světového.⁴⁾ Pro horoucí lásku k Bohu nazván byl od církve »Serafickým«. Narozen v umbrijském městě Assisi roku 1182, obdržel od otce Petra Bernardone, bohatého kupce, a zbožné matky Piky, jméno Jan, později František. Rodiče poprávali mu hojné příležitosti ke stavovskému vzdělání, a též ke slušným zábavám, jichž býval pořadatelem. Roku 1201 zúčastnil se války proti městu Perugii, v níž byl jat a rok vězněn. Vrátiv se do rodného města, přihlásil se do vojska, jež vypraveno bylo na jaře roku 1205 do jižní Umbrie, ale došel do Spoleta, měl v noci vidění, které ho přimělo, že se vrátil do rodiště a začal

⁴⁾ Holzapfel, Geschichte des Franziskanerordens, S. 11.

tuhý život odříkavý. Otec, jemuž se nový způsob života Františkova nelíbil, vydědil ho roku 1206, načež žil světec dva roky poustevnický, ujímaje se chudých a malomocných. Počátkem roku 1208 položil první základy ke svému řádu, který postaven byl právně do života až dne 16. dubna 1209, kdy složil sv. František sliby do rukou papeže Inocence III., od něhož obdržel ústní schválení svého řádu. Přišel do Assisi, nazval své bratry *Fratres Minores*, Bratry Menšími. Od roku 1210 byla sídlem sv. Františka a střediskem řádu Porciunkule, kaple Panny Marie Andělské, kolem níž zřídili si bratři několik chatrčí.

Roku 1212 zřídil druhý řád pro panny Klarisky a roku 1221 třetí řád pro lidi světské obou pohlaví.

Roku 1212 pokusil se o misie na Východě, ale zahánán bouří ke břehům Slavonie, vrátil se s nepořízenou. Také misijnářská cesta do Španěl 1213—14 neměla výsledku. Roku 1215 na sněmu Lateránském seznámil se sv. František se sv. Dominikem, a jejich přátelství přeneslo se i na oba řády. Roku 1216 obdržel světec od Pána Ježíše plnomocné odpustky pro kapli Porciunkuli.

Při kapitole roku 1217 rozdělil domy řádové na provincie (kraje), jež od té doby spravují provinciálové, a ustanovil misijnáře pro země východní, pro Uhry, Německo, Francii a Španělsko. Sám pak v čele misie východní vydal se roku 1219 do Egypta, kázal neohroženě před samým sultánem a posiloval křižáky. Vrátiv se do Itálie, našel mezi bratry novoty a změny, jež doufal trvale odstraniti zřízením noviciátu. Pro nemoc odevzdal správu řádu bratru Eliášovi (1221), ač rozhodování ve věcech důležitých podržel až do smrti.

Zbaviv se starostí o řád, spisoval řeholi o 23 kapitolách, kterou později přepracoval a zkrátil na 12 kapitol.

Poslední jeho léta byla bolestná. Trpěl nemocí žaludeční, jaterní a oční; snášel také mnohé bolesti duševní. Roku 1224 obdržel na hoře Alverně svaté rány (stigmata), jež vtiskl do jeho rukou, nohou a boku Kristus Pán. Ač trpěl mnoho bolestí, přece šel s bratrem Eliášem na misie, ale nebezpečně onemocněv, ztrávil několik měsíců v ošetřování sv. Kláry u sv. Damiána, kde složil báseň o slunci. Na podzim roku 1225 na rozkaz kardinála Hugolína podrobil se v Rieti bolestné oční operaci, ale zdraví nenabyl. Na jaře 1226 vrátil se nemocen do Assisi, kde byl ošetřován v biskupském paláci. V nemoci napsal vřelý list generálu řádu a několik dopisů ostatním bratrům. Odtud přenesen byv do Porciunkule, diktoval svou »Závěť«. Po tom lilie neposkvrněné čistoty, sv. František, skonal dne 3. října 1226 v sobotu na večer, a jeho čistá duše vzata byla do nebes, což potvrdil papež Řehoř IX., prohlásiv Františka dne 16. července roku 1228 za svatého.

V neděli 4. října 1226 přinesena byla mrtvola světce do kostela sv. Damiána, aby se s ní rozloučila sv. Klára a její družky, načež byla pohřbena v kostele sv. Jiří. Dne 25. května

1230 přeneseny byly ostatky světcovy do nového kostela sv. Františka Serafinského, kde odpočivaly na tajném místě pod kostelem, až byly 12. prosince 1818 po mnohých pracích nalezeny. Kostel s ostatky sv. Františka opatrují Minorité.

Pro spory, které vznikly brzy po smrti sv. Františka o řeholní chudobu, nastalo v řádu dvojení. Strana přísnější, k níž patřil sv. Antonín, Caesarius ze Špýru, sv. Bonaventura a j., horlila pro původní přísné zachování chudoby; druhá strana domáhala se u sv. Stolice zmírnění. Tyto spory vedly r. 1415 na sněmu v Kostnici k třídění řádu na mírnější Konventualy-Minority a přísnější Františkány-Observanty. Hlavními šířiteli Observantů v Itálii byli sv. Bernardin Sienský, sv. Jan Kapisetrán, sv. Jakub z Marky; u nás šířil Observanty ctih. P. Jakub Hlohovský, P. Pavel Moravský a bl. Jan z Dukly. Samostatné zřízení oběma větvím františkánským udělil papež Lev X. roku 1517; tím povstaly dva řády: františkánský a minoritský.

Roku 1528 založil františkán P. Matouš de Basso († 1552) řád kapucínský, jež schválil papež Klemens VII. r. 1528. Samostatnosti dosáhl řád kapucínský r. 1619 od papeže Pavla V.

Františkáni sami rozdělení byli na čtyři rodiny: Observanty, Reformaty, Rekollekty a Exkalceaty, kteří měli sice jednoho generála a stejnou řeholi, ale různé generální stanovy. Papež Lev XIII. bullou »*Felicitate quadam*« roku 1897 všechny tyto rodiny spojil v jeden celek pode jménem »Bratři Menší sv. Františka«.

Řád sv. Františka rozšířil se po celém světě. Hlavním účelem jeho bylo zvěstovati sv. evangelium křesťanům i pohanům.

Z řádů sv. Františka vyšlo mnoho missionářů, kazatelů, diplomatů, učenců i umělcův. Ve vědách náboženských vynikal sv. Antonín Paduánský; ctih. Alexandr Haleský, první »Summista« (doctor irrefragabilis); ctih. Jan Duns Skotus (doctor sublimis); sv. Bonaventura (doctor seraphicus), sv. Bernardin Sienský, sv. Jan Kapistrán a jiní. O vynikajících mužích naší provincie píše Vrbčanský, Greiderer a Balbín.

Z řádů františkánských bylo 80 kardinálů, 20 patriarchů, přes 4000 biskupů a arcibiskupů, 290 papežských legátů a 5 papežů, totiž: Mikuláš IV. (1288—92), Alexandr V. (1409—10, nevědomky vzdoropapež), Sixtus IV. (1471—84), Sixtus V. (1585—90) a Klemens XIV. (1769—74).

V. Synové sv. Františka v zemích českých a na Slovensku.

a) Minorité v zemích českých.

Jan Carpini, minister provincie německé, poslal své spolubratry do Čech 1228. Od krále Václava I. obdrželi 1232 dům na Starém městě Pražském, při němž postaven kostel sv. Ja-

kuba. Bl. Anežka založila druhý klášter u sv. Františka (u sv. Anežky) pro Minority a Klarisky. Zde bratři vynikali kazatelstvím a vědou. Jejich vlastní kolej sv. Bonaventury, založená Ferdinandem II. r. 1622, závodila s jezuitskou universitou Karlo-Ferdinandovou.

Nejstarší kláštery byly mimo Prahu ve Vratislavi, Brně, Goldberku, Znojmě, Olomouci, Krakově a jinde. Nejstarší domy minoritské patřily k provincii saské, jež vznikla 1230 rozdělením provincie Alemaniae na porýnskou a saskou. V několika letech (asi 1239) utvořily české a polské kláštery kustodii, r. 1253 provincii česko-polskou. R. 1260 měla provincie 9 kustodií a asi 30 klášterů, r. 1340 čítala provincie 7 kustodií a 47 klášterů v zemích českých a v Polsku.

Za válek husitských bylo mnoho klášterů zničeno a mnozí Minorité umučeni. Počátkem 16. století vznikaly kláštery ve Slezsku a hlavně v Polsku, které vytvořilo r. 1517 vlastní provincii. Rozvoj české provincie dusilo lutherství a pak válka třicetiletá. R. 1623 měla provincie 10 klášterů, a pět klášterů na Moravě, které od r. 1633 se přidaly k provincii Rakouské. Po válce třicetileté měli Minorité 4 kustodie a 17 klášterů. R. 1732 spojily se moravské a slezské kláštery v provincii sv. Cyrilla a Methoda. Král Fridrich pruský však odtrhl od té provincie r. 1754 slezské kláštery a vytvořil z 8 klášterů slezskou provincii. Minoritům r. 1773 zbylo ve třech kustodiích 15 klášterů. Josef II. však zrušil 8 minoritských klášterů, zbylo jim tedy jen 7 domů.

Od r. 1925 provincie česko-slovenská sv. Cyrila a Metoděje čítá 10 konventů s překrásnými barokními kostely, z nichž na Slovensku jsou 3, kde má řád svůj noviciát a juvenát v překrásném podtatranském kraji.

Z tohoto řádu vyšli četní slavní kazatelé: Michal Pelišoty, Ivan Knobloch, dr. Ludvík Škrda, dodnes známý; slavní spisovatelé: Ubald Krejčoves, František Doucha; vynikající hudební skladatelé: Bohuslav Černohorský, Astorga, autor slavného »Stabat Mater«.

Minorité mají nyní 47 provincií a 4000 členů.

b) F r a n t i š k á n i v z e m í c h č e s k ý c h.

Pro zachovávání chudoby nastalo v řádě třídění v pol. 14. století v Itálii a v jižní Evropě. Zachovavatelé chudoby neboli Observanti žili nejdříve osamoceně v malých klášteřích, potom s dovolením generála měli svoje okrsky a na sněmu Kostnickém 1415 obdrželi právo zakládati vikárie, s voleným svým vikářem v čele. Observanty šířil u nás sv. Jan Kapistran, založil vikárii Rakouskou, z níž se utvořily r. 1467 vikárie Rakouská, Polská a r. 1479 Česká, která měla s počátku 12, r. 1400 již 27 klášterů a 690 členů. R. 1517 byla česká vikárie povýšena na provincii. R. 1522 přidělila gener. kapitula v Burgose 9 saských

klášterů k české provincii, ale Sasíci je provincii nevydali. Protestantství vývoj provincie zastavilo, ba ohrozilo její trvání, neboť válkami, morem a pronásledováním Františkáni ve Slezsku 1570 vyhynuli, v Čechách a na Moravě zbyly 4 kláštery a 17 členů.

Nový rozvoj nastal od r. 1606, kdy počet Františkánů vzrostl a činnost se zvýšila. R. 1604 obdrželi kláštery v Praze, kde bylo pro viru umučeno 1611 čtrnácte Sluhů Božích, pronikli do Slezska a pracovali všude o pokatolicení měst i venkova. R. 1664 povýšen byl bohoslovecký řádový ústav na generální studium neboli řádovou fakultu. V létech 1657—1670 vyučovali Františkáni v arcibiskupském semináři v Praze. Rozvinuli též velikou činnost na obracení bludařů, ve školách vlastního i cizích řádů, na zahraničních misiích, také jako zpovědníci vynikajících osob a jako spisovatelé, z nichž Bernard Sannig a Amand Hermann dosáhli titulu Scriptor Ordinis. Zastávali též vysoké úřady v celém řádě jako gener. definitoři a vikáři řádu, dosáhnuvše veliké vážnosti veřejnými disputacemi na generálních kapitulách. R. 1730 dosáhla provincie počtu 30 klášterů a přes 1.000 členů a nazvána byla magna et alma provincia.

Tuto činnost podlomil nejprve pruský král Fridrich, když r. 1755 odtrhl od provincie 10 slezských klášterů, z nichž utvořil provincii sv. Hedviky. Přesto ještě r. 1774 měla provincie 457 kněží, 54 kleriky a 148 lajků, celkem 659 členů ve 22 klášteřích. Císař Josef II. zrušil na Moravě a ve Slezsku 5 klášterů, ale připojil k provincii klášter v Uh. Hradišti (1784) a v Chebu (1785). Dvě stě řádových kněží poslal na fary a 24 kleriky do generálního semináře. R. 1835 měla provincie 96 kněží, 25 kleriků a 49 laiků, celkem 170 členů, v 17 klášterech a 2 hospicích.

Výchovou dorostu studujícího zaměstnávalo se až do Josefa II., který klášterní ústavy zrušil, vždy asi 40 lektorů; jiní kněží zabývali se duchovní správou, 75 kněží působilo v zahraničních misiích; jiní spisovali knihy, 70 bylo z nich visitatory v cizích provinciích, 400 členů vyniklo svatým životem. Nyní obstarávají Františkáni fary v Praze u P. Marie Sněžné a v Hejnici. Věnují se hlavně duchovní správě, misiím, sociální činnosti a vlastnímu posvěcení.

c) K a p u c í n í v z e m í c h č e s k ý c h.

Kapucíny uvedl do Prahy sv. Vavřinec z Brindisi, dne 13. listopadu 1599, a vystavěl klášter na Hradčanech. Praha byla střediskem všech klášterů v tehdejší Rakousku a v českých zemích. R. 1608 vytvořilo Štýrsko, Korutany a Krajina vlastní provincii a zbylé kláštery soustředily se v česko-moravsko-rakouském komisariátě, jenž byl r. 1618 povýšen na provincii. Když se r. 1673 odloučily kláštery rakouské, vytvořila se česko-moravsko-slezská provincie s 19 kláštéry a 2 hospici, v nichž bydlilo 400 členů. Již však r. 1783 oddělily se moravské

kláštéry a založily moravskou provincii, ktorá se 1827 opäť spojila s českou.

Císař Josef II. zrušil mnoho kapucínských klášterů. Česko-moravská provincie čítá nyní 18 klášterů a 3 hospice.

d) stručný prehľad dejín Rádu sv. Františka na Slovensku.

Obrodné snahy sv. Františka ešte za jeho života sa rozšírily mimo Itálie. Už v roku 1221 ubierali sa Bratia menší do Nemecka. Odtiaľ poslal provincial Ján Plano Carpini svojich bratov do Uhorska. Už pred vpádom Tatárov do Uhorska (1241) možno pozorovať blahodárne pôsobenie františkánov v Bratislave, Ostrihome, Trnave a Nitre. Po vpáde Tatárov sám kráľ Bela IV. ich podporoval, staval pre nich nové kláštory. Tiež dve jeho dcery Jolanta a Kunigunda riadily sa pravidlami druhého rádu, čiže klárisek. Do Tretieho rádu patrila i jeho sestra Alžbeta († 1231), dcera Ondreja II., sestrenica bl. Anežky Českej.

To malo nemalý vliv na vznik ženských kláštorov, klárisek. Tak bol založený prvý kláštor klárisek už r. 1239 v Trnave, neskôršie tiež v Bratislave.

Františkáni dlho patrili pod svrchovanosť nemeckého provinciála. Jako prvý slovenský provinciál sa pripomína Ján, brat francúzskeho kráľa Filipa Malého.

V prvej polovici XIV. storočia boje medzi Matušom Trenčianským a kráľom uhorským Karlom z Anjou byly pre nich dosť nepriaznivé. Vtedy vypálený bol ich kláštor v Čachticiach, ktorý navždy stratili. V tej dobe horlive pracoval na misiách medzi Tatármi v ríši mocného chána Usbeka, P. Ján s niekoľkými bratmi dlhšiu dobu v Baškiri a prenikol až do Sibirie.

V druhej polovici XIV. storočia mnoho južných Slovanov pred Turkami utieklo do južného Uhorska, s nimi prišli tiež i františkáni, ktorí nazývali sa »šeri brati«. Tito totiž úradne sa nazývali »strictioris observantiae«. Boli horlivými kazateľmi a konali misie v Potisí a v Sedmohradsku medzi rozkolnými kresťanmi.

Vpády husitských vojsk na Slovensko znemožňovaly činnosť františkánov. Vtedy husiti spustošili kláštory v Trnave, v Trenčíne, v Nitre a dva kláštory vo Spiši, ktoré celkom zanikly.

Vláda Mateja Korvína znamená opätovný rozmach činnosti františkánov, čoho dokladom je vznik nových kláštorov v Solnohrade, Košiciach, Vranove, Humenom, Filakove, Skalici a v Hlohovci. Tiež od husitov spustošené kláštory väčším dielom byly obnovené. Rozmach rádu podporovala tiež obnova rehoľnej kázne za provinciála Fabiana Igála. Vtedy tiež Sv. Stolica

menovala františkána P. Gregora, spovedníka kráľa Mateja biskupom v Nitre (1484—1492).

Ideový zápas medzi členmi prísnej observancie a umiernennej čiže konventuálnymi preniesol sa i do Uhier. Preto i prísní observanti v Uhrách, ktorí dosiaľ pracovali na obrátení rozkolníkov bogomilov a patarenov a prináležali k bosenskej provincii mohli utvoriť v XV. storočí samosprávnú vikáriu (časť) observantov, ktorá bola prehlásená r. 1517 za samostatnú provinciu *salvatoriánsku*. Čoskoro dosiahla vrcholu svojho rozvoja, mala totiž r. 1525 73 kláštorov a 1476 členov. Členovia umiernennej observancie čiže konventuáli po roku 1517 prijali niektoré reformy, odtiaľ sa nazývali aj reformovaní až na kapitule v Burgos 1523 dostali nové meno *Provincia mariánska*.

Porážka u Moháču zle postihla i uhorských františkánov. Vodcom kráľovského vojska bol františkán a arcibiskup kaločský Pavel Tomory, ktorý v boji u Moháča zahynul. Mnoho františkánov vtedy padlo, ktorí boli v kráľovskom vojsku a značnú časť kláštorov zničili Turci. Neskôršie sa k tomu pripojuje zápas Ferdinanda I. s Jánom Zápoľským o uhorský trón, kedy väčšinou vyplnené boli slovenské kláštory a zanikli kláštory v Trenčíne, Solnohrade, Vranove a v Levoči. Po moháčskej porážke na Slovensku rýchlo sa šíriace luteránstvo spôsobilo veľké škody františkánom. Takže na konci XVI. storočia boli len tri obývané kláštory v Bratislave, Trnave a v Skalici. Na počiatku XVII. storočia za bojov Štefana Bočkaya prišla nová vlna kalvinizmu, ktorému padol za obeť i trnavský kláštor. Pozdejšie za bojov Gabriela Bethlena (1613—1629) musili bratia — opustiť i skalický kláštor a uchýlili sa r. 1611 jednak na Velehrad a jednak do kláštora v Uhorskom Hradišti, ktorý neskôršie pripadol salvatoriánskej provincii. K náboženským nepokojom často sa pridával mor, ktorý kosil obetavých členov rádu. A tak r. 1602 salvatoriánska provincia mala sotva 36 členov.

Pre úbytok kláštorov a členstva javí sa na generálnej kapitule v Tolede 1606 snaha spojiť obe provincie v jednu pod titulom »*Provincia Hungariae*« (Provincia uhorská). Mariánska provincia sa bráni, dúfajúc, že za rakúskej vlády Uhry sa zbaví tureckého pánstva a že provincia znova rozkvitne. V treťom desaťročí XVII. storočia rekatolizáciu Uhier zahájil ostrihomský arcibiskup Peter Pazmán. Katolícka šľachta a hlavne uhorskí biskupi zakládali pre františkánov nové kláštory na Sv. Katarine, v Nových Zámkoch, Pruskom a Nižnom Šebeši, lebo videli, že pomocou františkánov možno previesť rekatolizáciu zeme. Provinciál Pavel Tauris postaral sa o dôkladnejšie vzdelanie rádového duchovenstva obnovením vysokého bohosloveckého učilišťa v Trnave r. 1642. Z tejto horlivej duchovnej činnosti boli opäť vyrušení rakociovskými vojkami, kedy vojská Rákocziho vyplnili niektoré kláštory na východnom

Slovensku a na Považí. Podobne kláštory na pohraničí tureckého pántva Sevljuš, Filakovo, Nové Zámky a Nitra mnoho trpely lúpežnými vpádmi Turkov. Avšak za tureckého vpádu 1662 františkáni neopustili Nitru a svojou skromnosťou vedeli si nakloniť novozámskeho bašu Mehemeta, ktorý dekretom z 23. XII. 1663 zabezpečil im slobodný pohyb a duchovné pôsobenie na svojom území. Podobne v Novohrade jedine františkáni obetave konali duchovné služby. Po miere vestfálskom (1648) vznikajú nové kláštory františkánske v Malackách, v Sv. Antone, v Komárne, v Beckove, v Kremnici, v Leviaciach, v Prešove a v Bardiove, väčšinou v úplne protestantskom prostredí. — Mnoho ťažkých chvíľ museli prežiť františkáni za vesselényovského a tökölyovského povstania (1670 až 1686), za ktorého mnohí stali sa obeťou nenávisť protestantov a žoldnérov, hlavne na Východnom Slovensku. Vojsko Tökölyho do základov zničilo i trnavský kláštor.

Pretože väčšina kláštorov salvatoriánskej provincie bola slovenská, dožiadovaly sa tieto väčších práv a určitej samosprávy. Na kapitule v Hlohovci 1653 dosiahli Slováci, že ich kláštory boli uznané jako zvláštna časť provincie (*pars Slavonica*) a zavedená bola alternatívna voľba poradcov a provinciála. Nemalu rolu v tomto národnom uvedomení hrály okrem kláštora hradištského tiež ostatné kláštory primoravské, ktorých členovia často pôsobili na Morave. Ba dokonca Slováci pomýšľali na úplnú odluku od Maďarov, o ktorú sa pokúsil provinciál P. Ambroz Podebradský, leč jeho snahy o spojenie slovenských kláštorov s českými prekazili Maďari, ktorí prostredníctvom jágerskej katedrálnej kapituly obrátili sa do Ríma, kde vec nesprávne predložili a pápež Klement X. akékoľvek delenie zakázal. Vlivom vizitátora P. Bernarda Sanniga bol zvolený r. 1677 provinciálom P. Ján Živecký, ktorý podporoval snahy svojich slovenských bratov.

Keďže františkáni salvatoriánskej provincie pôsobili medzi slovenským ľudom, chceli mu vždy byť blízki i po stránke jazykovej. Preto v ľudovej reči písali poučné a náboženské spisy pre bratstva, kordigerov, družiny sv. Antona a sv. Jána Nepomúckeho.

V XVIII. stoly vzdor rakociovským nepokojom františkáni úplne sa venovali misijnej činnosti. Starali sa aj o východné misie. Vynikajúcim misionárom bol P. Benedikt Sailer († 1738), ktorý mnoho rokov pôsobil v Carihrade a v Malej Azii. Roku 1778 P. Vít Lekel zo žilinského kláštora odobral sa na misie do Palestiny. Filozofické štúdiá mali v rôznych kláštoroch. Pre slovenskú časť bolo sriadené so schválením generála rádu vysoké bohoslovecké učilište v Uh. Hradišti r. 1723. Vedľa obecných škôl vyučovali tiež na školách stredných. Na počiatku vlády Jozefa II. spravovali františkáni 12 stredných škôl, jako na pr. v Bardejove, Prešove, Lipt. Sv. Mikuláši,

Trstenej, Žiline a v Skalici, kde prevládal slovenský duch, lebo vyučovalo sa tam slovensky a latinsky.

V dobách pokojného rozvoja venovali sa františkáni tiež pestovaniu hudby, čoho dôkladom sú početné kancionály a pašionály. Pre vzdelanie ľudu poučné a náboženské spisy písali Anton Horánsky, Anton Presl, Anton Benčíč, Damascen Chorvát a Vojtech Gazda. Najvýznačnejším básnikom bol Hugolín Gavlovič (1712—1787).

Za Márie Terezie slovenskí františkáni pokusili sa opäť o utvorenie samostatnej provincie Sv. Jozefa, ale pre nepriaznivé pomery ich úsilie bolo zmarené. Reformy Jozefa II. z veľkej časti podlomily činnosť slovenských františkánov. R. 1781 bol im zakázaný styk s generálom rádu, zrušené boli filozofické a theologické rádove učilišťa. Nesmeli prijímať nových členov, členovia boli rozosielaní po vidieckych farách, kláštory sa vyprázdňovali a šesť kláštorov bolo zrušených. Až konkordátom z r. 1855 bolo opäť dovolené františkánom stykať sa s generálom rádu.

Maďarizačná politika v druhej polovici XIX. storočia obrátila svoj zreteľ i proti slovenským františkánom. Slovenským františkánom nezbývalo dľa nariadenia z r. 1883 buď študovať na maďarských školách a univerzite v Pešti a tak sa samozrejme odnárodniť, alebo opustiť stredné školy. A tak postupne odobrali im zo správy všetky stredné školy. Aby bol oslabený živel slovenský, bola zrušená salvatoriánska provincia roku 1897, časť bola pridelená k provincii mariánskej a časť ku kapistránskej. Po prevrate v decembri 1918 bola utvorená delegatúra v Žiline z bývalej provincie mariánskej a druhá delegatúra v Prešove z bývalej provincie kapistránskej. Nariadením generála rádu zo dňa 31. I. 1921 sa spojily obe delegatúry so správou v Bratislave a tak r. 1924 obnovená bola salvatoriánska provincia na Slovensku. R. 1927 sriadila gymnázium v Malackách pre slovenskú katolícku mládež a rok na to misie medzi Slovákmi v Amerike.

VI. O řeholi sv. Františka.

»Biskup Honorius, sluha služebníků božích...« Těmi obvyklými slovy začíná se bulla papeže Honoria III., kterou schválil řeholi sv. Františka. Tím nabýváme jistoty, že řehole Františkova jest potvrzena, že jest prostředkem k dosažení dokonalosti a zároveň jest dána do rukou stoupenců sv. Františka zbraň, kterou se mohli proti různým útokům brániti.

1. Svatý František napsal tři řehole. První sestavil kolem roku 1209 a dosáhl pro ni ústního schválení od papeže Inocence III., jak sama bulla papeže Honoria III. dosvědčuje. Tato řehole se nás nedochovala. Jest to prý první kapitola druhé řehole z r. 1221. Známo jest však, že obsahovala tři řeholní

sliby a výroky evangelické o úplném odříkání. Účelem jejím bylo: »Následovati učení a šlépějí Pána našeho Ježíše Krista«, čili snaha po dokonalém napodobení života apoštolského. Bratři zdržovali se v poustevnách a nemocnicích, zabývajíce se ošetřováním nemocných a hlásajíce na misiích slovo Boží. Po cestě misionářské vraceli se do Porciunkule, kde konali duchovní cvičení a ve volných chvílích řemeslo. Když k obživě nestačila mzda, chodili po almužně.

2. Sotva uplynulo 10 let, řád zmohutněl a předpisy první řehole již nedostačovaly. Proto světec jal se psátí novou řeholi, kterou dokonal roku 1221. Ta sestávala z 23 kapitol, které obsahovaly mimo četné výroky Písma svatého důležitá ustanovení o vnitřním zřízení řádovém a chudobě. Řehole dovoľovala knihy a řemeslnické nářadí, ale přísně zapovídala přijímati peníze přímo nebo skrze prostředníka; ba zakazovala též přijímati v penězích mzdu za práci. Jen jednu výjimku řehole dovoľovala, že bratři směli přijímati peníze pro nemocné druhy. Předpisy o práci a sbírce z první řehole zůstaly v platnosti. O klášteřích neděje se zmínka.

3. Poněvadž se ta řehole pro rozvlácnost neosvědčila a světec nezažádal o její schválení, vypracoval řeholi novou, shrnuv všecka ustanovení do 12 kapitol. Tato třetí řehole byla dne 29. listopadu r. 1223 od papeže Honoria III. schválena a jest v platnosti podnes. Dle bully »Solet annuere« nazývá se také regula bullata. Účel její jest nezměněn. Veliká však změna jest provedena v předpisech o chudobě, která jest zostřena tak, že ani pro bratry nemocné není dovoľeno peněz přijímati. Péče o nemocné svěřena jest provinciálům, kteří se mají utéci o pomoc k duchovním přátelům. O kvardianech neděje se v řeholi zmínka, poněvadž nebylo klásterů; jako poutníci šli bratři světem, nevlastníce si ani domu, ani místa. Kde nestačila mzda, přikročili ku sbírce. V »Závěti« místní představení jsou již jmenováni.

4. Řehole sv. Františka vyniká vznešeností a dokonalostí, což vysvětluje z jejího původu i účelu.

Papež Mikuláš III. v dekretu »Exiit qui seminat« ze dne 14. srpna 1279, vykládaje řeholi františkánskou, píše: »To jest u Boha Otce čistá a neposkvřněná řehole, která vycházejíc od Otce světél, příkladem i slovem jeho Syna odevzdaná apoštolům a potom Duchem Svatým vnuknutá sv. Františku a jeho následovníkům, obsahuje svědectví takřka celé nejsvětější Trojice«.

Papež Klemens V. v dekretě »Exivi de Paradiso« ze dne 6. května 1312 praví: »Toto jest vzor a způsob života nebeského, který sepsal vyznavač Kristův, sv. František, a učil své syny slovem i příkladem jej zachovávatí«.

Svatá Brigitta ve zjeveních (kniha VII. kap. 20) píše o božském původu řehole Františkovy tato slova Spasitelova: »Ře-

hole sv. Františka nebyla sestavena jeho lidskou vynalézavostí, nýbrž ode mne . . . a co jest v ní napsáno, mým duchem vnuknuto jest«. Toho zjevení sv. František vzpomíná dvakrát ve své »Závěti«.

Svatý Vincenc Ferrerský, člen řádu sv. Dominika, uznáváje přednosti řehole františkánské, praví: »Kdo tuto řeholi věrně zachovává, jest svatý, a pročez hned po smrti může býti zapsán do seznamu svatých«.

Svatý Bonaventura pokládá stigmatisaci (sv. rány) sv. Františka za božské schválení jeho řehole.

Svatý František nazýval svou řeholi »knihou života, nadějí spásy, archou věčné slávy, jádrem evangelia, cestou křížovou, stavem dokonalým, klíčem rajským a smlouvou života věčného«.

Řehole serafická přinesla bohaté ovoce svatosti, jak svědčí dějiny církevní. Z řádu františkánského vyšlo 29 světců a 106 blahoslavenců; z řádu minoritského 17 světců a 3 blahoslavení; z řádu kapucínského 5 světců a 12 blahoslavenců. Druhý řád čítá 5 světic a 17 blahoslavenek. Třetí řád řeholní má jednu světici a 5 blahoslavenek. Třetí řád světský 29 svatých a 46 blahoslavených. V seznamu svatých zapsáno jest z prvního řádu 172, z druhého 22, z třetího 87 osob, celkem tedy 281 vyvolenců božích.

Vedle toho počítá se 1500 vyznavačů, kteří prosluli hrdinskými ctnostmi a zázraky, 5000 mučedníků, kteří nebyli ještě veřejně prohlášeni za blahoslavené. Mnoho františkánů umučeno bylo v době husitské a na 500 v době lutherské. O světcích naší provincie píše Vrbčanský, Greiderer a Balbín.

5. I nás povolal Pán Bůh do tohoto řádu, abychom si v něm zasloužili věčné spásy. Povolání ke stavu duchovnímu nebo řeholnímu jest úradek Boží prozřetelnosti, jímž některé světské osoby pro stav duchovní nebo řeholní jsou vyvoleny a přiměřenými dary k plnění zvláštních povinností onoho stavu bývají připraveny. Když v řádu přirozeném Bůh řídí všechny věci způsobem každému tvoru přiměřeným, tím více tedy v řádu nadpřirozeném. Aby si někdo vyvolil a zachovával stav dokonalější, potřebuje k tomu větších a zvláštních milostí, které jenom Bůh, Dárce milosti, může udělit. »Nikdo sám sobě neosobuje té cti, ale kdož povolán bývá od Boha jako Aron.« (Žid. 5, 4.) Tomu nasvědčuje volba Matěje za apoštola, při níž se modlili apoštolové: »Ty, Pane, jenž znáš srdce všech, ukaž, kterého jsi vyvolil«. (Skutky apošt. 1, 15—26.)

Světskému stavu oddává se člověk obyčejně podle tělesných a duševních schopností, podle shody rodinných a místních příčin, poměrů a událostí. Stav duchovní a řeholní jsou stavy jaksi nadpřirozené; proto potřebuje k nim člověk nadpřirozeného osvícení a síly, aby je poznal, vyvolil a jich došel. Povolá-li Pán Bůh někoho ke kněžství nebo řeholnictví, udělí mu tolik světla a síly, aby toho cíle dosáhl. Čtyři jsou známky řeholního povolání a každá z nich sama o sobě stačí.

1. Někdo cítí ke stavu řeholnímu vnitřní náklonnost, ač pro ni nemá přirozeného důvodu. Řeholní stav jej láká, k sobě táhne, kdykoliv naň vzpomene; má vroucí, často i tajnou touhu, aby se stal řeholníkem. Má-li takový člověk také duševní a tělesné schopnosti pro život řeholní, může býti přesvědčen, že jest ke stavu řeholnímu povolán.

2. Někdo chová v srdci přesvědčení, že v řeholním stavu snáze ujde věčné záhubě a věrněji bude Bohu sloužiti. Jistější nežli pouhá náklonnost k řeholnictví jest rozumné přesvědčení. Mnohý necítí v sobě zvláštní touhy po životě řeholním; ale vážně přemýšleje, nabývá přesvědčení, že v řeholi svou spásu snadněji si zajistí, že bude Bohu věrněji sloužiti a více vykoná pro spásu bližních modlitbou a pokáním, než v jiném stavu.

3. Někoho přivádějí do řádu neobyčejné události, nápadná shoda poměrů, zvláštní řízení Boží. Tak povolání byli apoštolové, jež sám Spasitel pobídl: »Pojďte za mnou!« Ještě nápadněji povolán byl sv. Matěj a Pavel. Neobyčejné bylo také povolání sv. Otce našeho Františka, ježto Bůh jej vedl od válečných záměrů a snů o bohatství, o moci a slávě ke službě malomocných, stavbě kostelů, potom k následování chudého a konečně trpícího Ježíše Krista.

4. Úsudek o povolání tvoří si vrchní představení (biskup, provinciál) podle povahy, chování a zbožnosti novicovy. Koho tedy vsdp. P. provinciál připustí k profesi nebo k svěcení, může býti naprosto jist, že povolání vskutku má.

Řeholního povolání nemá, kdo hodlá do kláštera vstoupiti, aby mohl pohodlně a bezstarostně žíti; kdo málo pracuje a dobře chce jísti. Kdo chce nositi hábit, aby se blýskal přetvářenou svatostí; kdo se chce svatým zdáti, ale nikdy státi; kdo přichází do řádu s odporem v srdci, jenom na mnohé prosby rodičů a příbuzných. Kdo neví, čeho se ve světě chopiti, a hledá v klášteře zaopatření. Takový nemá povolání a noviciát stěží dokoná.

Pochybuje-li kdo o svém řeholním povolání, ať se přičiní, aby si modlitbou a ctnostným životem povolání zasloužil dle slov sv. Augustina: »Nejsi-li povolán, přičiň se, abys povolán byl!« Kdo s dobrým prospěchem dokoná noviciát, může míti mravní jistotu, že ho Bůh do řádu skutečně povolal a má se všemožně přičiníti, aby si řeholní povolání zachoval. Kdo povolání má a svévolně je ztratí, vydá se v nebezpečí, že věčného spasení nedosáhne, poněvadž se zbaví oněch zvláštních velikých darů a milostí, které mu Bůh určil pro kněžský nebo řeholní stav. S druhé strany kdo svévolně povolání opouští, řídí se obyčejně důvody rozumu odporujícími, jako jsou lehkomyslnost, nepoddajnost, nechuf k práci, smyslnost, žádost úplné svobody a vydává se do příležitosti ke hříchům.

Pročež budme povolání svému věrni! Rozjímejme často o slovech sv. Bernarda: »Proč jsi přišel?«, používejme milosti

Boží k vlastnímu posvěcení a k spáse bližních. »Mnoho jest povolanych — málo vyvolených a všem bude odplaceno. Kdo pak vytrvá až do konce, ten spasen bude.«

6. Když sv. František s pomocí Boží řeholi dokonal, udělil mu Spasitel pro řád tyto výsady (privilegia): 1. Že řád bude trvati až do soudného dne. 2. Že čím více bratří bude, tím lépe a hojněji budou zaopatřeni. 3. Že nikdo, jenž by do řádu vstoupil a v něm vésti chtěl zlý život, dlouho v něm nesetrvá. 4. Že kdožkoliv jej bude milovati, byť i hříšníkem byl, milosrdenství od Pána dosáhne; kdo však jej bude utiskovati nebo nenáviděti, ten bude od Boha potrestán, dnové pak jeho budou ukráceni a zle dokonání.

VII. O podstatě stavu řeholního.

Stav řeholní zakládá se na právu Božím, ježto sám Spasitel pobízel věřící, aby používali k dosažení dokonalosti rad evangelických. Stav řeholní zakládá se také na právu církevním, neboť církvi přísluší právo rozhodovati, čeho třeba šetřiti při zakládání řádu.

Stav řeholní ukládá řeholníku povinnost, aby ve svém stavu, jenž sám sebou jest dokonalý a k dokonalosti vede, vytrval až do konce. Jeho úkolem jest, aby po křesťanské dokonalosti toužil, o ni usiloval a všemožně se přičiňoval. Čím jest kdo v řádu déle, tím má býti lepší, umrtvenější a světější. K tomu jest každý řeholník vázán ve svědomí pod těžkým hříchem.

K dosažení dokonalosti má používatí hlavních prostředků, totiž rad evangelických. Že jsou tři rady evangelické ke stavu řeholnímu nezbytně potřebny, plyne ze slov Páně: »Jdi, prodej co máš a dej chudým« (Mat. 19, 21.); ta slova znamenají dobrovolnou chudobu. »A pojď a následuj mne« značí poslušnost. »A jsou panicové, kteří se sami oddali panictví pro království nebeské; kdo může chápati, chápej.« (Mat. 19, 12.), doporučují čistotu jako radu evangelickou. Těch tří podstatných rad evangelických přidrželi se apoštolové dle slov sv. Petra: »Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; čeho se nám tedy za to dostane?« (Mat. 19, 27.)

Řekli jsme ve výměru stavu řeholního, že řeholníci usilují o křesťanskou dokonalost, zachovávající tři věčné (doživotní) sliby chudoby, čistoty a poslušnosti. Že však zachovávání tří podstatných rad evangelických jest nezbytně potřebno k životu řeholnímu, dokazujeme takto:

I. K dosažení křesťanské dokonalosti povinen jest každý řeholník zachovávatí tři podstatné rady evangelické.

Podle sv. Tomáše Aquinského třeba pohlížeti na stav řeholní s trojího stanoviska: Stav řeholní jest úsilí o dokona-

lost. — Jest duchovní svoboda nebo prázdeň od zevnějších starostí. — Jest oběť, kterou řeholník sebe a všecko své Bohu odevzdává.

1. O dokonalost usilovati a jí dosáhnouti nemůže ten, kdo neodstraní překážky. Leč podle sv. Jana (I. Jan 2, 16) jsou tři překážky na cestě dokonalosti; totiž žádostivost těla, žádostivost očí a pýcha života. Zachovávání tří podstatných rad evangelických odstraňuje však tyto překážky; neboť pýcha života zamezuje se poslušností; žádost očí chudobou; a žádostivost tělesná čistotou. Proto jest zachovávání tří rad evangelických k dosažení dokonalosti nezbytně potřebno.

2. Trojí jsou starosti, které tísní světské lidi a překáží na cestě dokonalosti; předně starost o vlastní jednání, starost o majetek, a konečně starost o rodinu. Leč ty překážky odstraňuje zachovávání tří rad evangelických; neboť starost o vlastní počínání odstraněna jest poslušností; starost o majetek chudobou; a starost o rodinu čistotou. Proto zachovávání tří rad evangelických k dosažení dokonalosti jest nezbytně potřebno.

3. Trojího druhu jsou dary, které třeba Pánu Bohu obětovati, aby oběť byla dokonalá; totiž dary duševní (rozum, vůle), dary tělesné (síla, krása) a dary štěstěny (majetek). Leč ty všechny dary obětovati možno Pánu Bohu zachováváním tří rad evangelických. Dary duševní poslušností; dary tělesné čistotou; a dary štěstěny chudobou. Proto jest tedy zachování tří podstatných rad evangelických k dosažení dokonalosti křesťanské nezbytně potřebno.

4. Hříchů se nejčastěji dopouštíme z trojího důvodu, žijíce v blízké příležitosti ke hříchu, z hříšného návyku a ve špatné společnosti. — Klášter však toto trojí nebezpečí hříchu odstraňuje. Předně odvrací od nás příležitost, ba bere nám často i možnost ke hříchu, od níž nás chrání zdi klášterní. V klášteře nemohou povstati a se udržeti zlé návyky. V posvátných prostorách klášterních nemá místa špatná společnost. Řeholní život nás tedy odlučuje od trojího nebezpečí hříchu. Ochranou čistoty jest klausura; poslušnost zamezuje zlé návyky; chudoba zahání špatnou společnost.

II. K dosažení stálosti ve stavu řeholním nezbytně potřebny jsou svaté sliby.

Aby se dosáhlo úplné stálosti ve stavu řeholním, bylo třeba naléztí závazek, kterým by byl řeholník tak upoután, aby ony tři rady evangelické po celý život věrně zachovával. Není však pevnějšího závazku než jest slib. Proto jest třeba, aby se řeholník zavázal slibem, že bude zachovávat tři rady evangelické po celý život.

Slib jest dobrovolná, Bohu učiněná přípověď, kterou se pod hříchem zavazujeme k dobru lepšimu a možněmu. Slib jest jakási oběť, jest úkon bohopocty, jímž se klaníme Bohu jakožto Stvořiteli a Pánu.

Slib jest platný, vyhovuje-li slibovatel i slíbený předmět určitým podmínkám.

1. Slibovatel musí míti přímý úmysl se zaslíbiti a zřejmě jej srdcem nebo ústy prosloviti; pouhá slova zaslíbná bez úmyslu neplodí slibu. 2. Vyžaduje se od něho úvaha čili rozvaha, aby slibovatel věděl, že se zavazuje a k čemu se zavazuje. Je-li slibovatel v omylu nebo bludu o podstatě věci, o závažné okolnosti, jež slíbenou věc mravně mění, taký slib jest neplatný. 3. Slibovatel musí slibovati svobodně a dobrovolně. Slib vynucený násilím nebo nespravedlivým velikým strachem, právě k dosažení slibu nahnáným, jest neplatný.

Předmětem slibu budiž dobro lepší a možné. Slibovati něco mravně zlého a hříšného bylo by těžkým hříchem. Předmětem slibu smí býti úkon nebo nekon mravně dobrý třeba odjinud již povinný. 2. Dobro musí býti samo sebou, nebo vůči slibující osobě lepší, nepřekážející dobru vyššímu, nýbrž spíše a rychleji vedoucí k dokonalosti. 3. Předmětem slibu budiž věc dle rozumu slibujícího možná; slibovati věc nemožnou bylo by nerozumno a nesrovnatelné s úmyslem, kterého před slibem třeba.

Podle důležitosti slíbeného předmětu a podle úmyslu slibovatele slib váže slibujícího pod těžkým nebo pod lehkým hříchem. Věc nepatrná není schopna těžkého závazku. Slavné i jednoduché sliby řeholní nemohou se skládati se závazkem jen lehkého a s výlukou těžkého hříchu; neboť tyto sliby lze skládati jen tak, jak je církev žádá a přijímá.

Slib liší se od předsevzetí neb úmyslu, jenž slibujícího neváže pod hříchem. Při zpovědi musí předsevzetí trvati nejméně tak dlouho, až kajícník obdrží rozhřešení.

Slib liší se od smlouvy, která váže jenom lidi a závisí na souhlasu druhé strany; kdežto slib činí se Bohu a pokaždé bývá od něho přijat.

Sliby rozeznáváme osobní, jichž předmětem jsou úkony osobní (pouť, půst) a věcné, týkající se věcí (almužna); sliby jednoduché a slavné.

Sliby jednoduché skládají novicové po ukončení noviciátu čili roku zkušebního. Tyto sliby skládají se soukromě v přítomnosti představeného nebo jeho zástupce a dvou svědků na tři léta nebo i na delší dobu podle okolností.

Sliby slavné jsou ty, které se skládají v řeholích po dovršeném tříletí slibů jednoduchých řádně a veřejně v ruce řeholního představeného, jakožto zástupce církevního a tak potvrzené nabývají platnosti.

III. Právo církevní předpisuje ke stavu řeholnímu profes čili skládání slibů.

Profes jest úkon, slavený dle zákonů církevních a dle vlastního řeholního zřízení, kterým se čekatel odevzdává řádu a bývá od něho přijat.

Nikdo nemůže býti členem některého řádu, když dobrovolně do něho nevstoupí a není-li od něho přijat za člena. Z toho plyne rozdíl mezi sliby a profesí. Slib činí se Bohu, který jej pokaždé přijímá; profesí však odevzdává se čekatel řádu, je-li od něho přijat, a tak se řádu zasvěcuje. Sliby odevzdává se formálně Bohu; profesí však řádu a tím stává se jeho členem a účastníkem všech práv a povinností, takže porušení slibu jest po profesí svatokrádeží.

Dle profese rozeznávají se řeholníci se slavnou a jednoduchou profesí.

Sliby jednoduché jsou přípravou ke slibům slavným, které mají býti složeny v tříleté lhůtě. Jsou dočasné a jejich zrušení (dispensatio) vyhraženo jest papeži. Leč i řád může jednoduché sliby zrušiti v tom případě, je-li řeholník z řádu propuštěn. To právo přísluší generálu a jeho definitoriu. Leč v krajích od Říma vzdálených svěruje generál rozhodnutí, má-li býti řeholník s jednoduchou profesí propuštěn, definitoriu té které provincie. Nikdo však nesmí býti z řádu propuštěn pro nemoc, která se objeví až po jednoduché profesí. Řeholníci s jednoduchou profesí požívají těch milostí, jako členové se slavnou profesí a jejich řeholní léta se zřetelem na hlasovací právo činné i trpné počítají se od jednoduché profese.

1. Čeho se vyžaduje k platnosti profese? **P ř e d n ě s c h o p n o s t s l i b u j í c í h o**, který musí býti při jednoduché profesí plných šestnácte let stár. Jedná-li se o slavnou profes, musí býti dle zákonů státních a církevních plných 21 let stár; dle zákonů církevních vyžaduje se od kleriků, kteří chtějí připuštění býti ku slavné profesí, aby dokonali v řádu plná tři léta od jednoduché profese, od laiků rovněž. Tato doba nemá se prodlužovati. K jednoduché profesí smí býti připuštěn ten, kdo dokoná celý rok noviciátu, plnil povinnosti roku zkušebního, nosil řeholní roucho a nemá překážek, které vypočteny jsou v generálních stanovách řádových.

2. Souhlas a výslovné přijetí od úřadujícího P. provinciala.

3. **S v o b o d a s l i b u j í c í h o**; to jest, že se má státi dobrovolně. Slibující nesmí býti k profesí dohnán strachem ani obavou, plynoucí z úcty k rodičům, se kterou mohou býti spojeny často opětované, nepřístojné prosby a pochlebování; s druhé strany rozkaz, veliké rozhořčení aneb urážka rodičů a příbuzných. Kdo by chtěl dosíci toho, aby jeho profes prohlášena byla za neplatnou, musel by o to žádati ve lhůtě pěti let. Kdo by tu dobu promeškal, musel by se obrátit k apoštolské Stolicí.

4. Jaké jsou účinky profese? — Účinek slibu chudoby jest dle zákona církevního ten, že řeholník jest neschopen nabývatí a míti majetek. Slib poslušnosti má ten účinek, že všechny sliby v dřívějším životě vykonané se ruší dle zásady: Každý slib jest změnitelný ve slib řeholní. Slibu čistoty připojen jest

ten účinek, že sňatek manželský v minulosti platně uzavřený a tělesně nedokonaný se ruší, budoucí sňatek stává se právně nemožným a neplatným, a konečně řeholník povinen jest zachovati po celý život panickou čistotu duše i těla.

5. Jaké jsou výhody profese? — V den profese plnomocné odpustky, které svatí Otcové nazývají »druhým křtem«. Přemnohé milosti pro život řeholní. Výsada duchovní (privilegium canonis), že totiž ten, kdo by klerika nebo řeholníka zlomyslně zranil nebo násilně napadl, upadá do klatby. Výsada právní (privilegium fori), že osoby duchovní a řeholní nesmějí býti souzeny od soudu světského bez dovolení papeže nebo biskupa. Této výsady stát v nynější době neuznává. Konečně profese odstraňuje hanu nemanželského původu.

VIII. Cvičení v dokonalosti křesťanské.

(Ascése.)

I. Otcovský dům a katolická škola pečují o to, aby vychovaly řádné občany a katolíky.

V občanské nauce a ve výchově uváděny jsou k tomu prostředky: činné vyučování, soustavné vyvíjení dobrých zvyků, žákovská samospráva, společná shromáždění žáků; výchovné týdny a besídky, výchovné rozhovory učitelů se žáky, oslavy památných dní, vycházky a pod. Jde vesměs o prostředky pouze přirozené.

Zbožní rodiče doplňují tyto prostředky ještě nadpřirozenými, jako je modlitba o dary Ducha Svatého, denní zpytování svědomí, častá svatá zpověď, měsíční nebo i častější svaté přijímání. Katoličtí rodiče nespolehnají jen na výchovu, která pomůže nadpřirozené prostředky.

Náboženské vychování doplňuje kněz ve škole a s kazatelnou; pro soukromé náboženské vzdělání doporučuje vhodné spisy a časopisy.

Doporučuje se vychovatelům, aby souhlasně s výchovnými kampaněmi ve škole (týden čistoty, ticha, pořádku a pod.) zaváděli doma kampaně proti dětským nectnostem, které by byly dobrou přípravou pro pozdější denní kontrolu jednání.

Poněvadž většina katolických dětí musí docházeti do škol státních a v létech učňovských se klade malý důraz na náboženské vychování, nezbyvá vychovatelům řeholního dorostu, než aby sami výchovu náboženskou a ascetickou doplnili.

Chceš-li se státi dobrým řeholníkem, potřebuješ návod, v němž jsou zahrnuty pomůcky přirozené i nadpřirozené. Vedle návodu potřebuješ také cviku v dobrém. Co jsi získal dobrou občanskou výchovou, to si podrž a zdokonal se prostředky nadpřirozenými.

II. Pán Bůh stvořil lidi k obrazu a podobnosti svému, aby ho poznávali a ctili, jej milovali a jemu sloužili, a tak na věky spaseni byli. Pravilť Pán Ježíš: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého«. (Mat. 22. 37.) Bůh »chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli ku poznání pravdy«. (I. Tim. 2. 4.) K dokonalosti křesťanské jsou povoláni všichni lidé.

K tomu cíli vedou dvě cesty: jedna jest člověku nařizena, druhá jenom doporučena. »Chceš-li pak vejít do života, ostříhej přikázání«. (Mat. 19. 17.) Ona slova značí cestu přikázání Božích. »Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej co máš, a dej chudým; a budeš mít poklad v nebi; a pojď a následuj mne«. (Mat. 19. 21.) Tato slova však obsahují cestu rad evangelických.

Kdo si volí druhou cestu, zavazuje se k dobrovolné chudobě, poslušnosti a čistotě. Tím tedy koná pro svou spásu více než ten, kdo zachovává toliko přikázání Boží. Tou druhou cestou krácejí osoby řeholní a po ní směřují k vyšší dokonalosti křesťanské.

Prvním předpokladem dokonalosti jest žítí v milosti Boží posvěcující. Dokonalost křesťanská jest dokonalá láska k Bohu čili dokonalá shoda vlastní vůle s vůlí Boží. Dokonalými budeme, když se co nejvíce připodobníme Ježíši Kristu a budeme vždy konati to, co Bůh chce a jen proto, že to Bůh chce.

III. Křesťansky milovati Pána Boha jest mít v něm zalíbení, přát mu nejvyšší cti a slávy ode všech rozumných tvorů a toužiti po spojení s ním. Předmětem křesťanské lásky jest Bůh a každý tvor, schopný věčné blaženosti, jež máme milovati pro Boha. Pána Boha máš milovati pro něho samého, nade všechno a ze všech svých sil. Boha miluješ p r o n ě h o s a m ě h o, poněvadž jest nejdokonalejší, nejsvětější, nejmnocnější a nejlepší bytost. Láska vzniká ze záliby. — Poněvadž Pán Bůh převyšuje všechno svou dokonalostí, dobrotou a krásou, máš jej milovati n a d e v š e c k o ; tedy více než sebe a svůj život, své zdraví, čest, majetek, a více než vše ostatní na světě. Musíme býti ochotni raději vše přetrpěti, všeho se vzdáti, ba i život obětovati, než bychom se těžkým hříchem připravili o jeho lásku a přátelství. — Pána Boha máš milovati celou horoucností ducha a všemi schopnostmi těla. »První ze všech přikázání jest: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své a ze vši síly své.« (Mar. 12, 30.) — Taková láska k Bohu jest dokonalá. Když však miluješ Boha nade všechno, ale nikoli pro něho samého, nýbrž pro duchovní a časná dobrodiní, jež ti uděluje, a pro věčnou odměnu, kterou ti připravuje, máš lásku k Bohu nedokonalou.

Nejnižšího, ale přece dostatečného stupně dokonalé lásky k Bohu dosáhl, kdo žije v milosti Boží posvěcující, zachovává přikázání Boží, církevní, řeholní a varuje se každého těžkého hříchu. Vyššího stupně dokonalé Boží lásky dosáhl, kdo nenávidí také lehký hřích a varuje se dobrovolných lehkých hříchů.

Nejvyššího stupně lásky dokonalé dosáhl, kdo se vystříhá všelikého těžkého i lehkého hříchu a při tom si bere za vzor Spasitele, snaže se podobati se jemu potud, pokud možno; láska ta vrcholí v životě svatém. Obláčkou se nestáváme svatými, nýbrž vytrvalým cvikem, přemáháním pokušení a mrtvením vášní.

Abychom se roznítili láskou k Bohu, rozvažujme, že Bůh jest nejvyšší dobro; že nás stvořil, vykoupil a posvěcuje; že nás povolal do církve a do řádu; že nás zahrnuje každodenně milostmi a dobrodiním, na živu nás zachovává a stále se nad námi nevděčníky smilovává.

Abychom dokonalé lásky k Bohu dosáhli, třeba nám neustálého cvičení v dokonalosti čili ascése.

Cvičení v dokonalosti křesťanské čili ascése jest soustavný návod, udávající nadpřirozené prostředky, jimiž lze dosíci dokonalosti křesťanské.

Prostředky k dosažení dokonalosti jsou nutné a prospěšné. Prostředky nutné jsou ty, bez nichž dokonalosti dosíci nelze; prospěšné pak ty, které pokrok v dokonalosti podporují.

K nutným prostředkům počítá se: 1. Úcta a služba Boží, úcta Panny Marie a svatých. 2. Modlitba ústní a rozjímavá. 3. Obcování mši svaté, přijímání svatých svátostí; zvláště svaté zpovědi a nejsvětější Svátosti Oltářní. 4. Pevná a trvalá důvěra v Boha. 5. Pevný a trvalý úmysl v dobrém pokračovati. 6. Ustavičný duševní klid. 7. Duchovní vůdce čili zpovědník.

I. Chceš-li se státi dokonalým, musíš se věnovati zcela službě Boží dle slov božského Spasitele: »Následuj mne!« — »Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám«. Věnovati se službě Boží znamená: ctíti Pána Boha jakožto svého Stvořitele; sloužiti jemu jakožto svrchovanému Pánu; milovati jej jakožto nejľaskavějšího Otce a nejvyššího Dobrodince; ve všem jednání hleděti se mu zalíbiti.

Lásku k Pánu Bohu a zároveň k své duši osvědčuje, kdo 1. se pilně vystříhá těžkého hříchu: »Kdo praví, že Boha zná, a přikázání jeho nezachovává, jest lhář a v tom pravdy není« (1. Jan 2, 4). Učte je zachovávati všecko, co jsem přikázal vám (Mat. 28, 20). 2. Kdo se všemožně varuje blízké příležitosti ke hříchu. »Kdo miluje nebezpečnost, zahyne v něm« (Sir. 3, 7). 3. Kdo srdnatě bojuje proti všelikému pokušení. »Dobrý boj jsem bojoval« (2 Tim. 4, 7). 4. Kdo přemáhá a mrtví své tělo. »Království nebeské trpí násilí« (Mat. 11, 12). Trestám tělo své a podrobuji v služebnost, abych snad kázav jiným, sám nebyl zavržen (I. Kor. 9, 27). 5. Kdo se po hříchu ihned ve sv. zpovědi s Pánem Bohem smíruje. »Nebudete-li pokání činiti, všichni podobně zahynete« (Luk. 13, 3). Neprodlevej obrátit se k Pánu, aniž odkládej s tím den ode dne (Sir. 5, 8). 6. Kdo pečuje o mravní zdokonalení modlitbou, dobrými skutky, svědomitým plněním přikázání, řehole a povinností.

O úctě Panny Marie praví sv. Bonaventura: »Kdo hledají přízeň Panny Marie, jsou známi nebešťanům; a kdo tu známku mají, zapsáni budou v knize života«. Podobně hlásá sv. Antonín: »Jako nemožno, aby byli spaseni ti, od nichž Maria své milosrdné oči odvrací; tak nutno jest, aby oslaveni byli ti, k nimž oči své obrací a za ně oroduje«. Proto také každý světec byl vroucím ctitelem Panny Marie.

Světcí jsou přátelé a miláčkové Boží; proto je musíme ctiti a milovati. Nejvíce však máme ctiti sv. Josefa, pěstouna Páně, sv. Otce našeho Františka, svaté spolubratry a patrony.

II. Modlitba, jak ústní, tak rozjímavá, jest nezbytně potřebný prostředek dokonalosti dle slov sv. Bernarda: »Rozjímání ukazuje, čeho se nám nedostává, a modlitba nám to vymáhá; rozjímání upozorňuje nás na hrozící nebezpečí a modlitba nás jeho zbavuje; rozjímání naznačuje nám cestu k dokonalosti a modlitba nás na ni uvádí.« Jisto jest, že bez obzvláštní pomoci Boží nevyhne se člověk hříchu těžkému; nevytrvá v milosti Boží a nestane se dokonalým; leč tu zvláštní milost uděluje Pán Bůh těm, kdo ho prosí a se modlí.

Modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu a rozmluva s Bohem. Modlitba musí býti nábožná, pokorná, důvěrná, odevzdaná do vůle Boží a vytrvalá. Chceme-li od Pána Boha dosíci vyslyšení, musíme se modliti s čistým srdcem a ve jménu Ježíše Krista. (Opakování z katechismu o křesťanské naději a modlitbě.)

Zvláštní zmínky zasluhuje rozjímání, neboť čím jest slepci vůdce, churavému lék, nováčku rádce a oku světlo, tím jest rozjímání duši.

Rozjímání či duchovní úvaha jest úsilovné a nábožné přemítání o věci duchovní. Koná se proto, aby si paměť duchovní věci představila, rozum víc a více se osvětlil a vůle k dobrým předsevzetím a ctnostem se naklonila. Rozjímáním zaměstnávají se tedy hlavně tři schopnosti duševní: rozum, vůle a paměť.

Svatí otcové církevní a učitelé duchovního života doporučují rozjímání co nejvíce. Vždyť rozum, prvotním hříchem zatemněný a světskými starostmi stále upjatý, duchovně se osvětluje a poznává nejdůležitější povinnost člověka na světě. Vůle, prvotním hříchem oslabená a ke hříchu nakloněná, se utužuje a od hříchu odvrací. V rozjímání dokonaleji poznáváš Pána Boha i svou duši a jako v zrcadle spatřuješ marnost všeho pozemského. Rozjímání jest konečně zřídlem útěchy v křížích, pokušeních a nehodách. Potřebu denního rozjímání dokazuje zkušenost, která svědčí, že bez rozjímání nelze sebe zapřítí, vykořeniti chyby, ani napravit poklesky, ani nabýti ctnosti.

Rozjímajíce, přidržujeme se našeho sv. Petra z Alkantary, jehož návod čítá šest částí.

1. Před každým rozjímáním vykonej přípravu! Ta záleží ve schopnosti vůle, aby myšlenky netěkaly jinde, nýbrž zabývaly se látkou duchovní; a v krátkém vzývání Ducha Svatého, aby osvítil svou milostí tvůj rozum, a pohnul vůli ke vzbuzení a vykonání předsevzetí.

2. Po přípravě následuje č e t b a určité, třeba jen krátké látky duchovní. Čísti třeba pozorně, pomalu a pobožně. K četbě užiti možno písma svatého, duchovních spisů sv. Otců i životopisů svatých. Nejúčelnější jest, čte-li se již vypracované rozjímání. Nejlepší látkou k rozjímání jest cíl člověka, zloba hříchu, poslední věci člověka, totiž smrt, soud, nebe a peklo; dokonalost Boží; stvoření, vykoupení a posvěcení člověka; život, smrt, oslavení Ježíše Krista; důstojnost Panny Marie, dokonalost svatých; svaté svátosti, přikázání Boží, jednotlivé ctnosti; předpisy řehole, evangelické rady, cíl řeholního stavu.

3. O přečtené látce máš uvažovati, čili rozjímati. První úkol připadá paměti, aby sis živě představil osoby nebo události, o nichž se četlo. Rozum pak tě poučí, zdali ty osoby jednaly správně nebo chybně, dokonale nebo hříšně. Potom obrať pozornost na sebe, na své vlastní myšlenky, slova a skutky, jednáš-li podobně, totiž správně nebo chybně. Učině to přirovnání, vzbudí lítost nad chybami a pevný úmysl se polepšiti.

4. P o d ě k u j Pánu Ježíši, že ti popřál času, abys své nitro poznal; zároveň poděkuj za všechny dary a milosti, zvláště za povolání do řádu.

5. O b ě t u j Pánu Bohu zásluhy Pána Ježíše a Panny Marie a přines mu v oběť všechny své myšlenky, žádosti, řeči i skutky.

6. Na konec učin p ř e d s e v z e t í čili p e v n ý, d o b r ý ú m y s l, že se budeš v poznané ctnosti pilně cvičiti, nebo některé chyby varovati. Mezi dnem pomni častěji onoho předsevzetí a opět je obnov. Při partikulárním zpytování svědomí zkoumej se, zda jsi tomu předsevzetí vskutku dostál.

III. Pán Ježíš otevřel nám svou smrtí a křížem bránu nebeskou, zjednal nám spasení a vydobyl mnoho milostí k dosažení života věčného. Ty milosti uděluje a v nás rozmnožuje hlavně ve svatých svátostech.

S v á t o s t jest viditelné a působivé znamení neviditelné milosti, kteréž od Ježíše Krista k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Každá svátost musí míti tři součásti: (1.) smysly pochopitelné znamení čili zevnější úkon, který (2.) působí neviditelnou, vnitřní milost a to proto, (3.) že tak ustanovil Pán Ježíš.

Spasitel ustanovil sedm svátostí, z nichž prvních pět jest pro všechny lidi; poslední dvě toliko pro ty, kteří je přijati mohou a chtějí.

Kdo touží po dokonalosti, nevyhnutelně musí se často zpovídati, neboť křehkost lidská jest veliká, takže jest nesnadno všech hříchů se vždy uvarovati. Proto třeba, abychom hříchů

litovali, je zhladili a si zjednali nových sil v boji proti hříchu. Toho však nabýváme ve s v. z p o v ě d í.

Kdo Pána Boha miluje opravdu nade všecko, žije ve stálém spojení s Bohem. Ale mnohem dokonalejší spojení s Bohem stává se ve s v. p ř i j í m á n í. Tehdy může člověk říci: »Bůh přebývá ve mně a já v něm«. Ze sv. přijímání čerpá člověk nesmírné milosti pro život duchovní a nabývá záruky pro život věčný. Pán Ježíš zažehuje duši láskou k Bohu, zhlazuje všední hříchy a náklonnosti ke zlému; odpouští časné tresty za hříchy, nakloňuje vůli, aby si oblíbila a konala dobro. Proto kdo touží po dokonalosti, musí co nejčastěji přistupovati ke stolu Páně. (Opakování z katechismu o milosti a sv. svátostech.)

IV. K dosažení dokonalosti potřebí p e v n é a t r v a l é d ů v ě r y v Boha. Bůh jest původce a dárce všeho dobra. Od něho vychází vše dobré, jež na světě máme a na věčnosti očekáváme. Pro zásluhy Ježíše Krista slíbil nám Pán Bůh blaženost věčnou a zároveň prostředky, jimiž lze jí dosíci. Bůh jest nejvyšší dobrotivý a věrný ve svých slibech. Kdo tedy touží po dokonalosti a dle svých sil o ni usiluje, tomu Bůh milosti své neodepře. Pán Bůh stále podporuje a sílí ty, kdo v něho doufají.

V. K dosažení dokonalosti jest třeba p e v n é h o a t r v a l é h o ú m y s l u v dobrém pokračovati. Dokonalým nestane se člověk najednou, neboť neřestí a zlé náklonnosti lze jen pozvolna vykořeniti; a k tomu jest třeba pevné a vytrvalé vůle, která se neleká překážek. S pomocí Boží přemůžeme všechny své zlé náklonnosti a náruživosti.

VI. K nabytí dokonalosti třeba jest s t á l é h o d u š e v n í h o k l í d u. Mysl znepokojuje náruživosti, zlé návyky a hříchy; čím více volnosti by jim člověk popřával, tím by byl neklidnější a rozrušenější. Proto jest třeba proti náruživostem bojovati, je potírati a vypuditi ze srdce. Poněvadž smysly spojují nás s okolím, přichází jimi často hřích do duše. Proto musíme pečlivě nad smysly bdíti a je mrtviti. Bděme hlavně nad zrakem, sluchem a jazykem.

Učitelé duchovního života tvrdí, že kdo chce býti dokonalý, potřebuje d u c h o v n í h o v ů d c e. V každém umění třeba míti učitele; tím více tedy v největším díle lidském, spáse duše, potřeba jest učitele a vůdce. Zpovědník má vésti kajícího, svého svěřence, k nebi a proto musíš mu upřímně svěřiti celé své nitro. Novicům jest duchovním vůdcem magister a za zpovědníka ustanovený kněz. Kterí řeholníci nemají magistra, mohou si voliti zpovědníka samostatně, a to takového, jenž vyniká vzorným životem a potřebnou zkušeností. Představený ať není zpovědníkem poddaných.

P r o s p ě š n é p r o s t ř e d k y k dosažení dokonalosti jsou:
1. Samota a mlčení. 2. Duchovní četba. 3. Styk s dobrými.
4. Zpytování svědomí.

1. V samotě mluví Bůh k duši, k srdci člověka. Hluk a shon světský duši ohlušuje, že hlasu Božího nedbá. Samota jest tedy duši velmi užitečná, neboť tehdy má řeholník příležitost myslet na Boha, zkoumati své srdce a napravit, v čem pochybil. Proto má každý řeholník svou cellu, která má mu býti milejší než nejkrásnější síně ve světě. Kdo často klášter opouští a vyhledává ruch světský, nemá ducha řeholního.

»Jestliže kdo neklesá ve slově, jest to muž dokonalý«, praví apoštol Jakub (3, 2). Jazyk jest sice malý úd, ale veliké pohoršení provozuje a mnoho hříchů páše. Pán Bůh svěřil nám jazyk, abychom jej chválili a velebili; proto užívejme ho jen k dobrému. Kdo málo mluví, tím více myslí, rozmlouvaje s Bohem aspoň v srdci. Kdo mlčí, tak často neklesá; snáze se posvěcuje a v dokonalosti postupuje. Proto jest nařízeno přísné mlčení v sákrstii, na chodbách, v cellách, v pracovnách, v jídelně, a pak od večerní modlitby do snídaní.

2. Užitečným prostředkem k dokonalosti jest č e t b a knih nábožných, zvláště Pisma svatého, životopisů svatých, nábožných spisů sv. Otcův a spisovatelů církevních, které jsou mocnou pohnutkou k dobrému. Osvěcují rozum, nabádají vůli a rozněcují lásku k Bohu. Sv. Augustin obrátil se četbou písma svatého. Sv. Ignác z Loyoly, čta životy svatých, zřekl se světa. Jediná věta písma svatého učinila z mládence Bernardona následovníka Božího. Proto duchovní četbě věnuj denně alespoň půl hodiny.

3. »Řekni mi, s kým obcuješ, a já ti povím, kdo jsi«, praví přísloví. Kdo hledá přátele mezi soudruhy lehkomyšlnými, sám se nakazí a bude lehkomyšlným; kdo mezi špatnými, sám bude zlým, neboť »slova dojmají a příklady táhnou«. Proto navazuj styky s dobrými, všímej si jejich vlastností, věrného zachovávání řehole a stanov řádových; následuj jich v píli, svědomitosti a ctnostech. Spatříš-li na spolubratru chybu nebo poklesek, nemáš jej hned příkře odsuzovati, nýbrž pokud možno omlouvati alespoň dobrým úmyslem. Poněvadž jsme synové jednoho otce, sv. Františka, a jedné matky, církve svaté, máme se bratrsky snášeti, úctu sobě prokazovati a se milovati. Láska naše buď pokud možno ke každému spolubratru stejná. Důvěrné přátelství jest nedovoleno a v řádu nepřípustno.

4. Velmi užitečným prostředkem dokonalosti jest z p y t o v á n í s v ě d o m í. Kdo chce své chyby napravit, musí je nejprve znáti. Proto úsilovně vzpomínejme, co jsme za celý den myslili, po čem toužili, co mluvili a konali a co dobrého opomenuli. Zpytovati svědomí jest vážně přemýšletí, kterých hříchů jsme se za celý den dopustili.

Zpytování svědomí jest v š e o b e c n é a z v l á š t n í. Z p y t o v á n í z v l á š t n í zabývá se předsevzetím, které jsme při ranním rozjímání vykonali. Proto uvažujme, zda jsme na předsevzetí mezi dnem myslili, je obnovovali a také vykonali.

V š e o b e c n é z p y t o v á n í t ý k á s e v š e c h n a š i c h m ý š l e n e k, žádostí, slov, skutků a opominutí dobrého. Všeobecné zpytování zahrnuje pět částí. 1. Nejprv děkujeme P. Bohu za všechna dobrodiní, jež jsme v tomto dnu obdrželi. 2. Prosíme Ducha Sv., aby milostí svou rozum náš osvětlil, abychom se na všechny hříchy rozpomenuli a jich upřímně litovali. 3. Zpytujeme svědomí. 4. Litujeme hříchů z lásky k Bohu. 5. Činíme pevné předsevzetí a opravdový úmysl, že se jich s pomocí Boží budeme varovati.

IX. O kázni řeholní.

(Praktická ascetika.)

Pravý řeholník musí býti zušlechtěn svým vnitrem i zevnějškem, aby byl svého stavu a jména hoden. Kterak toho dosáhneme, ukazuje ř e h o l n í k á z e ň čili ř e h o l n í d u c h.

Řeholní kázeň jest vytrvalá a účinná snaha po očistě nitra od každého hříchu dobrovolného, po potlačení vášní, ušlechťení ducha ctnostmi, po obohacení se zásluhami a po dosažení dokonalé lásky Boží.

1. Ctnost nedaří se mezi plevem hříchu. Proto třeba nejprve vyhladiti z duše hřích. Hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího. Jest sám sebou ohavný, jediné a pravé zlo na světě, jelikož jest urážkou a vzpourou proti Bohu Stvořiteli, Vykupiteli a Posvětiteli. Hřích je příčinou všeho zla na světě.

Rozeznáváme hřích dědičný a osobní; smrtelný a všední; cizí a spáchaný opomenutím dobrého.

Kdo přestupuje zákon Boží ve věci důležité, s jasným poznáním zlého a úplným svolením, dopouští se těžkého čili smrtelného hříchu. Smrtelným sluje proto, že nás olupuje o život nadpřirozený a věčný. Hříšný zvyk sluje neřest, která vede k zatvrzelosti.

Hřích všední jest přestoupení zákona Božího ve věci méně důležité, anebo i ve věci důležité, ale bez jasného poznání nebo bez úplného svolení. I všedních hříchů musíme se varovati, protože i všedním hříchem Bůh jest urážen, milost Boží se zmenšuje, člověk na hřích zvyká a snadno pak i do těžkého upadá. (Opakování o křesťanské spravedlnosti z katechismu.)

2. Dalším úkolem řeholníkovým jest p o k á n í. Kajícnost jest čin, kterým chceme Pána Boha usmířiti za spáchané hříchy. Pokání může konati pouze ten, kdo zhřešil, kdežto mrtviti se musí každý, také spravedlivý. Kajícník chce Pána Boha za spáchané hříchy usmířiti a jemu dostiučiniti. Vrcholem pokání jest zkroušená zpověď a trvalé polepšení života.

a) Pokání rozeznáváme činné a trpné. Č i n n é p o k á n í si ukládáme sami. Jsou to: modlitba, půst, almužna, skutky tělesného a duchovního milosrdenství, mrtvení těla a jeho pěti

smyslů, mrtvení duševních mohutností a nezřízených vášní. Pokání za hříchy konáme, když se cvičíme v opačných c t n o s t e c h: Za neposlušnost kajeme se poslušností; za pýchu pokorou; za lakomství štědrostí. Nejlepším pokáním je náprava života. Znamenitym skutkem kajícím jest p o s l u š n o s t, podrobení rozumu a vůle příkázáním Božím a církevním, řeholi, stanovám a rozkazům představených. Kající skutky, jež současně přispívají ke slávě Boží a ke spáse bližního, jsou záslužnější, než kající činy, jež jsou prospěšny pouze naší duši. Záslužnější jest modlitba než půst, mrtvení nezřízených vášní než mlčení. Větší cenu mají úkony bohopocty, na př. modlitba, slyšení mše svaté, svatá zpověď, než almužna; spasitelnější jest poslušnost než dobrovolná oběť.

b) T r p n é p o k á n í záleží v tom, že trpělivě snášíme nepřijemnosti, obtíže a trpkosti, jež nás denně potkávají. Na příklad nemoc, bolest, pokušení, suchopárnost, urážky, nevděk, zneuznání, přísné rozkazy představených a příkré jednání bližních.

Trpné pokání jest spasitelné již tehdy, když snášíme útrapy bez nářku a bez reptání. Dokonalejší jest, neseme-li kříže ochotně a s úmyslem se káti za hříchy. Nejdokonalejší pokání činíme, přijímáme-li trampoty s láskou a přejeme-li si ještě více a častěji trpěti. K veřejnému pokání náleží silentium a benedicite, kulpa, kapitulum kulparum, disciplina.

Celý život křesťana, zvláště však řeholníka, má býti ustavičným pokáním. Kajicnost zhlazuje časné tresty za hříchy, chrání od pádu do hříchů, utužuje ve ctnostech a vede na cestu dokonalosti. Velké kající skutky smíme konati jen s dovolením zpovědníkovým.

3. Třetím úkolem řeholní osoby jest m r t v e n í t ě l a a pěti smyslů tělesných, jakož i kázeň duševních mohutností a nezřízených vášní. M r t v e n í, sebezápor neboli kázeň jest zapírání nižší lidské přirozenosti podle zákona Božího, dle řehole, stanov a denního pořádku, a to tím, že nesplňujeme svých nerozumných a nemravných žádostí, nýbrž je umlčujeme, potíráme a mrtvíme.

Mrtviti se musí každý člověk, aby se uvaroval hříchu a vytrval na cestě ctnosti. Bez sebezáporu nelze dosíci křesťanské spravedlnosti. Častokráte však spojujeme v jednom skutku kajicnost s mrtvením, majíce v úmyslu současně konati pokání za hříchy a zároveň potírati své nezřízené vášně neboli náruživosti.

S e b e z á p o r provozujeme tím, že si odpíráme věci příjemné a podstupujeme odporné, abychom se uvarovali hříchu a vytrvali v milosti Boží posvěcující. Kdo drží na uzdě smysly, tělo a náruživosti pouze z lidských a časných důvodů, na př. z lakoty, pro uvarování se nemocí, pro zachování krásy, nebo pro zábavu (na čekané a při výstupu na hory), ten se vůbec

neumrtvuje. Mrtvení konáme proto, abychom v duši zachovali mravní rovnováhu, uvarovali se hříchu a zachovali si nebo rozmnožili milost Boží posvěcující.

V sebezáporu nutno dodržeti míru. Kdo by si mrtvením přivodil tělesnou ochablost, vysílení, neschopnost k práci a nemoc, ten by se dopustil hříchu.

Máme toliko nezřízené žádosti tělesné a nezřízené vášně učiniti neškodnými, ale nesmíme si podrýti zdraví a zničití tělo. Větší mrtvení smíme podniknouti jenom s dovolením zpovědníka.

a) Tělo lze mrtviti přiměřeným postem, mrskáním, kajícím rouchem, bděním, ošetřováním nemocných, hlavně však prací tělesnou a duševní. Tato mrtvení jsou záslužna jen potud, pokud nám nejsou překážkou ve vykonávání úřadu a denního úkolu. Kdo by tedy dal přednost bdění před svědomitou denní prací, jednal by hříšně. Mezi tělesné mrtvení náleží též disciplina čili mrskání, jež jest předepsáno třikrát za týden.

b) Tělesné smysly podrobujeme kázni, odříkáme-li si věci příjemné a dáváme-li jim pocítit věci odporných, abychom se uvarovali hříchu a neřesti. V mrtvení smyslů budme mnohem přísnější než v záporu těla. Zvláště třeba doporučiti krocení jazyka, očí a uší. Očima a ušima vniká zkažený svět do naší duše, jazykem však projevuje se naše nitro světu. Pročež pilně střež tyto výpadní brány. Silentium jest pro řeholníky velmi vhodným a spasitelným mrtvením.

c) Mrtvení těla a smyslů jest spasitelné, ale záslužnější jest mrtvení duševních mohutností a vášní. Vnitřní umrtvování působí totiž na duši přímo a jest Pánu Bohu milejší. Záslužnější jest krocení hněvu než půst, spasitelnější jest poslušnost než oběť, lepší jest modlitba, skutky lásky k Bohu a k bližnímu, než půst.

V kázni musíme udržeti předně nižší mohutnosti duševní, které jsou čtyři: Smysl p o v š e c h n ý, který sděluje duši postřehy pěti tělesných smyslů; o b r a z i v o s t postřehy a obrazy přijímá, s o u d n o s t je oceňuje a třídí, p a m ě ť je přechovává. Krotíme-li patero smyslů tělesných, udržíme v kázni též čtyři nižší mohutnosti duševní. Očisťuj hlavně svou obrazivost a paměť, aby nepřechovávaly obrazů svůdných a hříšných.

d) Vyšší mohutnosti duševní jsou dvě, r o z u m a v ů l e, jimiž se člověk liší od zvířat a jimiž jest obrazem Božím. Také rozum a vůle nutno ukázniti, aby se nevzepřely Bohu, zákonu mravnímu a víře, nýbrž aby se podrobovaly Bohu, církvi, řeholi, stanovám a vůli představených. Mezi mrtvení rozumu a vůle náleží prosba o dovolení k odchodu z kláštera, kulpa a capitulum culparum. Rozum a vůle jsou nejvzácnější poklady lidské, pročež podrobíme-li rozum a vůli Bohu a představeným, konáme nejvyšší sebezápor a máme největší zásluhu. Nejdokonaleji se tedy mrtvíme, když zachováváme tři řeholní sliby,

poslušnosti, chudoby, čistoty, neboť sliby vzdáváme se užívání rozumu, vůle, těla i majetku.

e) **V á š n í** počítáme jedenáct. Jsou to: láska smyslná a nenávist, touha a odpor, radost a smutek, naděje a zoufalství, bázeň a odvážnost, hněv. Tyto vášně samy ze sebe nejsou ani dobré, ani zlé. Stávají se však dobrými nebo zlými dle toho, jakým směrem se ubírají, nebo jaký směr jim dáme. Užíváme-li jich k dobrému, jsou dobré; zneužíváme-li jich ke zlému, jsou zlé. Bez dobrých vášní nedosáhneme svatosti, neboť jen kdo Boha vášnivě miluje, pro jeho slávu horlí a trpí, ten jest svatý. Zvrhnou-li se však vášně, jsou pro člověka pohromou na světě i na věčnosti.

Proto musíme hříšné, nezřízené náruživosti tlumiti a mrtviti. Nejvíce a nejčastěji umlčuj svou **h l a v n í v á š e ň**, která tě nejčastěji přivádí do hříchu. Odpírej hned prvnímu vznětu vášně! Stále se v něčem zapírej! Stálým mrtvením jest pro řeholníka zachovávání tří řeholních slibů.

f) Mrtvení jest **p ř í k a z e m r o z u m u** pro každého, kdo chce rozvážně jednati a rozumně žíti. Kdo nedovede svých vášní ovládati, neuvaruje se hříchu, nevytrvá v milosti Boží posvěcující, nestane se ctnostným, nedosáhne křesťanské dokonalosti, ani spasení.

Zapírajíce své nezřízené vášně, vypěstíme si mravnou, **c t n o s t n o u p o v a h u**, čili charakter. Kázeň sílí naši pokazenou přirozenost, jež tíhne spíše k světu a k tvorům, nežli k Stvořiteli. Sebezápor napomáhá ke ctnostem, neboť ctnost jest zvyk konati dobré, kdežto neřest jest zvyk činiti zlé (hřích). Kázeň těla, smyslů a náruživostí prospívá nám i blížním, církvi a vlasti, duchovnímu stavu i řádu. Sebezápor vede ke křesťanské dokonalosti a ke spáse.

»Drž na uzdě celé tělo (Jak. 3, 2). Žijete-li podle těla, zemřete; jestli však duchem kony těla umrtvujete, budete žíti (Řím. 8, 12). S Kristem ukřižován jsem; žiji pak již nikoli já, nýbrž žije ve mně Kristus (Gal. 2, 20). Je-li Kristus ve vás, tělo sice je mrtvé pro hřích, duch však žije pro ospravedlnění (Řím. 8, 10).«

g) **S m y s l o v é a k a j í c í m r t v e n í** jest tím vyšší a dokonalejší, čím šlechetnější jest náš **ú m y s l**. Mrtvíme-li se proto, abychom se uvarovali hříchu a tím vyhnuli se časnému a očistcovým trestům, jest to záslužné. Zapíráme-li se však z lásky k uražené svatosti Boží, jest to záslužnější, neboť tím úmyslem sebezápor a kajícnost stávají se skutkem lásky k Bohu, bohopoctou, ctností.

Sebezápor jest tím cennější, čím více jím svou **s m y s l n o s t** ujařmujeme a jí odpíráme. Některý náš smysl nebo vášně jest více vyvinut než ostatní smysly a jest citlivější. Když právě tento citlivý smysl nebo vášně umrtvujeme, má to větší cenu, než krotíme-li smysly méně citlivé a vášně méně vyvinuté.

Každý vyhybá se tomu, co jest jeho smyslnosti nejdopornější. Leč právě to jest pro něho nejzáslužnějším úkolem sebezáporu, když koná to, co jest mu nejprotivnější. Svatý František nesnesl v mládí pohledu na malomocné. Začal tedy konati pokání tím, že šel ošetřovat malomocných. Kdo se nechce mrtviti v tom, co se jeho smyslnosti přičí, ten se vůbec nezapírá.

Svatí se věnovali více mrtvení těla a smyslů, než kajivosti, zvláště takoví, kteří těžce nehřešili a proto pokání méně potřebovali. Jejich snahou bylo, aby zjednali duchu vládu nad tělem, nad nižším smyslovým člověkem. Za sebemenší stín nevěrnosti a nedbalosti ve službě Boží přísně se trestali. Sv. Petr z Alkantary nedopřával svému tělu odpočinku ani klidu.

Největšího sebezáporu vyžaduje od řeholníka zachovávání řeholních slibů, poslušnosti, chudoby a čistoty. Toto vrcholné mrtvení jest však před Bohem nejzáslužnější.

4. Čtvrtým úkolem řeholníka jest, aby si oblíbil a konal dobré skutky. Ochoty a schopnosti ke konání dobra nabýváme křesťanskou ctností. Křesťanská ctnost jest nadpřirozený a od Boha vlitý dar, který nás činí trvale schopnými a ochotnými činiti dobré. Ctnost jest zvyk konati dobré.

Ctnosti jsou božské a mravní. Ctnosti božské jsou víra, naděje a láska; slují tak proto, že Bůh jest jejich předmětem i pohnutkou.

Ostatní ctnosti slují mravné, poněvadž činí především naše mravy Bohu milými. Rozeznáváme čtvero hlavních ctností, jež jsou: opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost; sedmero ctností jakožto protivu sedmera hlavních hříchů; osmero blahoslavenství a konečně ctnosti, jež nám P. Ježíš v evangeliu zvláště přikázal.

Abychom nabyli ctností, potřebujeme milosti Boží, s níž musíme spolupůsobiti. Milost Boží pomáhající jest nadpřirozená a duši na čas propůjčená milost, která nám pomáhá konati dobré skutky; to jest takové, jež jsou ke spasení potřebné. Pomáhá tím, že osvětluje rozum, nabádá a posiluje vůli, abychom dobré skutky konati počali, je konali a dokonali. Tato milost pomáhající dodává skutkům ceny nadpřirozené. Milost pomáhající uděluje Bůh každému člověku, poněvadž chce, aby byl každý spasen. Leč tato milost nepůsobí spasení naše sama, poněvadž nás nenutí, nýbrž jen podporuje; proto nesmíme milosti Boží odpírati, nýbrž musíme ji ochotně přijímati a jí používat.

S milostí spolupůsobíme, když jsme odhodláni 1. činiti všecko, co Bůh velí, 2. a to z lásky k Bohu, 3. a konečně stále a vytrvale, ničím se nedávajíce od plnění vůle Boží odstrašiti.

I ctnostný může chybiti, ale proto ctnostným býti nepřestává; jen když chyby své ihned želí, ji napraví pokáním a ve ctnostech opět pokračuje.

5. Pátým úkolem řeholníka jest, aby obohatil duši zásluhami. Celý náš řeholní život má býti zápasem, abychom vykonali co nejvíce dobrých a pro nebe záslužných skutků.

Dobrý skutek jest ten, jenž se srovnává s vůlí Boží a konán jest s Bohu milým úmyslem. A ty dobré skutky, kterým jest slíbena odměna pro život věčný, slují s k u t k y z á s l u ž n ý m i.

Nejpřednějšími dobrými skutky jsou: modlitba, půst a almužna. Tyto dobré skutky jsou záslužny pro nebe, konáme-li je v milosti Boží posvěcující. Kdo koná tyto dobré skutky ve stavu těžkého hříchu, nemá sice zásluhy pro nebe, ale snáze nabývá od Boha milosti obrácení.

Který řeholník koná dobré skutky a obohacuje duši zásluhami, poroste v lásce k Bohu až bude moci říci se sv. Františkem: »Bůh můj a mé všechno«.

II. Příklad řádových světců pobízí nás, abychom následovali jejich ducha a využítkovali svých schopností podle účelu řádu. Leč i své zvyky a zevnější chování máme přizpůsobiti nábožným zvyklostem řádovým. Dbej též svého zevnějšku, aby byl slušný a skromný. Pročež měj na uzdě jazyk, aby nemluvil o věcech světských; chuť, aby nehověla smyslnosti; oči, jež jsou okny zvědavosti, aby nebloudily za marnostmi a nebyly branou hříchu. Dávej pozor na ruce při práci; na nohy při chůzi, aby se již v zevnějšku obracele tvé nitro, jež jest na věky zasvěceno Bohu.

K zachování a zvýšení řeholní kázně nemálo přispívá kapitulum kulpárum a kulpa. Shromážděné řeholníky v kapitulum kulpárum, když se každý z nich kleče obviní ze svých veřejně známých poklesků proti řeholi, stanovám a dennímu pořádku, představený napomene k věrnému zachovávání řehole, uloží jednotlivcům pokání za poklesky, dá direktivu pro příští týden a vykoná předepsané modlitby. Představený při kapitulum kulpárum svých poklesků nikdy nevyznává. Pokazí-li nebo poškodí-li řeholník nějakou věc, má se sám u představeného nebo magistra obviniti. Obžaloba tato sluje kulpa a vykonává se takto: »Požehnejte mi, důstojný Otče! Žaluji na sebe a obviňuji se ze svých chyb a nedbalostí a pro lásku Boží prosím za otcovské pokárání a spasitelné pokání.« Kulpu říkáme též vldp. Provincialu nebo visitorovi před osobní visitací.

III. Na konec podávám praktický návod, jak se třeba v nejdůležitějších ctnostech cvičiti. Každý den se cvič v lásce k Bohu a k bližnímu; mimo to v určité ctnosti.

V l á s c e k B o h u cvičíme se takto: 1. Předešlých hříchů máš nejen uvnitř v srdci, ale i rozumně zevnitř litovati, neboť mnozí uvnitř hříchů litují, ale zevně chvály Bohu nevzdávají. 2. Tisíckrát raději hotov buď zemřít, nežli Pána Boha nejmenším hříchem rozhněvati. 3. Miluj Boha bez vlastního užitku, nikoli z bázně před trestem, ani pouze z lásky k věčné odplatě;

nýbrž hlavně proto, že jest nejvýše dobrý a hoden vši lásky. 4. Ve všech věcech hled se Bohu zalíbiti. 5. Raduj se z jeho dokonalosti. 6. Rmuť se, že od mnohých často bývá hněván a těžce urážen. 7. Dle možnosti se v y n a s n a ž, aby P á n B ů h nebyl u r á ž e n, nýbrž m i l o v á n.

V lásce b l í ž e n s k é a b r a t r s k é třeba se cvičiti takto: Blížího neurážej a na cti jemu neutrhej; aniž jakékoliv slabosti, poklesku a hříchu jemu p ř i p o m í n e j, leč žádá-li toho l á s k a. 2. Nikdy spolubratru neříkej: Ten o tobě mluvil to a ono, neboť tak se tropí různice. 3. Nemluv slov, jež by spolubratra hryzla, zaváněla posměchem, působila hněv a ne-trpělivost. 4. Se všemi přátelsky obcuj, dle možnosti jim služ a je obveseluj! 5. Varuj se nechuti a odporu k spolubratru a neukazuj jich na sobě. 6. Střez se ve styku se spolubratry dů-věrného přátelství, které působí u jiných pohoršení. 7. Nikoho neposuzuj, nýbrž jak u sebe, tak u jiných omlouvej; o všech dobře smýšlej.

Rozvažuj při tom, kterak může kdo říci, že miluje Boha, kterého nevidí, když nemiluje blížího, kterého vidí. Méně mi-luje Boha ten, kdo miluje zároveň s ním něco, co nemiluje pro Boha. Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.

(1) V neděli se cvič v p o k o ř e. 1. Nemluv ani slova, jež by se vztahovalo k sebelásce. 2. Neměj z toho radosti, když tě jiní chválí, ale raději se rmuť, že nejsi takový, za jakého jsi pokládán a chválen. 3. Nic nečiň proto, aby ses jiným zalíbil, nýbrž konej vše pro slávu Boží. 4. Svých nedostatků a chyb neomlouvej, tím méně svaluj na jiné. 5. Marnivé a samolibé myšlenky, hned jak povstávají, zapuzuj. 6. Nermuť se z toho, když pro své nedostatky, slabosti, poklesky a přestupky býváš pohaněn a pokořen. 7. Využítvej příležitosti ke cvičení v po-koře a neustávej, až budeš pokořování milovati.

(2) V pondělí se cvič v p o s l u š n o s t i. 1. Máš poslouchati rychle, i když je rozkaz protivný. 2. Nezkoumej, proč to neb ono, tak a ne jinak se poroučí, ač příčiny k rozkazu neznáš. 3. Vůli svou vůli představeného docela odevzdej a všechno věrně vykonávej. 4. Hlas představeného a hlas zvonku za hlas Boží pokládej a osobu představeného za osobu Ježíše Krista měj. 5. Nermuť se, bývá-li málo nebo mnoho poroučeno, nýbrž všechno s klidnou myslí plň. 6. Nečekej a neotálej, až bude podruhé a potřetí rozkaz opětován, nýbrž již na pouhé znamení poslechni, ba i odjinud poznanému přání představeného vy-hověj. 7. Ve všech věcech, které nejsou proti řeholi a svědomí, poddávej se, nejsi-li sám představeným, všem ostatním.

(3) V úterý cvič se v c h u d o b ě. 1. Přej si nic nemíti, nic nepůjčovati, ani nevypůjčovati bez dovolení představeného. 2. Na tom, co je dovoleno míti, srdcem nelpi. 3. Co nepotřeb-ného jest, všeho se zřekni. 4. V potřebných věcech krásy a zvláštností nevyhledávej. 5. V potřebách a nedostacích doufej

v pomoc Boží. 6. Nehroz se užívatí velmi opotřebovaných a velmi prostých věcí. 7. Nermuť se, nedostává-li se ti něčeho ve věcech potřebných, nýbrž ještě se z toho raduj.

(4) Ve středu možno se cvičiti v č i s t o t ě. 1. Nevyžaduje-li toho patrná potřeba a sláva Boží, pilně se vystřihej ženské společnosti. 2. Bdi nad očima, zvláště v přítomnosti takých osob, jejichž spatřením mohla by čistota býti vydána v nebezpečí. 3. Nic nemluv, co by mohlo vzbuditi nebezpečnou žádost nebo hnutí. 4. Žádné osobě ruky netiskni. 5. Nepřijímej ani nedávej darů těm, jichž náklonnost k sobě znamenáš. 6. O kráse ženské nemluv, neboť i takové řeči čistotné srdce urážejí. 7. Tyto pokyny máš zachovávatí i když jsi sám.

(5) Ve čtvrtek cvič se v s t ř í d m o s t i. 1. Mimo společné jídlo nemáš ničeho požívatí. 2. Přestaň na té stravě, jež se doma podává. 3. Jiných pokrmů, lépe připravených, nevyhledávej. 4. Při společném jídle míru střídmosti nepřestupuj. 5. Předložených pokrmů nemáš požívatí spěšně a hltavě, nýbrž mírně a střídmě. 6. Nemluv se zálibou o stravě, tím méně na stravu si stěžuj a reptej. 7. Všechny nestřídomé myšlenky zapuzuj.

(6) V pátek cvič se v t r p ě l i v o s t i. 1. Všeliká protivenství, jež tě potkávají, máš trpělivě jako z rukou Božích přijímatí. 2. Znamky netrpělivosti neukazuj! 3. Dáš-li na jevo proti své vůli netrpělivost a jsi-li proto potrestán a před jinými pokořen, snes pokoření i trest trpělivě a pokládej to za příležitost ku cvičení v pokoře. 4. Vnitřní netrpělivost kroť a has, aby z jiskry nepovstal oheň. 5. Přičiň se, abys všecky nepříjemnosti snášel předně trpělivě, potom ochotně a konečně radostně, protože jest to vůle Boží a důkaz lásky Boží k nám.

(7) V sobotu cvič se v z a p í r á n í a m r t v e n í. 1. Při každé příležitosti máš se mrtvití a zapíratí. 2. Z jakýchkoliv příčin plynoucí pohanění máš trpělivě snéstí, ale nemáš schválně pohanění vyhledávatí, nevidíš-li v tom zřejmé vnuknutí Ducha Svatého. 3. Vzdaluj se takové společnosti, která ti překáží v práci tělesné nebo duševní; neboť část našich větších opominutí a přestupkův pochází obyčejně odtud, že se nechceme zřici potěšení, které ve společnosti pocítujeme. 4. Mrtví se při chůzi, abys chodil tiše; v řeči, abys mluvil vážně. 5. Mrtví se i ve věcech lhostejných a dovolených, na příklad slyše a čta noviny. 6. Mrtví se ve věcech povinných, když se zvoní ku vstávání, do chóru, ke stolu. 7. I v dobrých věcech, zvláště tobě milých a příjemných, máš svou žádostivost a náklonnost držeti na uzdě, v srdci svém říkáje: Nehodlám to, Pane, konatí proto, že mi ten neb onen dobrý skutek lahodí, ale že ty si toho přeješ.

Tato cvičení jsou dobrou pomůckou při denním zpytování svědomí a výborným zrcadlem před sv. zpovědí.

IV. Připomeň si ještě několik myšlenek sv. Bonaventury o životě řeholním.

1. O l h o s t e j n o s t i k e s v ě t u : Co jest tí platno, žes opustil svět, nečiníš-li pokání? Není prázdnen světa takový řeholník, který si připouští péči o své přátele. Opustiti svět jest dobré, ale opuštěn býti od světa jest lepší. Dobrý řeholník pohrdá světem a žádá si opovržen býti od světa.

2. O z l é m ř e h o l n í k u. Řeholník svárlivý, úředník ďáblův. Řeholníka lenivého ďábel loví a chytá. Řeholník všetečný zapomíná sám na sebe. Řeholník nedbalý, radost ďáblova. Jako s bičem hraje ďábel s řeholníkem marnivým a samolibým. Řeholník, který si věci přivlastňuje, více ztrácí než nabývá.

3. O d o b r é m ř e h o l n í k u. Ten jest pravým řeholníkem, kdo opravdu může říci: Bůh můj a mé všecko. Řeholník všecko trpělivě snáší, málo mluví a mnoho pro Boha koná. Řeholník prostomyslný, perla řehole. Řeholník tichý, ozdoba řehole. Řeholník nábožný, bič ďáblův.

4. O d o b r é m p ř í k l a d u. Jdeš-li městem, pamatuj, že jsi řeholníkem a nikoli malířem. Příkladem řeholníku jsou smrt a život lidí světských. Kterak můžeš býti světlem světa, když sám sobě nesvítilš? Běda tomu, kdo jiného slovy vzdělává a skutky kazí. Kdo chce míti v řádu s bratřími pokoj, ať nikomu neodporuje.

V ý r o k y s v. B o n a v e n t u r y.

Korunu v řádu předchází práce a boj. Bezpečně žije v řádu ten, kdo ne sobě, ale Bohu žije. Nemůže Bohu sloužiti, kdo sám sebe nedovede opanovati. Nezáleží na tom, jak jsi byl v řádu dlouho, ale jak jsi dobře žil. Krádeže se dopouští, kdo v řádu žije bez užitku. Kterak umře v Pánu řeholník, jenž v životě pro Pána nepracoval? Zle užívá celly, kdo v ní nejedná s Kristem, nebo nepracuje pro Krista. Neumí milovati sebe řeholník, který sobě příliš povoluje. Bůh přeje si míti služebníka srdnatého, nikoli změkčilého. Neslouží Bohu ten, kdo v službě Boží hledá svůj prospěch. Běda, běda tomu, kdo mezi dobrými jest zlý. Není pokorný onen řeholník, který si nežádá býti přehlížen. Není chudý, kdo necítí tíže chudoby. Není cudný, kdo nezahání nepřítele cudnosti. Není poslušný, kdo v poslušnosti následuje své vůle. Řeholníka zdobí sice vědomost, ale korunuje ctnost. Běha řeholníku, který více pečuje o zdraví než o svatost. Čím více pracuješ pro Krista, tím více jsi povinen Kristu, neboť jest to tvůj prospěch. Odstup od řeholníka míti hlas Jakubův a ruce Esauovy. Není dobrým řeholníkem, kdo se nebojí všedních hříchů. Když se všední hříchy nelíbí Bohu na lidech světských, kterak se budou líbiti na řeholnících? Není přítelem Božím, kdo není přítelem modlitby. Jiným prospívati a sobě na duši

škoditi, není láska, nýbrž bláznovství. Nespokojeně žítí budeš, bude-li jen jedna jediná nedokonalost v tobě žítí. Řeholník, který vždycky neprospívá ve svém povolání, stále v dobrém ustává a couvá.

V. Z předešlých dvou kapitol vysvítá, že předním a nejdůležitějším úkolem života řeholního jest úsilí o křesťanskou dokonalost. Usilovati o dokonalost povinen jest řeholník pod těžkým hříchem. Dokonalost jest život v milosti Boží posvěcující.

Dokonalost křesťanská nejsou vidění a zjevení; ani moc konati zázraky; ani hrdinské skutky pro blaho lidstva a řádu; ani mimořádné kající skutky; ani zvláštnosti a podivínství. Dokonalý řeholník jest pouze ten, kdo se úzkostlivě varuje každého dobrovolného hříchu a svěřený sobě úřad z lásky k Bohu vykonává tak, aby s ním byli představení a spolubratři spokojeni. Každá jiná představa o dokonalosti jest chybná.

Prostředky k dosažení dokonalosti jsou známy. Lze je zahrnouti dvěma slovy: Modli se a pracuj! Vykonávej svědomitě soukromé i společné pobožnosti, zastávej svěřený úřad s horlivostí a láskou; a budeš hodným, vzorným a dokonalým řeholníkem, kterého bude Pán Bůh milovati a spolubratři sobě vážit.

X. Formulář jednoduché a slavné profese.

Celebrant, jenž má sliby noviců přijmouti, táže se: »Nejmilejší bratři, jaká jest žádost vaše?«

Novicové společně odpovídají: »Důstojný Otče, prosím vás pro lásku Boží, nejblahoslavenější Panny Marie, svatého Otce našeho Františka a všech svatých, abyste mne ráčil připustiti k profesi jednoduchých slibů v našem řádu, abych konal pokání, život svůj napravil a Bohu až do smrti sloužil.«

Celebrant odpoví: »Díky Bohu!« Po promluvě celebrant se opět táže: »Chcete, nejmilejší bratři, ve svatém úmyslu povolání svého vytrvatí a k zachovávání tří slibů, svaté rehole a jejích předpisů pro celý čas svého života se zavázati?«

Novicové: »Chceme!«

Celebrant dodá: »Všemohoucí Bůh dopřej vám toho svou milostí.«

Následuje »Veni Creator« a modlitby, načež skládá novic profes jednoduchých slibů v ruce celebranta, hlasitě a zřetelně pravě:

»Já bratr N. N. maje v úmyslu vykonati tuto profes dle dekrétů apoštolských, jednajících o jednoduchých slibech, které mají býti v našem řádu skládány, slibuji a připovídám Bohu

všemohoucím, blahosl. Marii vždy Panně, sv. Otcí našemu Františku, všem svatým a vám Otče, že po tříletí svého života zachovávatí budu řeholi Bratří Menších, od papeže Honoria potvrzenou, životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě.«

Celebrant dodá: »A já na místě Boha všemohoucího, budeš-li to zachovávatí, slibuji ti život věčný. Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.«

Odpověď: Amen.

Celebrant uděluje každému profes složivšímu pax, řka: »Pokoj tobě, bratře!«

Odpověď: »Díky Bohu!«

Následují dva žalmy, modlitby a »Bože, chválíme Tebe«, načež celebrant žehná složivším profes slovy sv. Františka: »Pro zásluhy a na přímlovu svatého Otce našeho Františka požehnej ť vám Hospodin a ostříhej vás! Ukaž vám Hospodin svou tvář a smiluj se nad vámi! Obrat Bůh svůj obličej k vám a uděl vám pokoje! Hospodin vás ť požehnej!«

Odpověď: Amen.

Požehnáním celebranta obřad se ukončí. —

I. S l a v n á p r o f e s skládá se při mši svaté. Bratři, kteří hodlají složití slavnou profes, jdou k oltáři s celebrantem, který se jich hned přede mší táže: »Nejmilejší bratři, jaká jest žádost vaše?« —

Bratři odpovídají společně: »Důstojný Otče, prosím vás pro lásku Boží, nejblahoslavenější Panny Marie, svatého Otce našeho Františka a všech svatých, abyste mne ráčil připustiti k profesi slavných slibů v řádu našem, abych konal pokání, život svůj napravil a Bohu až do smrti věrně sloužil.«

Celebrant: »Díky Bohu.«

Následuje promluva, »Veni Creator« s modlitbami a mše svatá. Po traktu (sequenci) celebrant táže se bratří: »Chcete, bratři moji, ve svaté profesi povolání svého vytrvatí a slavně se Bohu zasvětití?«

Bratři: »Chceme!«

Celebrant říká modlitbu, litanie k všem svatým tři řádů sv. Františka, žehná bratry, kteří leží na tváři a vzývá Ducha Svatého. Potom řeholníci vstanou a přikleknou k celebrantovi, aby složili slavné sliby. Každý bratr praví hlasitě a zřetelně tato slova: »Já bratr N. N. slibuji a připovídám Bohu všemohoucím, blahoslavené Marii vždy Panně, svatému Otcí našemu Františku, všem svatým a vám Otče, že po celý čas života svého zachovávatí budu řeholi Bratří Menších, od papeže Honoria potvrzenou, životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě.«

Celebrant dodá: »A já na místě Boha všemohoucího, budeš-li to zachovávat, slibuji ti život věčný. Ve jménu Otce i Syna † i Ducha Svatého.«

Odpověď: Amen.

Potom zpívají se verše, modlitby a celebrant uděluje těm, kdo vykonali slavné sliby, zvláštní požehnání. Po něm pokračuje ve mši svaté. Při »pax« obdrží od podjáhna nejstarší bratr, jenž složil slavnou profes, »pax«, který udělí nejbližšímu spolu-bratru.

Po mši svaté zpívá se »Te Deum« a slavným požehnáním obřady se zakončí.

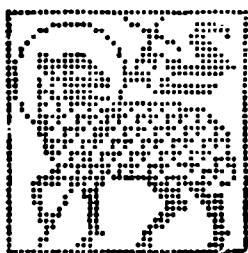
XI. Obnova svaté profese,

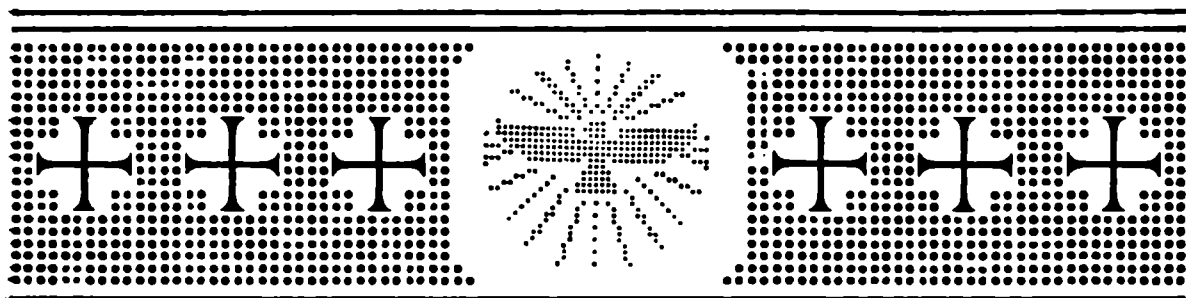
která se koná dne 16. dubna na památku slibů sv. Františka r. 1210.

Pane Bože náš, já bratr N. vzdávám díky nekonečné tvé velebnosti za zvláštní milost, že jsi mne, bídneho hříšníka, podle svého nestihlého milosrdenství vyvedl ze zlého světa a připustil k profesi. Lituji z celého srdce, že jsem té milosti dostatečně nepoužíval a stal se nehodným tak velikého dobrodiní. Odsuzuji všechny své přestupky a opomenutí, která jsem spáchal ve svém stavu. Abych se opravdově duchem obnovil, já bratr N. znovu slibuji a připovídám Bohu všemohoucímu, blahoslavené Marii vždy Panně, svatému Otci našemu Františku a všem svatým, že po celý čas života svého budu zachovávat řeholi Bratří Menších, životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě; žádaje si, aby tato obnova mých slibů před obličejem nejsvětější Trojice byla milostivě a opravdově přijata a vždy trvala; abych při každém dechu na ni myslel a pokud budu žít, ji obnovoval a dokonale až do konce zachovával.

Poněvadž však poznávám, že jsem k zachování těchto věcí velmi slabý a křehký, prosím Tě, dobrý Ježíši, který jsi mou vůli pohnul ke slibům, abys mi udělil také schopnost k jejich zachování. Rač mě řídit, abych ne již sobě, ale Tobě žil; abych s největší pílí usiloval o zachování řehole a všeho, co může dokonalost duše mé zvýšiti; a to k větší slávě Tvého jména, jenž jsi Bůh požehnaný na věky. Amen.

»Srdce Ježíšovo, zápalná oběti lásky, učiň si mne živým, svatým a bohulibým darem obětním!« (50 dní odpustků pokaždé, kdykoliv obnovíme tímto povzdechem sv. sliby. Pius X., 27./II. 1907.)

Část II.

Výklad řehole sv. Františka.

Kapitola I.

Vykládati řeholi zdá se býti nedovoleno, neboť sv. František v »Závěti« píše: »A všem bratřím, klerikům i laikům zapovíám pod poslušností, aby nepřidávali k řeholi poznámek.« Abychom tu pochybnost rozřešili, třeba jest rozeznávati trojí výklad, totiž slovný, vědecký a poznámkový.

V ý k l a d s l o v n ý jest ten, jenž se obírá vlastním a obvyklým významem slov, aby vůli zákonodárce objasnil. Výklad vědecký se zabývá myšlenkami a jejich vnitřní spojitostí a též účelem řehole, aby vyjádřil pravý úmysl zakladatelův.

Proto výklad slovný a vědecký není zakázán, nýbrž jen výklad libovolný ve způsobě poznámek, které smysl řehole ruší a převrací.

Slovný výklad řehole napsal papež Mikuláš III. a Klemens V. Mimo to pořídil výklad řehole Hugo de Digna († 1256), sv. Bonaventura († 1274), P. Kilian Kasenberger († 1775), P. Silvester Winkes († 1896), P. Albert a Bulsano, P. Petr Marchant († 1661), učený a zbožný Belgičan, kterého se i my přidržujeme. Český výklad řehole napsal s velkou péčí P. Damasus Charvath († 1790), definitor provincie sv. Salvatora, pode jménem: Lámaní chleba k požívání Bratrů Menších čili výklad na regulu sv. Otce Františka; tiskem Jos. A. Škarnycla v Uh. Skalici roku 1776. Před tím také v Praze r. 1708 v tiskárně u Anny Voršily Hamplové vyšla »Regule a Kšaft seraf. Otce svat. Františka s počátkem, rozmnožením a rozdělením řádu a s přiloženým duch. cvičením.«

Výklady řehole jsou ještě ú ř e d n í (authentické) napsané od papežů Mikuláše III. a Klementa V., které mají do sebe moc zákona a jsou závazné pro celý řád; a s o u k r o m é, které potřebují schválení a mohou býti členům řádu vodítkem.

Slovný výklad řehole není prostě jen dovolen, nýbrž také potřeben. Jen ten jest pravým a řádným řeholníkem, kdo řeholi ve všem přesně zachovává. Leč zachovávatí řeholi může jen ten, kdo ji dokonale zná. Řeholi však dokonale poznáváme z výkladu a proto tedy jest výklad řehole potřebný.

»Ve jménu Páně počíná se řehole a život Bratří Menších.« Ta slova postavil sv. František v čelo své řehole, aby si vyprosil požehnání od P. Boha k velikému dílu svému, pamětliv slov sv. Pavla: »Cokoli činíte slovem nebo skutkem, všechno číňte ve jménu Pána Ježíše Krista.« (Kolos. 3, 17.)

Předpisy, které dává zakladatel svým stoupencům, nazývá »řeholí«, aby dle ní život svůj ve všech okolnostech spravovali a posvěcovali. Poněvadž však nestačí řeholi jen znáti, nýbrž třeba jest také život podle ní zařídití tak, aby byl odleskem a věrným obrazem řehole, proto napsal »řehole a život«.

Aby ukázal, pro koho řeholí píše, dodal: »Bratří Menších«. Nepsal pro své ctitele, ani pro přátele; nýbrž pro ty, kdo mají k sobě lnouti láskou bratrskou, jakou on svým stoupencům osvědčoval. Psal tedy řeholi pro své duchovní syny a bratry. Proto všichni jsme synové jednoho otce sv. Františka, a synové jedné matky svaté církve. — Svátý František, obdržev od papeže Inocence III. r. 1209 ústní schválení řehole, nazval svou duchovní společnost »Bratry Menšími«. Chtěl, aby byli skromní a prosti jako venkovský lid a podrobovali se jiným v smýšlení i ve skutcích; na rozdíl od »Větších«, jak se nazývali v Assisi členové vznešené strany měšťanské, která právě tehdy uzavřela mír se stranou lidovou, jejíž členové sluli »Menšími«.

Pravými a rodnými Bratry Menšími jsou všichni ti, kdo slíbili a zachovávají řeholi sv. Františka: totiž Františkáni, Minorité a Kapucíni. Toť jsou tři stejnorodé větve vštípené na jednom stromu.

Neznalost nesprošťuje řeholníka od zachovávání řehole a řeholních povinností. Každý totiž slibuje při profesi zachovávatí až do smrti »řeholi a život Bratří Menších« a má též v noviciátě příležitost a povinnost seznati řeholi a její závazky. Kdo by se v noviciátě povinností řeholním nenaučil, buď nedopatřením představených nebo vlastní vinou, povinen jest později vlastní pílí s řeholí a jejími závazky se obeznámiti.

Jádrem řehole sv. Františka jest evangelium. Leč není naší povinností zachovávatí celé evangelium se všemi radami; nýbrž jen v těch věcech, které jsou v evangeliu vysloveny roz-

kazem a záповědí, nebo slovy stejné platnosti. Tak rozhodl papež Mikuláš III.

Pán Ježíš nařídil mnohé věci přísným rozkazem, který váže všechny lidi; mnohé věci však jen doporučuje a k nim nabádá, ponechávaje každému na vůli, chce-li je konati. Také sv. František některé rady evangelické uvádí buď doporučením, nebo napomenutím aneb pobídkou; jiné opět přísným rozkazem nebo záповědí. Proto nebylo úmyslem sv. Františka vázati své stoupence celým evangeliem. Přes to však sluší se následovníkům tak velikého Otce, aby pokud možno řídili se celým svatým evangeliem, jak to činili žáci Františkovi, které nazýval Kanterburský biskup »bratry z řádu apoštolského.«

Také k zachování celé »Závěti« nejsou Bratři Menší vázáni, jak rozhodl papež Mikuláš III., nýbrž toliko k těm věcem, které jsou z řehole vypsány a v »Závěti« opakovány.

Dle dekretale »Exivi« vydaného od papeže Klementa V. r. 1312 obsahuje řehole mimo tři řeholní sliby 25 předpisů, které vážou každého Bratra Menšího pod hříchem smrtelným:

Předně sedm p ř í m ý c h r o z k a z ů, totiž:

1. Celý řád jest zavázán poslušností vůči papeži a církvi římské (Řehole, Hlava I.).

2. Bratři nesmějí nikterak přijímati peněz. Hl. IV.

3. Bratři nechť poslouchají svých ministrů ve všem, co slíbili zachovati. Hl. X.

4. Bratři nesmějí míti podezřelých styků se ženami. Hl. XI.

5. Nesmějí choditi do ženských klášterů. Hl. XI.

6. Nesmějí býti kmotry. Hl. XI.

7. Ministři nechť žádají jednoho z kardinálů za ochránce. Hl. XII.

Dvě záповědi.

1. Nikterak není dovoleno z tohoto řádu vystoupiti. Hl. II.

2. Bratři nechť si ničeho nepřivlastňují. Hl. VI.

Čtyři předpisy mající moc rozkazu.

1. Bratři jsou povinni utíkat se k ministrům ve hříších zadržovaných. Hl. VII.

2. Nechť mají jednoho z bratří za generála. Hl. VIII.

3. Ministři a kustodové jsou povinni sejíti se ke kapitole letnicové k volbě generála. Hl. VIII.

4. Uznají-li generála za neschopného, mají si zvoliti jiného. Hl. VIII.

Dvanáct předpisů stejné platnosti s rozkazy.

1. Necht mají jeden hábit s kapucí, druhý bez kapuce. Hl. II.
2. Kdo jsou potřebou nuceni, mohou nosit obuv. Hl. II.
3. Necht se odívají rouchy lacinými. Hl. II.
4. Klerici ať se modlí hodinky, laici otčenáše. Hl. III.
5. Ať se postí od Všech svatých do vánoc, ve čtyřicetiden-
ním postu a všechny pátky v roce. Hl. III.
6. Ať nejezdí koňmo, leč v potřebě a nemoci. Hl. III.
7. Ministři a kustodové ať pečují o bratry nemocné a oša-
cení bratrů. Hl. VI.
8. Bratři ať pečují o bratry nemocné. Hl. VI.
9. Nesmějí kázati v biskupství, jestliže jim to biskup za-
kázal. Hl. IX.
10. Nikdo nesmí kázati, leč kdo byl ustanoven od generála
za kazatele. Hl. IX.
11. Mají se utéci k ministrům, nemohou-li řehole duchovně
zachovávat. Hl. X.
12. Všecky předpisy o přijímání čekatelů,
o jejich profesi a oděvu noviců i bratrů s profesí.

II. Svatý František lnul ke sv. Stolicí zvláštní věrností a láskou, kterou projevil i na tomto místě. Zavázal nás k úctě a poslušnosti vůči řádně zvolenému papeži, který jest náměst-
kem Ježíše Krista na zemi, vrchním pastýřem věřících, nejvyšší
viditelnou hlavou církve a otcem Bratrů Menších. Zároveň po-
vinni jsme poslouchati a ctiti kardinála, jenž spravuje církev,
když jest stolice papežská uprázdněna.

Tento slib nebyl pouze osobním slibem sv. Františka, nýbrž
slibem zakladatele a hlavy celého řádu, pročez váže všechny,
jež při tom slibu zastupoval; totiž celý řád. Kdyby tedy Bratr
Menší papeže neposlouchal, hřešil by proti povinnosti všech
věřících, proti závazku všech řeholníků a zvláště proti řeholi
františkánské.

Církvi římskou rozumějí se úřady od papeže ustanovené,
skrže které vykonává svou moc. Poslušností a úctou povinni
jsme posv. sboru kardinálskému, kongregacím, rovněž i bisku-
pům a hodnostářům církevním.

Zakladatel podřídív celý řád sv. Stolicí, stanovil zřízení
řádové, dle něhož všichni členové povinni jsou poslouchati a
ctiti zakladatele a jeho nástupce, generála. Kdyby tedy někdo
neposlouchal rozkazu generálova, buď ze zloby nebo z neteč-
nosti, hřešil by proti řeholi.

III. Členové provincie vázáni jsou sv. řeholí, aby poslouchali
a ctili provinciála; členové kláštera svého kvardiána; novicové
a mladí řeholníci svého magistra. Významná a krásná jsou

slova Gilberta Nikolai, jenž z těchto slov řehole soudí, že svatý František učinil své bratry závislými na třech zakladatelích: na Kristu, jenž učil evangelium, na Kristovu náměstku, jenž řeholi schválil a na sv. Františku, jenž vykonal jménem všech bratří slib poslušnosti a úcty. V pochybnostech, které se při zachovávání řehole mohou vyskytnouti, třeba tedy přihlížeti k oněm třem zakladatelům.

Hlava II.

Vše, co praví řehole o hábitu, profesi a přijetí do řádu, vyjma toliko šat noviců, jest dle papeže Klementa V. závazno pro každého ve svědomí pod těžkým hříchem.

Řehole káže poslati ty, kdo hodlají vstoupiti do řádu, k ministrům provinciálům. Představení klášterů nebo jiní bratří mají k P. provinciálovi poslati jenom osoby zřejmě nebo alespoň domněle pro řád schopné. Toliko úřadující provinciál má právo ve své provincii přijímati novice do řádu. Jeho povinností jest, aby zvěděl vše o původu, mravech a dřívějším životě čekatele, jak toho žádají církevní dekrety, řádové stanovy a zvyky provincie.

Čekatel budiž manželský syn počestných, katolických rodičů, kteří nejsou v takové nouzi, že by bez syna nemohli se slušně užítí. Budiž pravým a věrným katolíkem, jenž přijal již sv. biřmování. Nebudiž nakažlivě nebo nezhojitelně nemocen, nýbrž duševně i tělesně zdrav, aby mohl všechny předpisy řehole a stanov přesně zachovávat. Buď svoboděn, muž dobré pověsti, jež nemá ani dluhů, ani povinnost klásti počet ze správy majetku a vstupuje do řádu dobrovolně. Čekatel klerikátu buď také prost závad a překážek kanonických a od biskupa z diecése řádně propuštěn.

Od čekatele laikátu vyžaduje se, aby byl plných 15 let stár a schopen vykonávat tělesné práce našemu stavu přiměřené. Před obláčkou musí však nejprve vykonati v klášteře pod dozorem ustanoveného kněze přípravku, která trvá půl léta. Čekatel klerikátu dle církevních a státních zákonů má býti nejméně 15 let stár a musí se vykázati vysvědčením šesté třídy gymnasijsní. Čekatelé, kteří byli propuštěni z naší nebo jiné řádové provincie, anebo z jiného řádu (kongregace), nemohou býti přijati; to platí také o těch, kdo byli ze semináře nebo jiného ústavu pro špatné mravy vypovězeni.

Čekatel potřebuje tedy před obláčkou od biskupa písemné propuštění z diecése, křestní list, vysvědčení zachovalosti rodné obce a toho ústavu (závodu), v němž se po 15. roce věku zdržoval a lékařské vysvědčení.

Zkouška z víry a svátostí se někdy odpouští, když se předpokládá, že čekatel pravdy sv. náboženství zná. Mimo to probírá se v noviciátě důkladně celý katechismus.

Ustanovený kněz vyučuje kandidáty třikrát týdně katechismu a biblickým dějinám; hlavně probírá oddíl o desateru Božích přikázání a o svatých svátostech. Dává jim návod, jak se třeba modlití, rozjímati a užitečně přijímati svaté svátosti; učí je základům řeholního života a ascése. Stará se, aby kandidáti uměli ministranci, pravidla slušnosti u stolu a ve styku s řeholníky i s lidmi světskými. Učí je řeholní skromnosti a zbožným zvyklostem provincie. Po dokončení kandidatury magister podá o nich zprávu P. provincialovi.

Před obláčkou čekatel má býti poučen všeobecně o povinnostech řehole ve svědomí zavazujících. Buď mu předloženo k podpisu prohlášení, má-li nakažlivou nebo nezhojitelnou nemoc a ji tají, že jeho profes bude neplatná. Podobně má i podepsati prohlášení, že vstupuje do řádu dobrovolně a hodlá všechny povinnosti dle rozkazu představených ochotně vykonávat a v případě, že by z řádu vystoupil, nebude žádati od řádu časné odměny. Listiny budtež uloženy v archivu. Potom teprv, když čekatel vykoná duchovní cvičení, životní zpověď a přijme Tělo Páně, smí býti oblečen.

II. Obláčku vykonává P. provincial neb od něho jmenovaný kněz podle předpisů řeholního rituálu (obřadní knihy). Místo, rok, den a hodina obláčky, jakož i jméno, příjmení, rodiště, věk a rodná diecése novice zapíše se do příslušné knihy, která se uchová v archivu. Za přijetí do noviciátu nesmí řád žádati ani přijmouti od čekatele časnou odměnu (věno).

Řehole rozkazuje čekateli, aby prodal celé své jmění a peníze rozdal chudým. Dle Codexu tento rozkaz řehole má se splniti teprve dva měsíce před slavnou profesí.

Noviciát čili zkušební rok věnován buď duchovním cvičením, ústní a rozjímavé modlitbě, duchovní četbě a církevním hodinkám. Novicové mají býti vyučeni řeholní kázni, aby seznali přednosti řádu a své povolání. Výklad řehole může se podávati novicům klerikům podle Generálních stanov; bratřím laikům stačí dokonale tento výklad řehole. K vypěstění řeholního ducha doporučeny jsou spisy sv. Bonaventury »O pokroku řeholníků« a »Zrcadlo kázně«. Denně mají čísti život sv. Otce našeho Františka a ostatních světců řádových; učiti se řeholi a jejímu výkladu, církevním hodinkám a obřadům. Také mají býti obeznámeni s chvalitebnými zvyky a zvyklostmi provincie a s pravidly slušnosti. Pokorou a kajícností ať jsou vedeni k zapírání vlastní vůle a ke ctnostem. Všichni novicové ať seznají celý velký katechismus. Klerici mají se zabývati denně hodinu studiemi; také tělocviku buď věnována pozornost.

Připustiti novice k jednoduché profesi za rok a za den má právo toliko úřadující provinciál, jež má novic o připuštění ke slibům písemně poprositi. Aby P. provincial věděl, je-li novic pro řád schopen, zavedena jest v noviciátě trojí v o t a c e čili tajné hlasování, jež vykonávají všichni řeholníci se slavnou profesí, kteří s novicem bydleli aspoň poslední dva měsíce před

votací. Novici, kteří obdrží přes polovici hlasů záporných, budtež propuštěni.

Schopný novic, má-li jmění (podíl, věno, dědictví), ať s ním naloží tak, že podrže si na ně právo vlastnické, na tu dobu než složí slavnou profes odevzdá správu, užívání a výtěžek (úroda, úroky) svého jmění tomu, komu za dobré uzná, ale nikdy řádu. Totéž platí, nabude-li řeholník jmění po slibech jednoduchých.

III. Schopní novicové obdržíce od provinciála dovolení k profesi, podrobí se zkoušce z řehole, jejich předpisů, obřadů a církevních hodinek. Potom vykonají duchovní cvičení, roční zpověď, v den profese přijmou Tělo Páně a pak teprv v klášteře, kde noviciát konali, složí dle řádového rituálu jednoduché sliby do rukou P. provinciála neb od něho ustanoveného kněze. Před samou profesí představený (magister) ať před všemi řeholníky učiní k novici prohlášení, že mocí profese jest zavázán zachovávat celou řeholi se všemi předpisy; načež novic sám prohlásí, že s tím úmyslem hodlá profes vykonati. Den, hodina, měsíc a rok, jakož i jméno a rodiště profes složivšího budtež zapsány v knize k tomu určené.

Řeholník s jednoduchou profesí, onemocní-li, nesmí býti z řádu propuštěn. Po jednoduché profesi nemá řeholník volebního práva činného ani trpného; leč jeho léta, aby mohl po slavné profesi toho práva užívati, počítají se od jednoduché profese. Má však právo na všechny milosti a výsady (privilegia) jak řeholníci po slavné profesi. Jednoduché sliby jsou tříleté a v určitých případech mohou býti se strany řádu zrušeny. Každý šestý měsíc podává představený kláštera s diskréty (lektory) a magistrem zprávu P. provincialovi o chování řeholníků s jednoduchou profesí. Totéž platí též o terciářích v prvním desítiletí od jejich obláčky, i o čekatelích řádu.

IV. Slavnou profes smí skládati klerik i laik po třech letech a po dokonání 21. roce věku. Dva měsíce před slavnou profesí, má-li řeholník jmění, povinen jest zřici se písemně vlastnického práva na vše, co mu dosud náleželo. Nemůže-li jmění rozdati chudým, stačí mu dobrá vůle. Řeholník nemusí svůj majetek rozdati, má-li závažnou příčinu, aby se prodeje a rozdání majetku zdržel. Taková příčina by byla, kdyby prodej a rozdání majetku způsobilo nesnáze, rozepře a pohoršení mezi příbuznými, anebo zavinilo chudobu a nouzi rodičů, neb aspoň jejich společenské postavení ohrozilo. V takovém případě jest nejlépe, když se řeholník před notářem zřekne všeho práva na celé jmění ve prospěch rodiny.

Když řeholník jmění rozdává (odkazuje), má se P. provinciál a ostatní řeholníci zdržeti všeho, co by na ně vrhlo třeba jen stín podezření, že řeholníkům neponechali při rozdělení (odkazu) plné a svobodné vůle. Daruje-li řeholník svobodně a dobrovolně bez podnětu se strany řádu část nebo celé jmění klášteru jako almužnu, smějí je řeholníci, jsouce sami chudí,

přijati. Žádá-li řeholník o radu, smí jej provinciál poslati k cizím, poutivým a pobožným lidem, aby dle jejich rady své jmění rozdal chudině.

Slavná profes děje se s tou přípravou jako jednoduchá. Kdo by po slavné profesi rád zrádně opustil, spáchal by odpad od řádu a tím upadl by do církevní klatby. Sběh i když se kajicně vrátí, pozbude volebního práva činného i trpného a jest degradován.

V. Oděv noviců tvoří dva soukenné hábity; svrchní s kapucí, spodní bez kapuce; kaparon přišitý ke kapuci; cingulum čili pás; spodní šat (femoralia), který se nahraňuje košilí a spodky. Nohy jsou chráněny punčochami a sandály, pokrývkou hlavy jest čepička, v zimě se nosí plášť. Všecek ostatní oděv jest zapovězen; káže-li však nutná potřeba, s dovolením představeného možno obléci též jiný oděv.

Oděv řeholníků po profesi rozeznává se od šatu noviců jen tím, že profesní bratři nemají kaparónu. Řeholník nesmí nikdy svého řeholního roucha odložit.

O pokrývce hlavy nemluví ani řehole, ani stanovy. Schválené výklady řehole dovolují Bratřím Menším nositi na cestách klobouky. Kapsy v rukávech hábitu jsou dovoleny, jiné zapovězeny.

Ochranou nohy jsou sandály, které jsou vpředu otevřeny a chrání pouze chodidla. Nositi obuv jest zapovězeno. Obuvi rozumí se z kůže nebo vlny ušitá pokrývka nohy, která chrání a kryje celou nohu až nad kotníky; v našem smyslu jest to bota, perko, polobotka a střevíc. Sandály kožené zavedeny jsou dle povolení papeže Inocence XI. Slovem »nositi obuv« rozumí se stálé užívání. Vyjde-li kdo za nepohody z kláštera v perkách a navrátě se, perka sezuje, není to ještě nošení obuvi. Jen stálé nošení obuvi jest zakázáno. Má-li kdo příčinu a potřebu nositi obuv, ať poprosí představeného o dovolení. Příčina a potřeba budiž skutečná, rozumná a vážná. Dovolení uděluje představený se zřetelem na osobu (churavou, slabou), čas (déšť, sníh, mráz), místo (blátivá neb zasněžená cesta) a práci (v zahradě). Jakmile zmizí příčina a potřeba k nošení obuvi, přestane zároveň dovolení. Kdo má dovoleno nositi obuv v zimě, musí ji na jaře odložit.

Zevnějšek řeholníka doplňuje tonsura, kterou třeba každý měsíc obnovovati, a na cingulu pověšený sedmidesátkový růženec. —

VI. Oděv řeholní má býti jednoduchý a prostý. Jednoduchost a prostota týká se ceny, barvy a tvaru. Cena má býti nepatrná, barva hnědá (marrone), střih u všech jednoduchý a stejný. U nás stará se o hábity vrchní představený, takže nikdo nemůže míti v této věci pochybnosti.

Srovnává se s řeholí nositi staré hábity a pláště, a dovoleno jest s požehnáním Božím obnošené hábity a pláště spravovati

suknem a jinými ústřížky. Hábit roztržený, prošoupaný a děravý neodkládej, nýbrž dej spraviti. V naší provincii rozdělují se hábity dle určitého pořádku, takže i zde se málokdy chybuje. Záplaty hábitů, v nichž řeholníci vycházejí, nemají přesahovati meze slušnosti. Hábity do práce mohou býti spravovány v míře nejvyšší. Ať jest hábit nový nebo spravovaný, vždycky má býti čistý a slušný.

Správka hábitů jest rozkázána hlavně ze dvou důvodů: Předně aby chudoba, která se spokojuje nejraději s věcmi starými a obnošenými, byla dokonaleji zachována; a potom aby řeholní oděv, jenž jest šatem kajícím, byl drsnější a hrubší.

Nikdy nepohrdej a neposuzuj lidí, kteří žijí v přepychu a rozmařilosti; nýbrž maje na paměti své vlastní chyby a poklesky, pohrdej sám sebou.

Hlava III.

Ve starém zákoně vyvolil P. Bůh ke své službě pokolení Lévi. V novém zákoně povolává podle své moudrosti a prozřetelnosti, koho chce. Všichni, kdo se věnují bohoslužbě, slují společným jménem klérus. Slovo klérus znamená česky »los«, v širším smyslu »losem určený«, v našem případě »od Boha vyvolený«. Klerici mají více než ostatní lidé Bohu sloužiti a Boha nejprve a přede vším míti na paměti. Hlavním úkolem kléru jest bohoslužba, církevní hodinky a duchovní správa.

Klerici řádu sv. Františka povinni jsou vykonávati bohoslužbu a církevní hodinky podle předpisů římsko-serafického missálu, breviáře, ceremoniálu a rituálu. Konventní mši svaté mají býti všichni bratři denně přítomni. Slavnosti neposkvrněného Početí P. Marie a Srdce Páně mají býti okázaleji slaveny. Kněží řádoví, dovolují-li rubriky, ať slouží každou sobotu soukromou votivní mši de Immaculata, každý prvý pátek v měsíci de ss. Corde Jesu. Laici sákrstání mají právo připraviti ke mši kalich a práti purifikatoria.

II. Církevní hodinky čili breviář jsou slovné modlitby, jež některým duchovním osobám z církevního rozkazu jsou uloženy. Sestávají z žalmů, úryvků písma svatého, životopisů svatých a čtení ze svatých otcův církevních. Mají sedm částí: Jitřní, chvály, první, třetí, šestou a devátou hodinku, nešpory a doplněk. Ať se vykonávají společně v chóru nebo soukromě mimo chór, mají ráz veřejné, církevní modlitby, kterou třeba vykonávati na úmysl církve.

Modliti se církevní hodinky povinni jsou duchovní, mající vyšší svěcení, beneficiati (obročníci), požívající církevního obročí a řeholníci, kteří mají slavné sliby. K modlitbě breviáře zavazuje řeholníky sv. Františka vedle profese nebo vyššího svěcení také vděčnost za almužnu, ze které se žebravé řády ve značné míře živí.

Závazek modlitby breviářové počíná se slavnou profesí jako při podjáhenství. Řeholník jest povinen zúčastniti se chóru; řeholní pak představení sub gravi povinni jsou starati se o to, aby se chór konal. Chór smí odpadnouti, není-li po ruce dosti volných členů. Za volné (expediti) považují se oni, kteří nejsou ani nemocní, ani jinak zákonitě zaměstnáni. Čtyři členové k chóru stačí. Řeholník mající slavné sliby nehřeší těžce, nepříjde-li tu a onde do chóru, ač je-li i bez něho chór dostatečně obsazen; nebyl-li však v chóru, jest pod těžkým hříchem zavázán soukromě se pomodliti svůj breviář. Řeholník se slibů jednoduchými jest povinen zúčastniti se chóru pod hříchem lehkým; nebyl-li však v chóru, není povinen soukromě breviář doháněti. Totéž co o řeholnících s jednoduchou profesí, platí též o novicích.

Modlitba (recitace) breviáře má býti:

1. ú s t n í (vocalis), aby řeholník jednotlivá slova říkal čili vyslovoval, nebo aspoň v mluvidlech měl pocit, že je říká, ač není třeba, aby se sám slyšel. V chóru třeba mluvití zvolna a hlasitě, aby se strany slyšely. U asterisku je pomlčka.

2. ú p l n á (integra), aby bylo celé officium říkáno. Kdo by vynechal celé officium nebo značnou jeho část, rovnající se malé hodině nebo jednomu nokturnu, hřešil by těžce. Výpustky dvou nebo více dní nesrůstají, poněvadž officium jest uzavřeným celkem jednoho dne.

3. n e p ř e t r ž í t á (continuata), že jednotlivé hory nemají býti zbytečně trhány. Nokturna lze od sebe oddělití přestávkami tří hodin, matutinum od laud celou nocí.

4. p o b o ž n á (devota) s náležitým úmyslem a pozorností. Ú m y s l projevuje se již tím, že řeholník vezme do rukou breviář a začne se modliti; netřeba mu zvláště vzbuzovati úmysl, že chce vykonati svou povinnost nebo vzdáti Bohu povinnou úctu a chválu. — P o z o r n o s t v n ě j š í vylučuje wszeliké úkony tělesné i duševní, které mysl od modlitby odvracejí a úplně zaujímají. P o z o r n o s t v n í t ě r n í jest slovná (attentio materialis), dbající toho, aby věty, slova, slabiky správně bez komolení a přehazování byly říkány nebo zpívány. Pozornost obsahová (litteralis) hledí k obsahu a smyslu žalmů, lekcí a hymnů. Pozornost rozjímavá (spiritualis) rozvažuje tajemství, raduje se, chválí, prosí. Tato jest nejdokonalejší, ale stačí též pozornost slovná vnitřní.

Povinný pořad jednotlivých hodinek není dovoleno měniti, ani před ukončením jednoho officia anticipovati druhé. Dovoleno jest však pořad hór z rozumného důvodu změniti, chce-li se kdo modliti společně s jiným (soudruhem, chórem), jenž již v officiu pokročil; nebo přijde-li kdo do chóru pozdě, nahradí onu částku po skončené modlitbě v chóru.

Doba k recitaci povinná jest úplný den od půlnoci do půlnoci, takže zameškané officium nedá se příštího dne nahraditi (onus affixum diei). Matutinum a laudy možno předem se pomodliti (anticipovati) odpoledne před svátkem. Následující hory třeba se modliti ve svátek dopoledne, nešpory a doplněk odpoledne. Z důležité příčiny lze celé officium persolvovati ve svátek ráno. Pomodlí-li se kdo omylem jiné officium, nemusí již správné officium persolvovati.

Důvody omluvné pro bezhříšné opominutí breviře jsou: Naprostá nemožnost (slepota, nemoc), mravní nemožnost, musí-li kdo celý den (při misiích, exerciciích) zpovídati; byl-li náhle povolán k nemocnému, u něhož přes půlnoc zůstatí musil; nebo musí-li se nepředvídaně připravovati na kázání, jež bez pohoršení nemůže opominouti a j. (Viz Acta Minorum, a. 1898 Februarius.) Představený má právo své poddané z vážných důvodů dispensovati od officia (breviáře, otčenášů).

Žaltář sedmdesáti překladatelů, jehož užívají toliko kardinálové vatikánští, se nemodlíme, nýbrž žaltář v breviáři uvedený, jež přeložil sv. Jeroným.

Nebeský učitel, požádán byv od svých učedníků, aby je naučil modlitbě, řekl: »Tak se budete modliti: Otče náš atd.« Podobně sv. František poručil bratřím laikům, řka: Laici ať se modlí otčenáš.

Modlitba otčenáš jest sice krátká, ale povážíme-li, kdo ji složil a proč ji sestavil, jest to modlitba převeliká, nejprzednější a nejdokonalejší ze všech, neboť obsahuje celý Nový Zákon a jest v podstatě jeho výtahem. Svatý Cyprián nazývá modlitbu otčenáš breviářem svatého evangelia. Pročež sv. Patriarcha František nařídil ji bratřím laikům místo breviáře, předepsav za každou část církevních hodinek určitý počet otčenášů. —

Při sedmeru částí breviáře připomíná si církev sedmero tajemství utrpení Páně. Podobně mají jednati bratři laici, modlíce se řeholní otčenáše. Při j i t ě r n í, jež se v chóru konávala po půlnoci, připomínáme si P. Ježíše v zahradě Getsemanské, kde na modlitbách bděl, a krví se potil. Při c h v á l á ch vzdáváme Beránku Božímu chválu, čest a slávu za pokoření a potupu, kterou snášel při zajetí v žaláři a před soudem židovským. P r v n í konáme na památku cesty Páně k Pilátovi a k Herodesovi, jakož i nespravedlivé obžaloby P. Ježíše u Piláta. T ř e t í modlíme se na paměť bičování a trním korunování; š e s t o u k upomínce na ukřižování; d e v á t o u na památku smrti Páně na kříži. Při n e š p o r á ch vzpomínáme, jak byl Pán Ježíš s kříže sňat a na klín bolestné P. Marie položen. Při d o p l ň k u připomínáme si nárek svatých žen a pohřeb nejsvětějšího Těla Páně. Tím nabývá řeholní modlitba tolik zajímavosti, že ji konáme pozorně a pobožně.

Bratři laici nemají povinnosti, aby se modlili řeholní otčenáše společně v chóru. Bratři se slavnou profesí povinni jsou pod těžkým hříchem v řeholi stanovené otčenáše každodenně

se modlití; bratři s jednoduchou profesí a novici vázáni jsou k řeholním otčenášům pod hříchem lehkým.

Ve kterém klášteře pro nedostatek kněží církevní hodinky v chóru konati nelze, tam všichni řeholníci dobrovolně modlí se v náhradu za to litanie ke Všem svatým tří řádů sv. Otce našeho Františka s příslušnými modlitbami. —

K církevním hodinkám druží se modlitby a pobožnosti, které jsou podmínkou ctnosti a řeholní kázně. Všichni řeholníci, ať jsou jakékoli důstojnosti a mají jakékoliv zaměstnání, scházejí se každodenně ke společnému rozjímání, které trvá denně hodinu. Představení nechť se o rozjímání patřičně starají, sami slovem i příkladem předcházejíce a ty, kdo společné rozjímání opomínají, trestajíce.

Jednou týdně každý řeholník jde k řádovému knězi ke zpovědi. V neděli a svátky, první pátek v měsíci, ve dny odpustkové a v den řeholního patrona, aneb dovolí-li zpovědník, každodenně přistupují bratři klerici a laici ke stolu Páně. Třikrát týdně: v pondělí, středu a pátek se koná disciplína; každý pátek kapitulum kulpárům. V pátek (nebo jiného dne v týdnu) koná se společná pobožnost křížové cesty, která platí za půlhodinové rozjímání.

Po jídle jde se do chóru na adoraci, kde se modlíváme štace (statio Ss. Sacramenti), totiž šestkrát otčenáš, zdrávas a sláva; na štace jsou plnomocné odpustky, stejné odpustky jako při návštěvě římských kostelů. Po štacích se modlí společně záslibná modlitba k Božskému Srdci Páně. Soukromě se každý modlí sedmiradostný růženec. Každý rok konají všichni řeholníci dle návodu ustanoveného kněze osmidenní duchovní cvičení.

III. Máme také vzpomínati a modlití se za zemřelé.

Šestkrát do roka koná se officium defunctorum. Všichni kněží obětují v ty dny mši svatou za zemřelé spolubratry, příbuzné a dobrodince. Kromě toho klerici modlí se na ten úmysl zádušní hodinky, laici pak stokrát otčenáš, zdrávas, odpočinutí věčné.

Mimo to za zemřelého papeže v každém klášteře obětují každý kněz dvě mše svaté; klerici modlete se officium defunctorum; laici stokrát otčenáš, zdrávas, odpočinutí věčné. Za kardinála, ochránce řádu, v každém klášteře buď obětováno slavné nebo aspoň tiché requiem; klerici a laici pomodlete se štaci. —

Za zemřelého generála, generálního vikáře a generálního prokuratora obětují každý kněz mši, každý klášter slavné requiem a celé officium defunctorum; klerici a laici tři růžence a dvě štace. Za bývalého generála, generálního vikáře a prokuratora každý kněz služ mši svatou, každý klášter slavné requiem a celé officium defunctorum; klerici a laici dva růžence a dvě štace.

Za každého řeholníka s profesí, i když zemře mimo provincii, za terciáře, kteří byli v řádu deset let, obětuj každý kněz mši svatou; klerici a laici modlete se tři křížové cesty. Za ostatní bratry terciáře a novice má provinciál dáti sloužit deset, představený kláštera jednu mši svatou; klerici a laici celé provincie pomodlete se tři štace. Za apoštolského syndika a za otce i matku řeholníka sloužena buď v příslušném klášteře jedna mše svatá; bratři klerici a laici toho konventu obětujte tři štace.

Hradbou sebrané a zbožné mysli jest silencium (mlčení), které třeba zachovávat stále na chodbách, pracovnách, v jídelně a ve stanovený k tomu čas. Silencium trvá od večerní modlitby do snídani. Silencium porušuje také ten, kdo po chodbách hřmotně chodí, po schodech běhá a dveřmi bouchá.

IV. V modlitbě dáváme Bohu v oběť duši, tělo své pak obětujeme Bohu postem. Půst, kterým zamýšlíme Boha ctíti a tělo mrtviti, jest újma v jídle. Rozeznává se půst přirozený, církevní a řeholní. Půst přirozený čili lačnost (jejun. naturale) vylučuje všeliký pokrm, nápoj a lék. Takový půst zachovati třeba před sv. přijímáním.

Půst církevní zahrnuje pojem zdržlivosti (abstinentia) a újmy (jejunium). **Z á k o n z d r ž e l i v o s t i** zapovídá jísti maso a z masa připravené pokrmy; nezakazuje však požívatí vajec, mléka a sádlem připravených pokrmů. Tento zákon váže katolíka po dokončeném sedmém roce věku. — **Z á k o n ú j m y** nařizuje, aby se jedlo pouze jednou denně. Nezakazuje však něco málo pojísti ráno a večer, zachová-li se v množství a v jakosti pokrmů schválená míra podle obyčeje toho kterého církevního kraje. Není zapověděno jísti maso a ryby při jednom jídle, ani přeložití hlavní jídlo na večer. Tento zákon váže katolíka po dokončeném dvacátém prvním roce věku až do dovršeného roku padesátého devátého. Pod zákaz újmy spadají pouze pokrmy, nikoli nápoje.

Jsou dni prosté zdržlivosti, prosté újmy, ale i zdržlivosti a újmy zároveň (přísný půst). Zákon prosté zdržlivosti třeba zachovávat po všechny pátky v roce. Jest tedy zakázáno jísti masité pokrmy, ale dovoleno jest dvojí úplné nasycení postními pokrmy. Zákon zdržlivosti a újmy zároveň třeba zachovávat v popeleční středu, v pátky a soboty čtvera suchých dnů, o vigiliích letnic, nanebevzetí Panny Marie, Všech svatých a hodu Božího vánočního. Zákon újmy třeba dodržeti v ostatních dnech 40denního postu, kdy lze jísti dvakrát za den masité pokrmy, ale jen v poledne do sytosti.

O nedělích a zasvěcených svátcích přestává zákon zdržlivosti, nebo zdržlivosti a újmy, anebo pouhé újmy. Dovoleno jest tedy častěji než dvakrát denně požívatí masitých pokrmů, kromě zasvěcených svátků 40denního postu, kdy jest dovoleno jen v poledne a večer požívatí masa. O Bílé sobotě v poledne přestává všeliký půst.

Podle těchto všeobecných pravidel, podle řehole a předpisů posv. kongregace dlužno stanoviti též řeholní půst. Řeholní posty zavazující každého Františkána pod hříchem jsou tyto:

1. **P ů s t o d e V š e c h s v a t ý c h d o n a r o z e n í P á n ě**, t. j. dne 2. listopadu až 24. prosince. Řehole nařizuje újmu (jejunium), pročez jest dovoleno kromě pátků požívat v poledne masa a masitých pokrmů do sytosti, ale večer povoluje se jen občerstvení (collatio) postními pokrmy. Ráno možno pojísti obyčejné snídaně, na př. kávy s chlebem nebo s houskou. Všechny pátky v tom období jsou přísnými posty, o nedělích není postu. Ve středu a v sobotu suchých dnů smíme se v poledne řídití diecézním postním řádem, ale večere jest postní. Případne-li svátek Neposkvrněného Početí P. Marie na pátek, dovoleno jest v poledne jísti masité pokrmy do syta, ale k večeri jest toliko postní občerstvení. Jísti mezi dnem (kromě nedělí) není dovoleno ani postní, tím méně masité pokrmy (svačina).

2. **P ů s t č t y ř i c e t i d e n n í** včetně od popeleční středy do poledne Bílé soboty. Podle všeobecného zákona připadají přísné posty na popeleční středu, všechny pátky a soboty, a na suché dny. V ostatní dny jest pouze újma. V tomto postu smíme se řídití diecézním postním řádem. V arcidiecési Pražské jsou přísné posty o popeleční středě a o všech pátcích; v ostatní dny, i v soboty, jest pouze újma. Dovoluje se tedy jísti v poledne maso do syta, k večeri možno jísti masité pokrmy, ale v menší míře, nikoli do sytosti. Mezi dnem není dovoleno požívat ani masité, ani postní svačiny; obyčejné snídání jest dovoleno. Ve středu a v sobotu kvatembrovou smíme se též řídití postním řádem v poledne i večer. O nedělích není půst. Případne-li na tuto dobu zasvěcený svátek, dovoleno jest pouze dvakrát za den, k obědu a k večeri jísti maso. Případne-li zasvěcený svátek na pátek, jest nám dovoleno jísti v poledne maso, ale k večeri jest pouze postní občerstvení. Kdo se řídí diecézním postním řádem, musí vykonati též nařízené modlitby. U nás bývají obyčejně po celý ten čas postní večere.

3. **P o v š e c h n y p á t k y v r o c e** jest půst přísný, totiž zdržlivosti a újmy. V poledne smíme se do syta najísti postních pokrmů, k večeri jest postní občerstvení, ráno obyčejná snídaně. Případne-li na pátek zasvěcený svátek, smíme jísti v poledne masité pokrmy do sytosti, večer je pouze postní občerstvení; jakákoliv svačina jest zapověděna.

Od ostatních církevních postů, jako jsou středy, pátky a soboty suchých dnů a svatvečery (vigilie), nejsme vyimuti; leč smíme se řídití předpisy místního postního řádu, a vykonáváme uložené modlitby. Představení mají se postarati o postní pokrmy, aby byl půst snesitelný.

Vřele doporučeny jsou následující posty:

1. Půst požehnaný, počínající exclusive od Zjevení Páně až do 15. února. Zakladatel žehná v řeholi těm, kdo z vlastní horlivosti tento půst zachovávají, ač nejsou povinni.

2. Kde panuje chvalitebný obyčej ke cti Panny Marie se postiti v sobotu, buď i budoucně zachován.

3. Půst ve svatvečer Neposkvrněného Početí P. Marie a sv. Otce našeho Františka buď ode všech přísně zachován.

V době zřejmé potřeby nemusíme se postiti. Zřejmou jest, pokládá-li ji každý rozvážný člověk za skutečnou. Zřejmá potřeba nastává vzhledem na věk, zdraví a práci.

Mladí řeholníci do 21. roku a starci po 59 letech nejsou vázáni k újmě ve dny církevního postu, ale řeholní půst musí také dodržeti.

Nemocní a uzdravující se podle rady svědomitého lékaře jsou postu úplně nebo částečně zproštěni.

Řeholníci, kteří duševně (studie, misie) nebo tělesně námahavě pracují a kteří konají obtížnou cestu, nejsou k postu (újmě) vázáni a mohou se častěji nasytiti postními pokrmy. Představený má právo své poddané z vážných důvodů od postu dispensovati.

V. Ochranou a ozdobou řeholního života jest klauzura — klášterní uzavřenost —, kterou ženy jakéhokoli věku nikdy nesmějí překročiti. Před klauzurou buď zařízena hovorna, do níž smí řeholník vstoupiti jenom s dovolením představeného. Při každé vycházce z kláštera potřebuje řeholník od představeného dovolení (benedicite), o které má pokorně a uctivě poprositi. Na procházku smějí vyjíti vždy společně dva řeholníci. Přístup lidí světských (mužů) do pracoven a vnitřních místností klášterních jest naprosto zakázán.

Řeholníci se mají varovati častých poutí, nákladného cestování, častých návštěv rodičů a příbuzných a vycházek z kláštera. Přibude-li řeholník do místa, kde jest náš klášter, má bydleti v klášteře. Cestovati do Říma jest pod přísnými tresty zapovězeno. Návštěva zábav, světských sjezdů, koncertů a divadel jest nedovolena.

VI. Pro styk a obcování s lidmi zůstavil nám sv. František nejlepší návod, jaký jest na světě možný, doporučiv nám pokoru a z ní plynoucí ctnosti.

1. P o k o r a jest skromné posuzování sebe sama a vyhýbání se poctám, pokud nejsou právě nutnými. Pokora vyvěrá z poznání sebe sama, z vědomí vlastní slabosti a nicoty, a úplné závislosti na Bohu, hlavně na jeho vůli a milosrdenství. Pokorný uznává svou h ř í š n o s t a nejsa darů Božích hoden, tím vděčněji je přijímá; s bolestí uznává své hříchy a nedokonalosti, upřímně jich lituje, a jsa si vědom své křehkosti, úpěnlivě Boha

prosí, aby ho před hříchem, hlavně těžkým, chránil. Svě dobré skutky a zásluhy nepřipisuje sobě, nýbrž milosti Boží; proto si také nepřeje, aby byly jeho dobré skutky vynášeny, nehledá za ně odměny lidské, ale těší se, přispívají-li ke slávě Boží. Bližnímu rád ustupuje a dává mu přednost, ceně jeho dobré stránky, ale nečiní to nápadně; hřeším spolu-bratrem nepohrdá, dobře věda, že by sám za podobných okolností právě tak nebo ještě hlouběji klesl.

Představený osvědčuje svou pokoru těmito způsoby: Na svůj úřad není hrdý, dobře věda, že též jiní by jej stejně dobře nebo i lépe zastali. Podrobuje se ve svém úřadě předpisům řehole, stanov a nařízením svých vrchních představených. Byv od svých úředních rádců uctivě upozorněn na omyl nebo chybu, anebo od svých vyšších představených napomenut, svého provinění neomlouvá, nýbrž je pokorně uzná a napraví. Slyší-li z cizích úst o svém úřadování nepříznivý posudek, zpytuje své svědomí, a chybil-li, chybu napraví. Od svých poddaných nevyžaduje vyšší úcty, než mu podle řehole a stanov náleží. Ani nej-pokornější představený nesmí se vzdáti povinné úcty od svých poddaných, neboť z vůle Boží jest povinen úctu a pocty od svých poddaných požadovati a vymáhati.

Pokorný představený na rozkaz vyšší vrchnosti rád postupuje svůj úřad svému nástupci.

Jádrem pokory jest skromné smýšlení o sobě samém. Pěstuje-li kdo pokoru proto, aby byl od jiných za pokorného pokládán a ceněn, přestává býti pokorným. Pokora jest základem všech ctností, neboť nabádá křesťana, aby se podrobil Bohu i vrchnostem a svědomitě konal své povinnosti. Pokora jest mravní ctnost sdružená s mírností. Pýcha jest přeceňování sebe sama a nezřízené bažení po přednosti od jiných. Pýcha vede ke mnoha hříchům a čítá se právem mezi hlavní hříchy.

2. Výborným průvodcem v životě řeholním i světském jest tichost (*mansuetudo*); jest to mravní ctnost, která učí křesťana přizpůsobovati oprávněnou zlost zdravému rozumu, aby se hněval a zlobil jen tam, tehdy, tím způsobem a do té míry, jak se na křesťana sluší. Ctností představených jest laskavost čili milostivost, v níž podřízeným tresty zmírňují, možno-li odpouštějí, pozorují-li na poddaných opravdový úmysl se polepšiti.

Naše zlost bývá obyčejně přemrštěná a přechází v hněv i v ost, která překročuje ve zlosti spravedlivou míru, v předmětu se mylí a pomýšlí na nespravedlivý trest a pomstu. Bývá někdy hříchem lehkým, někdy těžkým; jsouc velmi často příčinou jiných hříchů, počítá se mezi hlavní hříchy.

Naším úkolem jest, abychom byli tiší, vlídní a mírní. Doma i na apoštolských cestách máme se vystříhati učených hádek (*contendere verbis*), zvláště o větách sporných, jelikož takové hovory jsou plané a neužitečné. Nemáme se hašteřiti, nýbrž

býti svorní. Neohlížeť se na jiné, jsou-li tiší, nýbrž sám se tichým osvědčuj. Pročež měj vždy jazyk na úzdě; nevnučuj nikomu svého názoru; nelpi na svém úsudku; nikdy nemluv o sobě, svých přednostech a zásluhách; vyjadřuj se vždy vůči soudruhům, představeným i vůči cizím lidem slovy slušnými a uhlazenými, jak toho vyžaduje jejich důstojnost a tvá intelligence.

3. Važ si spolubratři pro jejich mravnost, ctnost, zachovalost, bezúhonnost; pro vzdělání, vědomost, opatrnost, zkušenost, dovednost; pro vlohý, zdraví, sílu, podnikavost a jiné a jiné dobré vlastnosti. Úcty a dobrého jména potřebuje každý člověk na světě, zvláště kdo působí v životě veřejném. Na dobré jméno dotazuje se i církev, hodlajíc někoho prohlásiti za svatého. Úctu vzdáváš spolubratru slovem a zevnějším úkonem, a to buď pro jeho úřad a stav (představený, magister, kněz), anebo pro jeho chvalitebné osobní vlastnosti. Pokorný řeholník může se osobní úctě vyhnouti, nikoli však úctě úřední a stavovské, které z úřední povinnosti hájiti a vyžadovati jest mu uloženo. Každý řeholník se tedy střež všelikého slova i skutku, jímž by svou důstojnost v očích bližního zlehčil. Važ si přízně svých spolubratří, abys v nezdaru, neštěstí a v nemoci nebyl osamocen a opuštěn.

4. V obcování se spolubratry buď mírumilovný (pacificus), pečuj, abys nikdy nedal příčiny ke sváru, rozepři, hádce, slovní potyčce, nedorozumění, nevraživosti a kyselosti mezi spolubratry; nýbrž hleď zachovati mír a pokoj. Stane-li se nedorozumění, pokoř se a podej napřed ruky ke smíru! Buď smířlivý a rád odpouštěj!

Cvič se v těchto ctnostech z lásky k Ježíši Kristu, jenž pravil: »Já jsem tichý a pokorný srdcem«, následuje příkladu sv. Františka. Kdo takto jedná, kráčí pernou školou vnitřního mrtvení, které jest záslušnější nežli umrtvování vnější. Který řeholník jest pokorný, tichý, uctivý a smířlivý, ukazuje, že se dovede ovládati a držeti své vášně na úzdě; vydává svým jednáním svědectví o kázni a dobrých mravech; prozrazuje vysoký stupeň vzdělání a posléze ryzí, ctnostnou povahu čili charakter.

VII. Za časů sv. Františka cestovalo se hlavně na voze, koni a oslu. Poněvadž jenom vznešení a bohatí lidé cestovali koňmo, zakázal sv. František svým duchovním synům jezdit na koni. V době zjevné potřeby konal on a jeho druzi misionářské cesty na oslu. Za našich časů používá se k cestování hlavně dráhy, auta a lodí. Má-li řeholník od svého představeného dovolení, smí cestovati železnou i elektrickou drahou, autem, vozem i lodí, ale má vždy použití takové třídy, kterou jezdívali lidé chudí a prostí.

Hlava IV.

Jměním nazýváme vše, co člověk majetkem drží a co se do jisté míry dá penězi oceniti: tedy zboží nehybné i hybné, hotové peníze, důchody, práva penězi ocenitelná a jiné. Zákon.

přirozený i zjevený dovoluje každému člověku poctivě nabývat i držeti soukromý majetek. Člověk nabývá jmění prací tělesnou i duševní, vykonává řemeslo, rolnictví, obchod, průmysl a úřad; rovněž i věnem (rodinný majetek), dědictvím a darem. Jmění jest dáno člověku v úplné vlastnictví. Proto má právo na jeho užívání, důchody a výtěžek pro sebe i pro jiné; může jměním dle libovůle nakládati, nejsa nikým a ničím omezen, než povinnostmi plynoucími z řádu mravního a obecnou závislostí všech tvorů na Tvůrci. Vlastník může tedy svého jmění používat i ke své výživě, zaopatření rodiny, vzdělání, výchově, pohodlí a podpoře bližního. Má právo jmění podržeti, poctivě rozmnožovati, prodati, vyměnit i darovati.

Křesťan majetku nepodceňuje, ale na něm nelpí, poněvadž jest toliko prostředkem k cíli. Jmění samo sebou není člověku nebezpečno, nýbrž jen nezřízená touha po něm a nezřízená náklonnost k němu. Avšak nedá se upříti, že spíše může spěti k dokonalosti, kdo jest prost světských starostí. Proto dobrovolná chudoba po příkladu Spasitelově jest skutkem hrdinským, radou evangelickou; stává se však jen tenkrát skutkem záslužným, volíme-li ji z lásky k Ježíši Kristu, abychom jemu byli podobnější.

II. Františkánská chudoba jest od jednotlivce i celého řádu z lásky k Bohu slíbené odříkání vlastnického práva na jakékoli jmění a jeho užívání. Odříkání jest skutečné, nikoli pouze zamýšlené. Týká se pouze hmotného jmění; neboť duševních pokladů, jako jsou věda, zásluhy, dobré skutky, odpustky a jiné, smíme nabývat. Chudoba tato váže jednotlivce i celý řád jako společnost, na rozdíl od jiných řádů, kteří smějí jakožto právní celek majetkem vládnouti. Synové sv. Františka, ač se zříkají vlastnického práva na všechno jmění, přece podržují přirozené právo na dostatečnou výživu (*congrua sustentatio*).

Přece však vidíme, že řád františkánský má kostely, kaple, hřbitovy, kláštery a zahrady. Všecky tyto budovy a pozemky i vše, co jest v nich, nepatří nám právem vlastnickým, nýbrž náleží buďto dárci (zakladateli), nebo podle rozhodnutí papeže Mikuláše III. svatému Otci, jenž jest společným otcem všech chudých, zvláště Bratří Menších.

III. Avšak budov a pozemků, jež jsou nám svěřeny, smíme užívat. 1. Užívání věci může býti *chudé* (*usus pauper*), snaží-li se uživatel uspokojiti jenom nevyhnutelné a nutné potřeby (*extrema et rigorosa necessitas*) jako jsou strava, oděv, byt; a zříká se věci, jež slouží prospěchu, zálibě a pohodlí. 2. *Užívané skrovné* (*u. moderatus*), vyhovuje-li uživatel také rozumným, přiměřeným čili obyčejným potřebám a svému prospěchu (*neces. commoda, utilitas*), jednaje si pomůcky, knihy, nástroje a pod. 3. Jest také *užívání občanské čili úplné*, když uživatel vyčerpá věc a její užitek nebo výtěžek nadobro; a to nejen na své potřeby, ale i ve svůj prospěch.

zálibu, pohodlí, dovolené požitky a zábavy. V prvních dobách řádu františkánského nastal mezi řeholníky spor, zda jest dovoleno užívání skrovné, anebo jest potřebí zachovávatí užívání chudé. Svata Stolica rozhodla, že Bratři Menší směji užívati svěřených věcí skrovně. Mohou tedy vyhověti všem nevyhnutelným a nutným, ale také rozumným a přiměřeným potřebám i svému užitku a prospěchu; nesmějí však hověti svým libůstkám, pohodlí a hříšnému přepychu. Skrovné užívání věcí jest *z á v i s l o* (usus simplex) na dovolení představeného, který nám může jakoukoli věc vzíti a dáti v užívání řeholníku jinému.

Posléze řehole vymýtila z našeho užívání patero věcí, totiž: 1. Obláčeti drahé roucho; 2. nositi obuv; 3. cestovati koňmo; 4. přijímati peníze; 5. míti peněžního prostředníka. Užívání věcí není tedy všeobecné, nýbrž omezené (usus arctus).

IV. Zákaz peněz patří mezi nejdůležitější předpisy řehole. Abychom jemu porozuměli, třeba rozlišovati: co jsou peníze, kdo se nazývá příjematelem peněz a kdo jest prostředník.

Peníze jsou kupní prostředek. Rozeznáváme peníze kovové neboli mince a papírové čili bankovky. K pojmu peněz není třeba, aby měly skutečnou reální cenu, nýbrž stačí, jsou-li od státu prohlášeny za značku určité ceny. Pročež bankovky jsou pravé peníze, a zároveň zavedeným a užívaným prostředkem kupních smluv.

Pravými penězi nejsou spořitelní knížky, dlužní úpisy, obligace, směnky, zástavní listy, které ač se jich při koupi někdy užívá, přece za kupní prostředek nejsou úředně prohlášeny, ani pokládány, a nenazývají se penězi, nýbrž cennými papíry. Ve smyslu řehole jsou však zakázány, neboť cenné papíry lze vyměnití za peníze, podobně jako bankovky.

Poštovní známky, ač se jimi leckdy knihy, časopisy a příspěvky platí, nejsou peníze, poněvadž nejsou za ně úředně prohlášeny a pokládány. Také lístky na dráhu, tramvay, peron a vstupenky nejsou peníze. Starožitné a z oběhu vzaté peníze (mince) nejsou pravé peníze, poněvadž neplatí a mají cenu jenom jako drahý kov. Tyto věci ve smyslu řehole se nepokládají za peníze. Míti drahé kovy jest proti chudobě.

Všech potřebných věcí směji Bratři Menší užívati, ale přijímati peníze jest jim zapovězeno. Tak praví papež Inocenc XI. Peníze přijímá ten, kdo si je jakýmkoli způsobem opatřuje, ve vlastnictví, správu a občanské užívání bere a kdo si osvojuje z peněz výtěžek (úroky).

Hřeší tedy každý Bratr Menší, který přijímá a přechovává u sebe peníze za práci tělesnou i duševní; kdo peníze žebře, kdo cizí osobu prosí, aby mu koupila potřeby nebo libůstky; kdo se ujímá dědictví, kdo b é ř e ve vlastnictví peněžní dárky, podpory, almužny, aby je pro sebe uschoval, uložil a vyplácel na své potřeby, na potřeby cizí, nebo na potřeby svého úřadu, nebo pro svůj užitek, libůstky a pohodlí; kdo by peníze rozmno-

žoval úroky, nebo daroval. 2. Hřeší také ten, kdo u kohokoliv uschované nebo uložené peníze káže (jako vlastník) vyplatiti. 3. Kdo požaduje účet na to, že určité peníze byly jeho jménem vydány nebo někomu odvedeny. 4. Kdo cizí peníze, za něž musí ručiti, u sebe přechovává. 5. Kdo opatruje klíč od pokladny nebo schránky, v níž jsou cizí peníze uschovány. 6. Kdo pořádá nebo trpí sbírku peněz. 7. Kdo svoluje, aby mu někdo vložil do peněženky, tašky, zavazadla peníze, které má potom třetí osoba na řeholníkův účel vyplatiti. 8. Kdo trpí v kostele pokladničky. Peníze přijímati, přechovávat a vypláceti smí pouze syndik (představený).

V. Jest také zakázáno přijímati peníze skrze prostředníka. *Prostředník* jest osoba, kterou řeholník přímo jmenuje, již mlčky dovoluje nebo trpí, aby jeho jménem peníze přijímala, opatrovala, spravovala, vyplácela nebo darovala. Co koná prostředník jménem řeholníka, pokládá se za čin řeholníkův. Míti prostředníka jest zakázáno a hříšno, ať ten úřad vykonává pán nebo služebník, ať člověk světský, kněz nebo řeholník. Prostředník jest jednatelem mezi dárce a řeholníkem. Když jménem řeholníka peníze přijímá, řeholníka zastupuje. Jedním slovem prostředník jest jakýmsi pokladníkem řeholníkovým.

VI. Za časů sv. Otce našeho Františka bylo peněz málo, měly však velikou cenu, takže kdo vládl penězi, právem mohl býti pokládán za boháče. Svatý František ctil a odkázal řádu apoštolskou chudobu. Aby ji bratři dokonale zachovávali, zakázal jednotlivcům i celému řádu přijímati peníze. Za těch časů mohl si člověk opatřiti životní potřeby bez peněz, výměnou dobytka, obilí, řemeslnických výrobků za chléb, mouku, šaty a jiné. Bohatství záleželo hlavně v dobytku (*pecunia*). V pozdějších dobách utvářily se poměry tak, že potřeby životní bylo nutno opatřovati penězi, které se staly téměř jedinou kupní hodnotou a cenou. Ani Bratři Menší nemohli si opatřiti životních a bohoslužebných potřeb bez peněz. Aby však proti řeholi nehřešili, zavedla svatá Stolice při každém klášteře úřad apoštolského syndika. *Apoštolský syndik* jest od sv. Otce zřízený jednatel, který pravomocí a jménem sv. Stolice spravuje věci, jichž vlastníkem jest papež a jichž řád františkánský užívá. Jmenován bývá od P. provinciála. U nás slulí syndici duchovními otci (*patres spirituales*).

Právomocí a povinností syndika jest: Přijímati jménem papeže všechno jmění hybné i nehybné, jež bylo řeholníkům nabídnuto, darováno a v závěti jakožto almužna odkázáno. 2. Vyměnití nebo prodání věci, jichž vlastníkem jest papež, aby výtěžek z nich vyplatil na potřeby kláštera. 3. Jménem papeže vymáhati a přijímati všeliké podpory a almužny na penězích splatitelné, při čemž nesmějí řeholníci osobně účinkovati. 4. Obhajovati zájmy řeholníků na soudech i mimo soud. 5. Jménem sv. Stolice přijímati všechny peněžní almužny, podpory,

dary, odkazy, dědictví, příjmy, mzdu a jiné příjmy odkudkoli plynoucí.

Syndikem jest u nás s papežskou dispensí představený kláštera. Toliko on má právo a povinnost peníze přijímati, přechovávat a na potřeby kláštera vypláceti. Jemu má každý člen odvésti všechny peníze, jež obdrží za jakoukoli práci, ze zahrady, na světlo, na mešní stipendia, za kázání, duchovní výpomoc, misie, školy; jemu má odevzdati všechny peněžní dary, almužny a podpory, jež byly jemu nebo klášteru poskytnuty. Peníze, jež zbudou řeholníku ze sbírky a z cesty, má také odevzdati představenému. Peníze nutno odvésti představenému nejpozději večer toho dne, kdy peníze přijal.

Obdrží-li řeholník od světského člověka, příbuzných neb od rodičů peněžní dar pro soukromou potřebu a na přilepšenou, musí celý dar odevzdati představenému. Ale má právo oznámiti, že dar byl věnován pro jeho soukromou potřebu; a použije daru podle uznání představeného.

Peníze jsou zkušebním kamenem, dle něhož se soudí o duchovní dokonalosti františkána. Kdo v této věci jest věrný, bývá věrný a dokonalý také v jiném. Hlavní věcí jest, aby si řeholník nikdy peněz nepodržel, nýbrž aby je pokaždé a do posledního haléře odvedl představenému čili syndikovi.

Dovoleno jest františkánu peníze vzíti do ruky, aby si je prohlédl, upadlý peníz zvedl a podal; ztracený na patřičné místo odvedl; je-li třeba, ze sakristie a fortny představenému přinesl. Dovoleno jest také za války, při požáru, nebo při povodni peníze zachrániti a uložit na bezpečné místo. V těchto případech jest to pouhý dotek, nikoli přijímání peněz.

Cenné papíry přijímati jest ve smyslu řehole zakázáno, neboť cenné papíry podobně jako bankovky dají se zpeněžit. Cenné papíry jsou vlastně neživotným prostředníkem. Lístky na dráhu, tramvay atd., vstupenky a poštovní známky nejsou peníze, pročť smí je Bratr Menší, když mu je někdo nabídne, přijmouti, ale k používání jejich musí sobě vyžádati dovolení od představeného. Sám o takové věci cizích lidí prositi nesmí. Přijmouti peníze přímo nebo skrze prostředníka bylo by františkánu dovoleno jenom v nevyhnutelné potřebě, kdyby se jednalo o zachování života, nebo uvarování veliké škody duchovní nebo hmotné, když věc netrpí odkladu a k představenému nelze dojíti, na př. na cestách.

Nesmějí-li Bratři Menší míti jmění, ani přijímati peněz, nastává otázka, jak jest o ně postaráno, aby netrpěli nedostatkem? V některých klášterích postarali se o výživu řeholníků zakladatelé, pojistivše klášteru na svém majetku každoroční dávky na obilí, rybách, vlně atd. V jiných klášterích požívají řeholníci dotace a mají sbírku. Prací duševní a tělesnou vydělávají si tolik, že mohou v každém klášteře přiměřeně a slušně žíti.

VII. V případě, že by fundace, podpora, sbírka a práce na obživu, ošacení a potřeby zdravých i nemocných řeholníků nestačily, mají se provinciálové a kustodové utéci o pomoc k duchovním přátelům. D u c h o v n í m p ř í t e l e m sluje každý, kdo z lásky k Bohu neb z náklonnosti k řeholníkům dobrovolně nebo na jejich prosby věnuje klášteru peníze na takové potřeby, které lze opatřit jenom penězi. Dobrodinec nazývá se ten člověk, jenž daruje bratřím samu věc, již potřebují.

Syndik není duchovním přítelem, ježto jest zástupcem a pokladníkem dárců (duchovních přátel, dobrodinců) a zastává svůj úřad z moci papeže. Duchovní přítel liší se od peněžního prostředníka tím, že vyplácí peníze na potřeby řeholníků hlavně svým jménem, nebo jménem dárců; kdežto prostředník peněžní jedná jménem řeholníka.

Řehole dovoluje v potřebách bratří utéci se o pomoc k duchovním přátelům čili rekurovatí. Rekurs jest prosba, kterou představený kláštera vznáší k duchovnímu příteli, aby vynaložil své peníze na potřeby bratří. Prosil-li by představený o sukno, obilí, svíce a podobnou věc, nikoli o peníze, nebyl by to rekurs, nýbrž sbírka, či prosba o almužnu.

Řehole vypočítává jenom dvě potřeby, jež mají mítí představení na starosti, leč papež Kliment V. vykládá, že mají pečovatí o všechny potřeby bratří zdravých i churavých. Představenými jsou míněni mimo provinciály a kustody také kvardiáni a v jejich nepřítomnosti vikáři kláštera. Rekurs podniknouti smějí toliko představení, nikoliv poddaní.

K dovolenému rekursu vyžaduje se patero podmínek:

1. Potřeba musí býti skutečná, nikoli domnělá. Skutečná jest tehdy, když se bez veliké duchovní nebo hmotné škody nemůže bez ní klášter a jeho příslušníci obejítí. Takovou potřebou jest strava, oděv, příbytek, kostelní roucha a nádoby, odborné knihy, zahradní nářadí, kuchyňské nádobí a pod. Potřeba nemusí býti nevyhnutelná a nutná, nýbrž stačí potřeba přiměřená a rozumná, která se dá určití dle okolností. 1. Řeholník churavý, slabý nebo starý má více potřeb nežli mladý a zdravý. 2. Více se dovoluje členům kláštera v kraji nezdravém, nebo kde bratří nedostávají od lidí podpory a almužny; kde potřebuje klášter a kostel opravy, anebo kde třeba opatřití kostelní roucha a nádobí. 3. V nemoci a zimě potřebují bratří více než v jiné době. 4. Více jest dovoleno řeholníku dlouhou cestou utrmácenému nežli doma meškajícimu; více tomu, kdo se zaměstává prací tělesnou, studiem, misiemi, exerciciemi, kázáním, vyučováním nežli jinému, jenž má lehčí úřad.

2. Potřeba musí býti minulá, přítomná nebo nastávající; nikoli prostě budoucí. Minulou potřebou sluje tehdy, jedná-li se o zaplacení věci objednané, zamluvené, koupené nebo již užívané. P ř í t o m n á potřeba doléhá tehdy, máme-li nedostatek v takových věcech, které netrpí odkladu, na příkl. léky, po-

rušený vodovod, děravá střecha atd. N a s t á v a j í c í potřeba jest ta, jež se již z blízka jeví, která už skoro začíná, na příkl. dochází-li mešní víno, obilí, mouka, uhlí; nebo jeví-li se úbytek věci, jejíž opatření dlouho trvá, na př. nákladná oprava budovy, objednávka sukna z daleké krajiny atd.

Pro potřebu prostě budoucí nesmí představený rekurovati. Budoucí potřeba jest taková, o níž se neví, zda-li nadejde, nebo ukáže se až po letech; na př. uloží-li si kdo peníze pro případ nemoci, ač jest úplně zdrav; pořizuje-li zásoby pro případ války, drahoty, hladu, ač nikdo rozumný takových událostí nečeká; shromažďuje-li kdo zásoby obilí už pro druhý nebo třetí rok. Taková péče jest pro Bratry Menší nedovolená. Značně veliké zásobení pro budoucnost jest těžký hřích.

3. Jen tehdy jest rekurs dovolen, přestanou-li podpory a almužny, z nichž by se mohla potřeba hraditi. Almužny se nedostává v té době, když jí není; anebo i když jest, třeba z ní zaplatiti jinou, vyznačenou již potřebu. I tehdy jest rekurs dovolen, když jsou sice běžné almužny, současně však stávají běžné výdaje.

4. Potřebná věc, kterou mají duchovní přátelé zapraviti, musí býti taková, že se dá jenom nesnadno, na dlouhých sbírkách, s duchovní i tělesnou škodou sběrače vyžebrať. O věc, kterou lze snadno prací a almužnou zaopatřiti, není dovoleno rekurovati.

5. Potřeba musí se týkati řeholníků, nikoli cizích lidí. Mezi potřeby bratří dlužno počítati také potřeby cestujících řeholníků, hostí a služebníků.

Při rekursu třeba šetřiti těchto věcí: Rekurovati smí jen představený. P o t ř e b a, pro kterou rekurs podniká, musí býti skutečná, minulá, přítomná nebo nastávající. V ě c sama musí býti taková, že se nedá snadno vyžebrať, ani z almužen zaplatiti. Chybí-li jedna z uvedených podmínek, jest rekurs nedovolený a hříšný.

Kdo rekurs podniká, nesmí vědomě dopustiti, aby duchovní přítel vydal větší obnos, nežli jest na stanovenou věc třeba; není však povinen označiti potřebu výslovně, nýbrž stačí, udá-li ji slovy všeobecnými.

Poddaným řeholníkům není dovoleno prositi (rekurovati) cizí lidi o potřeby a o peníze, nýbrž musí si všechny své potřeby vyprositi u místního představeného. Který poddaný rekuruje u cizích lidí, hřeší proti společnému životu.

Hlava V.

V páté a šesté hlavě vykládá sv. Otec náš František, z čeho se mají Bratři Menší vyživovati; totiž z práce, a nestačí-li na výživu mzda, z almužny.

Zákon práce jest přirozený. Pravíť písmo svaté: V potu tváře jísti budeš chléb, dokud se nevrátíš do země, ze které jsi

vzat. (I. Mojž. 3, 19.) Člověk rodí se ku práci a pták k letu. (Job. 5, 7.) Svatý Pavel napsal k Thesalonickým: Nebyli jsme nepořádní mezi vámi, ani jsme darmo nejedli chleba od nikoho; nýbrž v práci a únavě, ve dne i v noci pracujíce, abychom neobtěžovali žádného z vás. Neboť i když jsme byli u vás, to jsme vám přikazovali: Nechce-li kdo pracovati, ať také nejí. (II. Thes. 3, 7-10.) Svatý František prozradil v Závěti, jak velikou váhu klade na práci, řka: A já jsem pracoval vlastníma rukama a hodlám pracovati a snažně si žádám, aby všichni ostatní bratři moji zaměstnávali se prací, která se srovnává s počestností; a kdo neumějí, ať se učí. Generální stanovy prohlašují toto: »Lenost, která jest semeníštěm zla, smrtí ctností a hrobem živého člověka, co nejvíce odsuzujíce, nařizujeme, aby všichni bratři od svých představených zaměstnání byli počestnými a přiměřenými pracemi.«

Kněží a klerici mají se zabývati hlavně duševními pracemi: modlitbou, církevními hodinkami, bohoslužbou, studiemi, hlásáním slova Božího, zpovídáním, duchovní správou a j. Vydávati knihy dovoleno jest jen se schválením provinciála. — Bratři laici mají obstarati tělesné práce v kostele, sakristii, klášteře, zahradě a na sbírce. Takové práce jsou stavovské a srovnávají se s počestností.

II. V páté hlavě pojednává svatý zakladatel o způsobu práce tělesné. Nařizuje, že máme pracovati svědomitě a s dobrým úmyslem.

Svědomitá práce má býti:

1. řeholnímu stavu a poslušnosti p ř i m ě ř e n á. Nikdo nemá důležitou práci podnikati bez dovolení a o své újmě. Nemá začínati takové práce, jež síly člověka přepínají; aniž se míchatí do cizích povinností, nýbrž má si hleděti svého.

2. v č a s n á ; každá práce vyžaduje přípravy, bez níž buď se opoždí nebo provádí povrchně. V přiměřenou roční nebo denní dobu má se s prací začítí a ve stanovenou dobu nebo hodinu zakončiti, aby se nerušil pořádek.

3. p e č l i v á ; řeholník má se věnovati práci s pílí a pozorností, používaje veškeré své schopnosti a dovednosti, jak toho důležitost díla, prospěch kláštera a poslušnost vyžadují. Nikdo nemá podnikati několik prací najednou, nýbrž má je konati v rozumném pořádku, aby každé z nich mohl věnovati náležitou pozornost.

4. v y t r v a l á ; řeholník má svědomitě pracovati netoliko po převzetí nějakého zaměstnání nebo úřadu; svěřený úkol ne jednou nebo několikrát náležitě provéstí; nejen když jest pozorován býti svědomitým, nýbrž vždy, po celý život. Každou práci má řeholník pokaždé svědomitě vykonati.

Řeholník nemá pracovati proto, aby se pochlubil svou dovedností, aby si získal přízně spolubratří a představených;

aby si zajistil časnou odměnu nebo výhodu; aby došel chvály a slávy; nýbrž s d o b r ý m ú m y s l e m čili z lásky k poslušnosti a z lásky k Bohu. Před prací má vzbudit dobrý úmysl slovy: »Bůh můj a mé všechno«, nebo »Vše ke cti a chvále Boží a Panny Marie«; anebo má se požehnati svatým křížem. Při práci má častěji vzpomenouti na P. Boha a srdcem nebo ústy pronést střelné modlitby. Po práci má děkovati P. Bohu za pomoc a ochranu, řka: »Díky Bohu!«

Kněží a klerici, přetížení jsouce duševní prací, podle stanov nemají býti nuceni k práci tělesné.

III. Posléze varuje zakladatel všechny své duchovní syny, aby ducha svaté modlitby v sobě nepotlačovali a oheň zbožnosti nehasili. Nemají se tedy věnovati mnoha zaměstnáním, pro něž by své duchovní povinnosti úplně nebo částečně zanedbávali. Všecky ostatní věci, práce, studie, klášterní zaměstnání, řeholní úřady mají napomáhati duchu svaté modlitby a zbožnosti. Napřed jsme řeholníky, potom teprv úředníky.

IV. Bratři Menší směji a mají pracovati za mzdu, aby si vydělali na životní potřeby. Více se s řeholí srovnává, když řeholníci pracují, než když žebrají a sbírají. Napsalť sv. František v Závěti takto: »A když jsme neobdrželi mzdy za práci, utekli jsme se ke stolu Páně, prosíce o almužnu dům od domu«. Tato zásada souhlasí s písmem svatým, v němž se praví: Z práce rukou svých smíš užívat, blaze a dobře je ti. (Žalm 127, 2).

Synové sv. Františka mají právo přijímati životní potřeby i za duševní práci, jak rozhodl papež Urban VIII. Píšeť svatý Pavel: »Jestliže my jsme vám rozseli duchovní věci, je to veliké, budeme-li žíti vaše věci tělesné? Nevíte-li, že ti, kteří konají službu svatou, ze svatyně jedí, a kteří oltáři přísluhují, s oltářem se dělí? (I. Kor. 9, 11-13). V listě ke Galatům píše: »Kdo jest vyučován ve slově Božím, sdílej se s učitelem svým vším statkem. (Gal. 6, 6). Pročež Bratři Menší směji za sloužení mši svatých, kázání, misie, za výpomoc v duchovní správě a ve zpovídání a za vyučování náboženství bráti hmotnou odměnu čili mzdu.

V. Pokorně a vděčně přijímej mzdu za práci pro sebe i pro své spolubratry dle staré zásady: Cokoli mnich získává, klášteru získává. Ani sbírka není pouhou a prostou žebrotou; nýbrž jest to prosba o časnou odměnu za bohoslužby, kázání, zpovídání, modlitby a dobré skutky, jimiž Bratři Menší všem lidem bez rozdílu slouží.

Jakožto mzdu za práci nesmějí Františkáni přijímati peněz; nýbrž potřeby životní, z nichž nevyhnutelně potřebné jsou oděv, byt, strava; potom i roucha a nádoby kostelní, svíce, nábytek, knihy, nástroje, kuchyňské a zahradní náčiní. Poněvadž však ne každé přírodniny a předmětu může zaměstnavatel postrádati a klášter potřebovati, pročež pracujícím bra-

třím vyplácí se mzda obyčejně v penězích. Bratři mají právo peníze za práci přijmouti, ale zároveň povinnost celou peněžní mzdu svědomitě představenému (syndikovi) odvésti.

Hlava VI.

V šesté hlavě řehole pojednává se podrobněji než ve čtvrté kapitole o řeholní chudobě.

Sv. Bonaventura rozeznává s ohledem na majetek čtyři třídy lidské: »Někteří lidé mají jmění a nezřízeně je milují; jiní nemají majetku, ale milují jej. Jsou však i tací lidé, kteří mají statky a nemilují; a jsou tací, kdo bohatství nemají a nemilují. Jejich postavení jest pro spásu jistější.« Řeholníku úplně nic neprospívá, zřekne-li se všeho jmění, když se nevzdá žádostivosti po majetku. Řeholník musí býti chudý duchem; to jest ve smýšlení, přání, žádostivosti a náklonnosti. Sv. Bonaventura dí: »Jako vášeň lakomství, tak i ctnost chudoby má základ ve vůli a smýšlení.«

Kdo chudobu miluje, snáší rád následky chudoby: Totiž únavu, zimu, hlad, žízeň, chudý byt a chatrný oděv; snáší tyto obtíže z lásky k Ježíši Kristu, který stal se z lásky k nám chudým. Takovou chudobu velebí sv. František, řka: »To jest ta vznešenost svrchované chudoby, která vás, bratry mé nejmilejší, dědici království nebeského ustanovila, majetkem ochudila, ctnostmi povýšila.« O takové duchovní chudobě hlásá Pán Ježíš: »Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské. (Mat. 5, 3.) V duchovní chudobě dodává nám útěchy ctih. Tomáš Kempenský: »Velmi jest chudý, kdo žije bez Ježíše, velmi bohat, kdo požívá jeho přízně.«

Ze čtvrté hlavy sluší připomenouti: 1. Františkánská chudoba jest odřikání všeho práva na jmění a jeho užívání. 2. Užívání věcí svěřených má býti skrovně, vylučující vše, co jest zbytečné, zvláštní, drahocenné. 3. Životní potřeby, odkudkoli plynoucí máme přijímati pokorně a vděčně jako almužnu.

II. Dle výkladu řehole od papeže Mikuláše III. a Klimenta V. řeholní chudoba od nás vyžaduje, abychom se varovali všeho, co by nás majetkově tak povzneslo, že bychom se odloučili od sbírání almužny na sbírce. Pročež jsou Bratřím Menším zapovězeny:

1. R o č n í d ů c h o d y v tak velikém obnosu, že by řeholníci mohli žítí pohodlně a bezstarostně. Podobně zakázáno jest vše, co se vyrovná důchodům; na př. polnosti, luka, lesy, vinice, rozsáhlé zahrady a j.

V zahradě vypěstovanou přebytečnou zeleninu, květiny, stromky ze školky, ovoce, trávu a pod. má právo syndik (představený) prodati, aby opatřil klášteru životní potřeby. To plyne z pojmu o úřadu syndika, který má právo prodati nebo vyměnit věci nepotřebné a zjednat za peníze věci potřebné. —

Chovati drůbež, ovce, kozy, vepře a krávy jest podle schváleného výkladu P. Marchanta dovoleno, chovají-li se domácí zvířata pro potřebu kláštera, nikoli na prodej a jenom v té míře, aby nenastala obava, že pravá chudoba bude potlačena dostatkem, přebytkem a blahobytem.

2. Odkazy podle papeže Mikuláše III. mohou Bratři Menší přijímati, jsou-li učiněny přiměřeným a dovoleným způsobem. K tomu jest třeba, 1. aby bratři prohlásili, že pokládají odkaz za dar a přijímají jej jako almužnu. 2. Odkázaná věc musí být pro řehodníky nebo klášter přiměřená a upotřebitelná; není-li taková, odkazovatel nebo syndik ji prodá a koupí věci potřebné. 3. Velikých odkazů, které by změnily chudobu v blahobyt, anebo sbírku na mnoho let učinily zbytečnou, nesmíme přijímati. Bratři, je-li jejich odkaz značně větší než ostatních dědiců, mají dbáti, aby mezi dědici nevzniklo pohoršení.

Podle Kerkhove, Rodriguesa a Korduby souhlasí s řeholí, chudobou i s papežskými deklaracemi, když bratři přijmou na potřeby kostela a kláštera »věčné odkazy«, které se mají každodenně odváděti; na př. mešní víno, olej, svíce, obilí, ryby, vlnu atd., neboť umírající může svého dědice zavázati, aby z odkázaného majetku každoročně odváděl klášteru určitou almužnu v přírodninách nebo v penězích na zádušní mše a hodinky nebo jiné modlitby. Když však přestane almužna, odpadne i povinnost kláštera.

3. Smlouvy smí uzavíratí s dovolením provinciála a se souhlasem provinčního syndika jenom představený, jakožto právní zástupce kláštera. Všechny stavby a opravy v kostele, klášterě a jinde povoluje, zadává a platí představený. Pouze on nakupuje nezbytné potřeby pro kostel, klášter a pro řeholníky. Jedná-li se o koupi, prodej nebo výměnu majetku nehybného, třeba mu svolení provinciála, syndika a sv. Stolic. Přísně zakázáno jest hráti a sázeti se o peníze a slibovati někomu peníze a cenné věci.

4. Darů nesmějí bratři přijímati, ani věnovati, neboť dar jest dobrovolné postoupení vlastnického práva na věc osobě druhé. Dary přijímati smí jenom syndik kláštera. Podle rozhodnutí papeže Mikuláše III. bratři s dovolením představeného smějí přijmouti a dáti věci nepatrné na př. obrázky, medailky, tištěné modlitbičky, křížky, růžence a p.

Řeholník smí přijmouti jen takový dar, jehož užívání řehole nezakazuje a to jenom s dovolením představeného.

III. Dovolení představeného jest trojí:

1. **V ý s l o v n é**, když představený projeví souhlas slovem, pokynem hlavy nebo ruky.

2. **M l č k y d a n é a v z a t é** dovolení, když představený vidí, že si řeholník nějakou věc bere nebo jí užívá a ničeho proti tomu nenamítá; neboť kdo mlčí, souhlasí. Toto dovolení

bývá nejisté a často pochybné, jelikož představený, ač mnohdy mlčí, přece počínání podřízeného bratra nelibě nese a zdržuje se nelibost projevit, aby se vyhnul mrzutosti. Ve věcech vážných a důležitých jest toto dovolení neplatno.

3. Někdy stačí poddanému dovolení **r o z u m n ě p ř e d v í d a n é**, ať se týká daru nebo užívání věci, jedná-li se o věc nepatrnou, netrpící odkladu a není-li možno k představenému dojíti.

Když představený dovolení odepře, řeholník má se podrobiti. 1. Vzpomeň si, že také lidé ve světě musí sobě velmi mnohé, i dovolené věci, libůstky, pohodlí, požitky a zábavy odepřít. 2. Vzpomeň si na příklad Ježíše Krista, jenž poslušen jsa Otce nebeského a z lásky k nám, podrobil se chudobě a kříži. Jsa Synem Božím mohl vládnouti, ale on ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti kříže. 3. Rozpomeň se, že sv. František se zřekl všeho na světě a jako žebrák strádal nedostatkem ve všem; ač byl zakladatelem, vzdal se řízení řádu, aby svou vůli a svůj úsudek podrobil vůli cizí. 4. Rozvaž, žes přišel do řádu, abys konal pokání a poslouchal; nikoliv abys hověl svým libůstkám a prováděl svou vůli. 5. Představený má větší rozhled než poddaný, a odepře-li někomu dovolení, má k tomu jistě závažné důvody.

Jen kdyby bez odepřené věci utrpěl škodu na zdraví nebo upadl v nebezpečí života, měl by poddaný právo a povinnost představenému své důvody pokorně vyložit, aby dovolení dosáhl.

Přijmouti kostely a kláštery jest možno jen s dovolením sv. Stolice. V kostelích a klášteřích mají řeholníci dbáti toho, aby se ve všem zračila chudoba a jednoduchost, ale zároveň soulad a čistota. Nákladné stavby podnikati smí představený jenom s dovolením provinciála a se schválením diskretů. Stromy ovocné i ozdobné není dovoleno porážeti; stromy staré a neužitečné buďtež nahrazeny mladými.

IV. V každém klášteře panuj společný život. Všichni bratři jsou si rovni v zachovávání řehole, ve společné modlitbě, rozjímání, v návštěvě chóru, v denním pořádku; ve stravě, oděvu, prádle i obuvi; ve vykonávání svěřených sobě úřadů, v obstarávání životních potřeb pro klášter prací a sbírkou; v péči o dobré jméno řádu, provincie a kláštera.

Představení a poddaní, pokud se týče chóru, stolu, oděvu, a bytů, ať zachovávají společný život; nebuď rozdílu mezi bratřími, leč by to vyžadovala oprávněná nutnost nebo láska bratrská. Ti, kdo trvale nezachovávají nebo nemohou zachovávat společného života v chóru, stolu a oděvu, nesmějí býti povyšováni na úřady.

Představený ať nedovoluje poddaným věcí zbytečných, nýbrž ať jim bratrsky dopřeje všech věcí nutných. Poddaní nesmějí si opatřovati potřebných věcí k užívání ani sami, ani

skrze prostředníka, nýbrž jen od představeného, který podle místa, času a osoby má moc rozhodnouti o nutnosti anebo zbytečnosti požadovaných věcí. Ať se tedy všichni poddaní pokorně a důvěrně obracejí ve svých nedostacích na svého představeného. — Představený se řídí v úsudku o nezbytnosti žádané věci řeholí a stanovami. Má však míti zřetel též na lidskou křehkost a otázkati se někdy na potřeby poddaných. Přesto ať je vždy pamětliv řeholní chudoby a jednoduchosti.

Všechny příjmy z práce, sbírky, z darů, odkazů a ze všech almužen, jakož i z darů příbuzných, plynou do společné klášterní pokladny k obecnému užítku a prospěchu bratří.

Každý řeholník má jednu cellu, představený má nárok na dva pokoje. Představený ať častěji visituje celly bratří a nechť vše, co odporuje chudobě, z nich odstraní.

V klášteře buď zařízena šatna pro přechovávání a správkou hábitů, plášťů, tunik, a prádelna. Buď ustanoven řeholník, který vše opatřuje a potřebný oděv a prádlo přiděluje těm, kdož jich potřebují. V klášteře buď též volná cella pro nemocné. Nábytek v cellách ať jest chudý a prostý.

Kdo by si z klášterních věcí, nebo z věcí spolubratra vzal něco do vlastního užívání, buď potrestán jako proprietář.

Představený nesmí kláštera zadlužiti a musí zabrániti, aby byl od jiných uveden do dluhů. Výši mimořádných vydání určují stanovy a provinční kapitula. K větším vydáním v dovořených mezích představený potřebuje souhlasu diskretů. V každém klášteře buď pořízen inventář věcí kostelních a klášterních.

V. Pro udržení svornosti důležité jest znáti přednosti osob řeholních a volební právo v řádě.

Řehole a generální stanovy nařizují zachování různých předností a rozdílů mezi bratřími. *P ř e d n o s t* (*praecedentia*) mezi sobě rovnými určuje se dnem jednoduché profese, mezi novici dnem obláčky. Členové odcházející do jiné provincie mají přednost ode dne přijetí, při návratu do mateřské provincie ode dne, kdy byli nazpět přijati. Podle této přednosti členové provincie a kláštera zaujímají místo v chóru, při sv. přijímání a v průvodech, při kapitulum kulpárům, v jídelně a při kapitule; v tom pořadí skládají sliby a přijímají kněžská svěcení. Velikým kanonickým trestem v řádu jest ztráta přednosti (*privatio praecedentiae*) a zařazení na poslední místo mezi sobě rovnými.

V řádu jsou předepsány tyto tituly: Generál a vikář celého řádu má titul: nejdůstojnější Otec (*Reverendissimus Pater*), generální prokurátor, generální definator, generální komisař a visitator, provinciál mají titul: vysoce důstojný Otec (*Admodum Reverendus Pater*), všichni kněží mají titul: důstojný Otec (*Reverendus Pater*). Klerici, laici, novici a terciáři mají titul: ctihodný Bratr (*Religiosus Frater*). Užívej těchto titulů

při oslovení, v dopisech i v ústních projevech, abys ukázal svou inteligenci.

První místo v provincii a v každém klášteře provincie zaujímá vsd. P. Provincial. Ve vlastním klášteře má první místo kvardián (praeses), druhé místo vikář. Žijí-li v klášteře členové provincie, kteří jsou kustody, definitory a lektory jubilary, anebo kteří dosáhli hodností v celém řádě, zasedají před vikářem. Za vikářem kláštera následují lektoři, kněží, klerici, klerici novicové, bratři laici, laici novicové a terciáři. Hostům se dává ze slušnosti přednost mezi rovnými.

Činné volební právo (vox electiva) při kapitule mají: provinciál, exprovinciál v prvním třiletí po složení úřadu, kustos, definitoři, sekretář provincie a kvardiáni. Při kongresu mají hlasovací právo pouze členové definitoria. Jiní kněží a bratři nemají při kapitule a kongresu práva volebního.

Trpné volební právo (vox passiva) jest právo býti zvolen za úředníka. Za provinciála a novicmistra volitelní jsou kněží, kteří mají 35 let věku a 15 let řeholního života; za kustoda, definitory a kvardiány volitelní jsou kněží, mající 30 let věku a 10 let řeholního života. Mladší kněží (bez dispense) nejsou volitelní do správy provincie a klášterů. Klerici, laici, novicové a terciáři nemají volebního práva ani činného, ani trpného, ale požívají v řádu všech milostí, odpustků a privilegií jako jiní členové řádu. —

Kněží, klerici se slavnými sliby, bratři laici se slavnou profesí, kteří žijí v noviciátním klášteře, mají právo hlasovati při třech tajných v o t a c í c h za rok o novicích klericích i o novicích laicích, jsou-li podle jejich svědomí pro řád způsobili či nic. Je to veliké právo, neboť klerici a laici tvořivají v noviciátním domě polovici voličů a tím rozhodují o budoucnosti provincie.

Šetřeme v provincii svědomitě těchto předností, aby se a u t o r i t a a k á z e ň hluboce zakořenily a upevnily. Kdo ctí autoritu, ctí sama sebe; kdo vážnost představených a starších spolubratří podrývá, ničí sama sebe; neboť čím ukázněnější jest společnost, tím má delší trvání, lepší pověst, větší vliv a význam celek i jednotlivců. Kdo však podrývá moc představených a spolubratří, oslabuje celou provincii a s ní rovněž vlastní moc a vlastní význam. V upadající společnosti jest též jednotlivec bezvýznamný.

Naší pýchou buď přísná řeholní kázeň, naprostá oddanost k představeným a úcta k spolubratřím, neboť kázeň a jednota budují veliké státy, světovou církev katolickou a vlivné řády. — Žárlivost, soupeření a nesvornost oslabují každý spolek. Nepoddajnost vede k rozkladu a úpadku každé společnosti. Lehkomyslnost a nedodržování zákonů upravují cestu k nepořádkům, nespokojenosti a bídě. Ve všech úřadech a zaměstnáních, ať přinášejí čest a moc, anebo ať jsou od církve, od řádu neb od světa nedoceny, nutno viděti Boží prozřetelnost a

přesvatou vůli Boží, ze které čerpejme lásku k povolání, vytrvalost v denních pracích a neochvějnou důvěru v pomoc Boží. Vzorný život a svědomitá práce nezůstanou v žádné společnosti nepovšimnuty. Kde kázeň — tam síla; kde práce — tam úspěch; kde úcta — tam láska; kde zbožnost — tam svatost; kde dokonalost — tam Boží požehnání a spása.

Veliký rozdíl jest také mezi kněžími s jedné strany a mezi kleriky, laiky a novici s druhé strany. Tento rozdíl mezi kněžími a nekněžími není utvořen jen zvykem, řeholními úřady, duševní prací, zkušeností a vzděláním, nýbrž hlavně kněžským úřadem.

Pokud Ježíš Kristus žil viditelně na zemi, sám vykonával kněžský úřad. Maje se světa odejítí ustanovil svými zástupci apoštoly, kterým dal moc světití biskupy a kněze. Kněží jsou prostředníky mezi Bohem a lidmi, neboť nejhlavnější dobra a milosti uděluje nám Bůh skrze kněze. Oni hlásají slovo boží, žehnají, obětují mši svatou, proměňují Tělo Páně, odpouštějí hříchy a udělují ostatní svátosti. Mocí a důstojností kněžské musí se podrobiti každá jiná moc a důstojnost na světě.

Pro tu velikou moc a důstojnost máme býti ke kněžím uctivi, poslušni a vděční. Mudřec Sirach (7, 31) praví: »Z celé duše své boj se Pána a jeho kněze měj za osoby posvátné.« Sv. František říkával, že kdyby potkal současně anděla a kněze, že by nejdříve políbil ruku knězi a potom teprve andělovi. Ve své Závěti napsal tato památná slova: A těch a všech jiných kněží jsem ochoten se báti, je milovati a ctíti jako své pány. Činím to proto, poněvadž z nejsvětějšího Syna Božího tělesným zrakem na tomto světě nic neznamenám, leč jeho nejsvětější Tělo a jeho nejsvětější Krev, kterou oni proměňují a toliko oni jiným podávají. A všechny učitele víry a ty, kdo nám přisluhují přesvatým slovem božím, máme ctíti a jich si vážit jakožto těch, kdo nám slouží duchem a životem.« Budme ke kněžím nejen uctivi, ale i úslužní a v d ě č n í. Jakožto zástupci Ježíše Krista učí nás pravdám věčným, ukazují nám cestu spásy a ve sv. svátostech podporují nás na pouti k nebi. Vděčnost osvědčujeme modlitbou a uctivým chováním.

V každé lidské společnosti jsou rozdíly; všude jsou představení a poddaní. Společnost bez vůdce a podřízených není myslitelná. Pán Bůh učinil rozdíl mezi anděly, roztřídiv je na devět kůrů; činí rozdíl i mezi svatými v nebi, vykazuje jim místa dle zásluhy a utvořil rozdíl také mezi lidmi na světě. Proto i v řádu sv. Františka musí býti rozdíl mezi kněžími a nekněžími, mezi představenými a poddanými, mezi staršími a mladšími řeholníky.

Spatří-li klerici, laici a novicové na knězi nebo na spolubratru hřích nebo chybu, ať se rozpomenou, že každý člověk jest křehký a chybující. Nejsme andělé, nýbrž lidé. Kdybychom byli andělé, nemuseli bychom býti v klášteře, abychom své chyby a hříchy poznali, z nich se očistili a za ně pokání vyko-

nali. 2. Také ti, kdo na knězi a na starém bratru chyby pozorují, posuzují a kárají, mají své vlastní slabosti, chyby a hříchy, které musí jejich spolubratři snášeti. 3. Řád sv. Františka jest řádem kajícím. Pročež máš cizí slabosti, poklesky a hříchy trpělivě snášeti jako trest a pokání za své vlastní hříchy. Světci trpělivě nesli a hledali příležitost, aby zlomyslí lidé házeli po nich blátem a kamením; tobě takového pokání není třeba, když trpělivě sneseš slabosti a chyby svých spolubratří. 4. Pán Ježíš nás vybízel, abychom nesli svůj kříž a jeho následovali. Ten kříž jsou povinnosti stavovské a vedle nich slabosti, poklesky, chyby, hříchy, snad i zlomyslnost spolubratří. Neseš-li tento kříž trpělivě, nebude ti třeba, abys šel mezi Saracény a jiné nevěřící podstoupiti mučednictví; neboť sneseš-li trpělivě denní chyby a poklesky svých spolubratří, bude to pro tebe záslužno jako mučednická smrt. 5. Z chyb spolubratra můžeš se učití opačným ctnostem a máš příležitost k trpnému pokání.

Představený má se starati o přiměřené zvelebení kostela i kláštera. Almužny a podpory má svědomitě zapisovati a vypláceti na potřeby řeholníků. Má se varovati lakomství i marnotratnosti. Poddaný má právo o potřeby uctivě požádati, a představený má povinnost potřebné věci svým poddaným opatřiti. Věci zbytečné, zvláštní a drahocenné nesmí pod hříchem představený dovolovati ani kupovati.

VI. Sbíрка jest nám jen potud a jen v té míře uložena, poněvadž podle řehole jsme zavázáni, abychom sloužili Bohu »v chudobě a pokoře«. Když nedostane klášter mzdy za práci, nebo když mzda na výživu nestačí, mají bratři prositi o almužnu dům od domu. Ke sbírce nás oprávnňuje láska křesťanská, od církve schválená řehole, duchovní práce a modlitba.

Sbíрку nařídil sv. František pro dokonalejší následování chudého Spasitele; pro cvik v pokoře a pro povzbuzení bližních dobrým příkladem. Na sbíрку mají býti posíláni jenom vzorní bratři laici, vynikající bezúhonným životem. Sbíрку podnikají z lásky k pokoře a poslušnosti, s důvěrou v Boha, vyzbrojení skromností a vděčností za sebe menší dárek a s pevným úmyslem, že za časné dary vyprosí dobrodincům, až se do kláštera navrátí, statky věčné. Bratři sběrači ať pamatují na sbírce slov Písma svatého: »Divadlem učinění jsme Bohu, andělům a lidem.«

Věrné zachovávání řeholní chudoby činí nás podobnějšími Ježíši Kristu a sv. Františku. Vede k dokonalosti dle slov Páně: Chceš-li dokonalým býti, prodej co máš a dej chudým. Jest zárukou života věčného: Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské. Posléze jest podmínkou rozkvětu a apoštolské působnosti řádu serafinského.

VII. Mezi lidmi, kteří lpí na majetku, hnízdivá nevraživost, závist, nedůvěra a pohrdání chudším. Řeholní chudoba jest tedy podmínkou lásky bratrské. Podle rozkazu a příkladu Ježíše

Krista a podle předpisu sv. Františka mají se bratři milovati více, než matka miluje své dítko. Spolubratra milovati znamená vše dobré mu přát, dobře s ním smýšleti, mluvíti, jednati a činiti, čili lásku osvědčovati slovy a skutky. Láska poznává a osvědčuje se hlavně v nehodě a neštěstí.

Spolubratra nemáš milovati pouze pro příjemnou povahu, milý zevnějšek, pro dovednost, chytrost, zachovalost, mravnost nebo z vlastního prospěchu; nýbrž hlavně p r o B o h a, že jest rozumným a svobodným tvorem Božím; že jest obrazem, přítelem a přijatým dítkem božím; že jest duchovním bratrem Ježíše Krista a chrámem Ducha Svatého a že jest mu zaslíben v království nebeském život věčný. Také proto máš milovati spolubratry, že jsou synové jednoho otce sv. Františka a že jsou dítkami a chráněnci společné patronky neposkvrněné Panny Marie.

Bližního máš milovati pro Boha jako sama sebe. Prokazuj mu všechno, čeho sám právem od bližního žádati můžeš; nečiň mu nic, co rozumně sám nemáš rád. Pečuj především o spásu jeho duše. — Z toho plyne, že láska k spolubratru a bližnímu má býti: upřímná, nikoliv líčená; vřelá, nikoliv chladná; účinná, nikoliv netečná; stálá, nikoliv měnivá; nezištná, nikoliv sobecká; všeobecná, nikoliv omezená na straníky; svatá, neboli pečlivá o spásu bližního. — Křesťanskou lásku k spolubratru osvědčuješ úctou k jeho osobnosti a ochotnou podporou zvláště v těch věcech, jež napomáhají ke spáse. »Všecko, cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy číňte jim (Mat. 7, 12).

Nemáš spolubratru činiti, co bys rozumně sám nerad pocítoval, na př. neroztrušuj lživé řeči, varuj se klamu a podvádění. Neradi sice máme, když nás stihne spravedlivý a zasloužený trest; máme to však neradi neprávem a z nepochopení, neboť zasloužený trest jest nám prospěšný a spasitelný. Proto přijímej vděčně od představeného též upozornění, domluvu, důtku a trest. — Pro spásu bližního nesmíš se zřící vlastní spasy; nesmíš nikdy hřešiti, abys od hříchu odvrátil jiného.

Představeným, spolubratřím a dobrodincům splácej lásku vděčností. Uznávej jejich lásku, dobrodiní si važ, vzdávej jim díky a splácej jim úsluhami. Nevděk jest známkou zkaženého srdce. Nejhorší druh nevděku jest dobré spláceti zlým. Takový nevděk jest těžký hřích. (II. Tim, 3, 3; Přísl. 17, 13.)

Přátelství jest stupňovaná láska k bližnímu. Záleží ve vniterné a vzájemné náchylnosti dvou nebo několika osob, které vespolek obcujíce, usilují se státi lepšími a šťastnějšími. Lidi slučuje obyčejně stejný záměr a stejný cíl. Když se druh k druhu přidává za účelem sobeckým, nemravným, tam není pravé přátelství a dlouho nepotrvá. Upřímné přátelství patří mezi nejvzácnější dobra pozemská. Oslazuje trpkosti života, umenšuje zármutek, rozmnožuje radost, dodává odvahy a vytrvalosti v dobrém, sílí v bouřích života, podporuje ctnost a šlechtí povahu.

Z křesťanské lásky plynou vzácné a pro společný život nezbytné ctnosti: Soucit, blahovůle, dobročinnost, štědrost, úslužnost, pohostinství, přívětivost, mírnost, zdvořilost, uctivost, skromnost, svornost, snášelivost a smířlivost.

Láska bratrská má býti zřízená, mocná a všeobecná. Pán Ježíš řekl: »Příkázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek jako jsem já miloval vás. Po tom všichni poznají, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým. (Jan 13, 35.)« Láska bratrská musí býti všeobecná a upřímná jako mezi členy jedné rodiny.

Důvěrné přátelství, jež se jeví tím, že řeholník stále jen jednoho spolubratra vyhledává a navštěvuje, v každé volné chvíli veřejně i soukromě jen s ním se baví, jemu se vším se svěruje, jest nedovoleno a v řádu nepřípustno. Naším důvěrníkem v záležitostech duchovních a časných jest představený.

Osvědčuj lásku bratrskou všem, ale zvláště hostům a bratřím nemocným, pečuje o jejich tělesné i duševní blaho. »Co jste jednomu z nejmenších mých učinili, mně jste učinili«, prohlásil Kristus Pán. Lidé, kteří žijí se všemi v nepřátelství, bývají v neštěstí a v nemoci osamoceni, a lidé s nimi nemají soucitu.

Hlava VII.

V předešlé kapitole mluvil sv. František o nemocných na těle, v této zase o nemocných na duši. Každý člověk má své slabosti, chyby, poklesky a hříchy. Od hříchu nechrání dobrá výchova, povolání, stáří, ani důvěrné obcování s Ježíšem Kristem. Petr byl apoštolem Páně a klesl. Není na světě hříchu, aby se ho nemohl i kněz i řeholník dopustiti. Pročež bdi a modli se, abys nevešel v pokušení.

Hříchy odpouštějí se ve s v á t o s t i p o k á n í, která má pět částí: Zpytování svědomí, lítost, opravdové předsevzetí, zpověď a dostiučinění. Abychom všechny tyto části řádně vykonali, máme vzývatí Ducha Svatého o pomoc. Členové řádu sv. Františka se zpovídají každý týden u řádového kněze. Kdo se zpovídá jen z lehkých hříchů, musí učiniti předsezvetí, že se aspoň jednoho z nich už nedopustí neb aspoň se vynasnaží, aby počet jejich umenšil. Před zpovědí kajícník musí dáti bližnímu náhradu za učiněnou škodu na cti a na majetku (restitutio), jinak jest, běží-li o těžký hřích, rozhřešení neplatné. Kajícník tedy uzmutou věc vrátí nebo nahradí na penězích; nemůže-li to pro chudobu učiniti, nahradí způsobenou škodu aspoň prací a modlitbou.

Škodu na cti bližního, učiněnou klepy, pomluvou, urážkou, vzdorovitostí, napraví hříšník odprošením bližního a odvoláním pomluv před osobami, jež je vyslechly. Odprošení za veřejné urážky děje se veřejně, před společností, jež je slyšela. Odprošení za soukromé urážky učiní hříšník soukromě.

Při p ř e d s e v z e t í musí každý vzbuditi opravdový úmysl, že se bude varovati blízké p ř í l e ž i t o s t í ke hříchu a že už nebude těžce hřešiti. Blízkou p ř í l e ž i t o s t í jsou osoby, místa, společnosti, hry, zábavy, knihy, obrazy, noviny a vůbec všechno, co nás uvádí do velikého nebezpečství, že zhřešíme. Vzdálené p ř í l e ž i t o s t í ke hříchu nemusíme, ba mnohdy ani nemůžeme se varovati. P r o s t ř e d k y k z a c h o v á v á n í m í l o s t í B o ž í jsou modlitba, pamatování na přítomnost Boží, častá zpověď a sv. přijímání, poslouchání slova Božího, duchovní četba a rozjímání.

II. Některé těžké hříchy působí zhoubně na hříšníka i na celou společnost. Pročež biskupové v diecési a P. Generál v řádu mohou si rozhřešení zvláště těžkých hříchů vyhraditi. Takové těžké hříchy slují h ř í c h y z a d r ž e n é. Zadržují se proto, aby hříšník obtížemi při rozhřešení byl na velikost hříchu upozorněn, potrestán a zároveň do budoucna varován.

Řádnou moc tyto hříchy odpouštětí má provinciál, mimořádnou pak pro každý klášter ustanovení zpovědníci. Nebylo by tedy třeba, aby hříšník k P. provinciálovi cestoval a od něho si vyprosil rozhřešení. Lépe jest, není-li představený zpovědníkem svých poddaných.

V případě smrti a na cestách mohou se bratři zpovídati u kteréhokoli kněze, jenž má zpovědní pravomoc.

III. Představení povinni jsou chybuující bratry napomínati vhodným otcovským napomenutím, domluvou, důtkou a pokáráním. Nepomáhá-li napomenutí a pokárání, mají je trestati, šetříce při tom předpisů lásky a spravedlnosti.

O t c o v s k é t r e s t y jsou: Pokárání před shromážděnými spolubratry, veřejné odprošení, půst, duchovní cvičení, domácí vězení, odloučení od společnosti spolubratří. K a n o n i c k é od kapitoly nařízené t r e s t y jsou: Napomenutí a domluva podle předpisu vykonaná, ztráta přednosti, ztráta hlasovacího práva činného i trpného; ztráta právních úkonů, když jest chybuující prohlášen za nezpůsobilého k vyšším úřadům definitora a představeného kláštera; ztráta kromě předešlých úřadů také úřadu magistra, lektora, diskrety konventu; prostý zákaz přistoupení ke stolu Páně nebo sloužení mši svatou a jiné kněžské úkony zastávati; vyloučení z řádu.

Odvolání z trestů jest dovoleno a děje se postupně od nejnižšího úřadu k nejvyššímu; od kvardiána k provinciálovi, od provinciála ku generálovi řádu. Tento pořádek zachovati třeba ve všech rekursech, žádostech i stížnostech.

IV. Ve svátosti pokání čili ve zpovědi odpouští nám P. Bůh hříchy a promíjí tresty věčné. Tresty časné, které vytrpětí musíme na světě nebo v očistci, odpouští nám Bůh jenom částečně podle stupně lítosti. Časné tresty, kterými stihá Bůh naše hříchy, jsou denní křížky, nehody, nesnáze, neštěstí, ústrky, bolesti, nemoc, obtíže při povinnostech stavovských a podobné. Podle

příkladu a rozkazu sv. Františka máme konati po celý život pokání. Jest slušno, dobro a spravedливо, aby byl každý hřích potrestán. Pročež máme si sami tresty a pokání za hříchy ukládati a nevyčkávat trestů Božích. Pokání rozeznáváme dvojí, činné a trpné.

1. P o k á n í t r p n é záleží v tom, že trpělivě snášíme, co obtížného, nepříjemného a trpkého nám se přihází. Neseš-li trpělivě bolesti, pokušení, duchovní opuštěnost, pochybnosti, únavu a nehody při práci, nezdar, urážky, příkré rozkazy, špatné počasí, denní pořádek, obtíže při společném životě a pobožnostech, přijímá to Bůh jako pokání. Toto trpné pokání jest už tehdy spasitelné, když své kříže snášíš trpělivě, bez reptání a nářku. Dokonalejší jest, neseš-li je odevzdaně, ochotně a s úmyslem káti se za hříchy. Nejdokonalejší pokání jest, přijímáš-li kříže s láskou a radostí a přeješ si ještě více a častěji trpěti. Toto pokání třeba obzvláště doporučiti, poněvadž každý i slabý řeholník může je nenápadně, bez dovolení a vždycky konati.

2. Č i n n é p o k á n í jest to, které si dobrovolně ukládáš. Ani tohoto pokání nesmíš zanedbávat. Velké kající skutky smíš však konati jen zřídka a s výslovným dovolením zpovědníka. Při obyčejném pokání dbej toho, abys svou chybu potrestal přiměřenou ctností: neposlušnost poslušností, pýchu pokorou, zlost vlídností. Výborným skutkem kajícím jest poslušnost, neboť ji ujařmuješ a zkrušuješ vůli, která se hříchem Bohu vzpouzí. Pokání činné můžeš konati mrtvě oči, uši, jazyk a ostatní smysly a vášně. Velmi se Bohu líbí, když mu obětuješ prvořiny nenadálé radosti, požitku, uspokojení, chutného jídla, zvědavosti, na př. obdržíš-li dlouho čekáný dopis, noviny, první ovoce a podobné věci. Varuj se však výstředností a duchovní pýchy.

Pokání činné i trpné jest také proto důležité a potřebno, že nás chrání od pádu do hříchu. Abychom v sobě umlčeli vášně, podrobili si smysly a vystřehli se blízké příležitosti ke hříchu, potřebujeme ducha kajícího. Proto učí sněm Tridentský, že celý život křesťanův má býti ustavičným pokáním.

Na odpuštění a zahlazení časných trestů získávej odpustky a s dokonalou lítostí přijímej generální absoluci.

Hlava VIII.

Sv. František postarav se o duchovní a tělesné potřeby svých bratří, věnuje pozornost zřízení a správě řádu. Aby některá společnost obstála a vytčeného cíle dosáhla, potřebuje vnitřního zřízení a jednotné správy. Po celém světě rozšířený řád františkánský, jenž čítá 22.000 členů a 1480 klášterů, spravuje generál řádu v Římě, jednotlivé provincie čili kraje provinciálové a jednotlivé kláštery kvardiáni.

Úřední název generála jest »generální minister celého řádu Bratří Menších«. V řeholi sluje »minister a služebník celého bratrstva«, v čemž sv. Bonaventura spatřuje povinnost, aby byl pokorný a zároveň pečlivý o potřeby bratří. Za generála řádu může býti zvolen kněz, který čítá nejméně třicet pět let věku, patnácte let řeholního života a vyniká bezúhonným životem, potřebnými schopnostmi a vědomostmi. Jeho úřad byl původně doživotní, později z nařízení sv. Stolicе trval šest let, po roce 1862 dvanáct let, nyní zase šest let. Generála volí provinciálové a kustodové při kapitole svatodušní. Nově založená provincie, která nemá dostatečný počet klášterů, sluje kustodie a její vrchní představený kustos. Generální kapitola koná se tam, kde generál ustanoví a to ve vigílii svátků svatodušních. Před kapitolou konají se pobožnosti k Duchu Svatému, Panně Marii a sv. Františku, aby byl zvolen muž schopný a dokonalý.

Za nepřítomnosti a po smrti generála řídí záležitosti řádu generální prokurator. Poradným sborem generála jest šest generálních definitorů, z nichž jednotliví zastupují a vybráni jsou z provincií jazyka anglického, francouzského, německého, španělského, slovanského s maďarským a jazyka italského.

Generál řádu může býti od provincialů a kustodů sesazen, k čemuž řehole žádá dvou důvodů. 1. Je-li generál nemocen nebo starobou vysilen tak, že jest neschopen ke službě a všeobecnému prospěchu bratří. 2. O jeho neschopnosti musí míti jistotu většina provincialů a kustodů. Když však se o neschopnosti generála přesvědčí, jsou povinni zvoliti generála nového.

II. Vrchním představeným provincie jest provinciál. Za provinciála smí býti zvolen kněz příslušné provincie, který čítá aspoň třicet pět let věku, patnácte let řeholního života a vyniká vážností, prozřetelností, bezúhonným životem, horlivostí v zachovávání řehole a obecnými, zvláště však bohoslovnými a právníckými vědomostmi. Jeho úřad trvá tři léta. Volen jest při kapitole provinční. Kapitola slaví se s dovolením generála, jenž pošle do provincie visitátora, který vykoná visitaci provincie, svolá kapitolu a jí předsedá. Při kapitole jsou přítomni: Visitátor, provinciál, kustos, definitoři, sekretář provincie, kvardiani; ke kapitole má přístup také bývalý provinciál a to v prvním tříletí po složení úřadu. Tito volí nového provinciála, kustoda a definitorium.

Při kapitule jsou voleni kvardiáni a magister noviců; ustanovují se sekretář provincie, praesesové a vikáři klášterů; Při volbě i při hlasování rozhoduje většina hlasů. Načež pojednává se o záležitostech provincie, klášterů, noviciátu, studijních ústavů. Potom vydávají se ustanovení pro celou provincii s platností do příští kapituly, která má právo je zrušiti nebo pozměnit. Všechny písemnosti kapituly P. provincial pošle k schválení nejd. P. generálu do Říma. O kapitulním jednání musí členové definitoria zachovati naprosté mlčení.

Když visitator přibude do provincie, zastupuje při visitaci provinciála. Před kapitolou konají se pobožnosti k Duchu Svátému, Panně Marii, sv. Františku a sv. Václavu, aby byl zvolen muž schopný a dokonalý. Za nepřítomnosti a po smrti provinciála řídí záležitosti provincie kustos. Poradným sborem provinciála jest kustos a čtyři definitoři.

V každém roce jednou nebo dvakrát má provinciál svolati kongres, k němuž zve toliko definitorium. Při kongresu pojednává se o důležitých záležitostech provincie; dosazují a přesazují se podřízení řeholníci; zákony smějí se vydávati s platností do příští kapituly.

III. Kvardián jest představený kláštera, v němž jsou aspoň čtyři kněží a dva profesní laici; není-li tam tolik řeholníků, sluje praeses. Za kvardiána smí býti zvolen kněz, čítající nejmeně třicet let věku a deset let řeholního života, jenž vyznamenává se vážností, bezúhonným životem, horlivostí v zachovávaní řehole, patřičnými schopnostmi a vědomostmi. Musí býti schopen zastávati všechny své povinnosti. Představenému prospívá svatost, ale udržuje ho prozřetelnost. Jeho úřad trvá tři léta od kapitoly do kapitoly.

Kvardián (praeses) jest skutečným řádovým hodnostářem, pročež má pravomoc podle předpisů generálních stanov klášter řídit a spravovati, záležitosti kláštera obstarávati a řeholníkům poroučeti, dovolovati, zakazovati a je dispensovati. Kvardián jest netoliko správcem kláštera, nýbrž hlavně duchovním strážcem a vůdcem spolubratří k řeholní dokonalosti. Bez dovolení provinciála nesmí se z kláštera vzdáliti na delší než třídní dobu. Má právo dovoliti poddaným odchod z kláštera nejvýše na dobu tří dnů. V nepřítomnosti kvardiána spravuje klášter vikář. Poradným sborem kvardiána jest vikář a dva diskrétové; tito konají měsíčně konferenci o potřebách a záležitostech kláštera.

Hlava IX.

V páté kapitole pojednal sv. František o práci tělesné, v této předpisuje práci duševní.

V řádových kostelích Bratři Menší smějí kázati s dovolením řeholních představených a s požehnáním biskupa. V cizích kostelích potřebují ke kázání slova Božího kromě požehnání také dovolení od biskupa a od místního duchovního správce.

Řádnou moc zkoušeti a potvrzovati kazatele má generál řádu. Když se však řád rozšířil, udělil papež Mikuláš III. také provinciálům a definitorům při kapitole a kongregaci shromážděným mimořádnou moc potvrzovati kazatele. Zkouška kazatelská se promíjí obyčejně těm, jejichž zdatnost jest již odjinud prokázána. Generál smí však rozhodnutí kapitoly o kazatelích odvolati, omeziti anebo i zrušiti. V církvi katolické svěřen jest úřad kazatelský jáhnům, kněžím a biskupům.

Úřad kazatelský v širším slova smyslu zastává každý kněz, který vyučuje ve škole, s kazatelny, ve zpovědnici, u lůžka nemocného, na exerciciích a na misiích. Jest to úřad vznešený, Bohu milý a záslužný. Učení pak stkví se budou jako blesk oblohy; a kteří spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy na věčné věky. (Daniel 12, 3.)

II. Kázání musí býti:

1. **P r o m y š l e n o**, to jest sestaveno s náležitou přípravou. Vzdálenou přípravou na kázání jest bezúhonný, ctnostný a vzorný život. Při bližší přípravě třeba se modlití, rozjímati, shromažďovati látku a potom ji soustavně zpracovati. Kázání musí býti vytríběno i formou i slohem, aby se líbilo a působilo. K tomu jest třeba, aby kazatel četl Písmo svaté, opakoval vědy bohoslovné a zabýval se belletrií. K tomu přispívá řešení otázek pastoračních, dogmatických, právních a řeholních.

2. **s l u š n o**, aby nevzbuzovalo vášně, pohoršení, pobouření nebo smích; nýbrž duchovní řeč má býti důstojná, vážná a přesvědčivá jako byla slova Ježíše Krista.

3. **u ž i t e č n o**; kazatel má hlásati slovo Boží tak, aby posluchače povzbudil k životu křesťanskému a nábožensky je vzdělal.

4. **k r á t k é a j a d r n é**, nikoli rozvláčné, prázdné, nesoustavné a nechutné. Kristus Pán pronášel málo slovy hluboké myšlenky a k vysvětlení hlásané pravdy užíval hojně příkladů; on jest vzorem kazatele.

III. Kázání má jednati o hříších, aby si je posluchači zošklivili a jich se varovali; o ctnostech, aby si je zamilovali a konali. Předmětem duchovních řečí mají býti články věroučné a mravoučné, nikoli záležitosti světské a politické. Aby kazatel své posluchače pro ctnost získal, má poukazovati na věčnou odměnu; aby je pak od hříchu odstrašil, na tresty věčné. Chyby a hříchy třeba kárati mírně a laskavě, neboť tím lze si nakloniti vůli a srdce posluchačů spíše, než přísností a tvrdostí.

Výsledek dobrého kázání jest zkroušenost, kajícnost a pokání posluchačů. Zpovědník musí být ochotný, trpělivý, mírný a milosrdný jako Pán Ježíš. Na sebe sama musí býti opatrný, aby jiným otvíraje bránu nebeskou, sám nebyl zavržen. Bohoslužby má konati řádně, pozorně a pobožně, jak mu to káže živá víra.

IV. Také bratři klerici mají k úřadu kazatelskému veliké povinnosti. Již v noviciátě a klerikátě mají se naň připravovati usilující o ducha modlitby ústní a rozjímavé; pilně na kázání choditi a svědomitě všechny obory věd bohoslovných studovati.

V. Bratři laici mají k úřadu kazatelskému trojí povinnost:
1. Předně aby slovo Boží uctivě a pobožně poslouchali, podle

něho se řídili a kazatelů si vážili. Pravíť svatý František: »A všechny učitele víry a ty, kdo nám přisluhují přesvatým slovem Božím máme ctít a jich si vážit, jakožto těch, kdo nám slouží duchem a životem.« 2. Mají kázati dobrým příkladem, uctivě se chováje v kostele, sakristii, klášteře, zahradě, na procházce a na sbírce. K tomu třeba mít živou víru, pokoru a cit slušnosti. 3. Když vykonávají řeholní a soukromé modlitby, rozjímání, duchovní četbu a s dobrým úmyslem pracují, nechť se modlí též za kazatele, aby je Bůh sílil a jejich práci žehnal. Kněz svým slovem dosáhne leckdy při kázání, exerciciích, misiích a ve zpovědnici dobrého výsledku, ale zásluha o to náleží často pobožnému bratru laiku nebo kleriku.

Ať již jednotliví řeholníci zastávají jakékoli úřady, buďto jako starostlivé Marty vykonávají domácí práce; nebo obtížnými studii jako z dálky strojí se k úřadu kněžskému; anebo po vykonání životního úkolu odpočívají: Ti všichni, jako údové jednoho těla, společně pracují o dosažení jednoho cíle, totiž spásy duší a mají podíl na zásluhách celého řádu.

Hlava X.

Sv. František, postarav se o potřeby, zaměstnání a správu bratří, nezapomněl, že člověk potřebuje ve svém povolání vzpružiny, aby při práci neochabl. Pilný potřebuje povzbuzení, liknavý napomenutí a důtky. Takovou vzpruhou v životě řeholním jest visitace.

Provinciál má nad svěřenými kláštery a řeholníky p r á v o m o c podobně jako biskup v diecési. Má také nad svěřenými řeholníky v l á d u, která vzniká ze slibu poslušnosti. Povinností provinciála jest poddané navštěvovati (visitovati), napomínati, jim domlouvati a rozkazovati.

P. provinciál má navštívit jednou za rok všechny kláštery a bratry. Jako duchovní vůdce musí znáti přednosti i slabiny svého šiku. Jako vrchní pastýř musí znáti stádo a jednotlivé ovce tak, aby věděl, co každé prospívá a co škodí; po čem zřízeně touží a čeho již dosáhla; s čím jest spokojena a co ji činí nespokojenou; čeho má nedostatek a čeho přebytek. Jakožto lékař musí bdíti nad zdravými a léčiti nemocné. Jako duchovní otec musí trpělivě vyslechnouti chválu a také stížnosti na svěřené dítky, aby se mohl postarati o potřeby, prospěch, spokojenost a rozkvět celé duchovní rodiny. Z rukou představených požádá Bůh duší poddaných.

1. P. provinciál visituje v kostele nejsvět. Svátost oltární, sv. oleje a ostatky; posvátné nádoby a roucha. V klášteře prohlíží celly, pracovny, šatnu a nemocnici, knihovnu, archiv a klausuru, zda se vše srovnává s chudobou. Nakonec prohlíží inventář a úřední knihy.

Při osobní visitaci P. provinciál zarmoucené a malomyslné bratry potěší, dodá jim útěchy a odvahy k duchovnímu boji a

k další činnosti. Churavé a starce navštíví, potěší a povzbudí k trpělivosti z lásky k trpícímu Kristu. Rozladěné a nespokojené nadchne k trpělivosti a sebezáporu; rozdvojené smíří láskou Kristovou. Vždy se postaví na stranu těch, kdož zachovávají svědomitě řeholi a svěřené úřady, i kdyby snad ve své činnosti nedosáhli úspěchu.

2. Svědomité, horlivé a pracovité řeholníky P. provinciál má povzbudit k vytrvalosti a má projevit své uznání jejich snahám a pracím. Jsou-li jejich práce a zásluhy mimořádné, může jim projevit veřejnou pochvalu, aby méně horliví byli povzbuzeni k větší horlivosti.

3. Liknavé a vlažné má napomínati, poněvadž napřed nutno napomínati a potom trestati. Mnohdy stačí pouhé napomenutí, kdežto trest způsobil by v duši poddaného nepokoj a strach.

4. Chybujícím a hřešícím má podle okolností laskavě a pokorně domlouvati, aby své poklesky, chyby a hříchy napravili a za ně vykonali pokání. Za hrubé chyby, hříchy a pohoršení má udělití důtku, pokárání a trest.

5. Žádá-li toho potřeba a prospěch takových podřízených, u nichž napomenutí a domluva nemá účinku, má jim provinciál s náležitým důrazem a přísností rozkazovati nebo zakazovati, jedná-li se o důležité věci, třeba i pod poslušností.

Řeholníci mají při visitaci provinciálovi sdělití své a cizí chyby, překážky a nesnáze týkající se zachovávání řehole, stanov, nábožných zvyklostí provincie, návštěvy chóru, denního pořádku a společného života. Při visitaci má každý řeholník právo a povinnost své vlastní potřeby, tužby, nesnáze a stížnosti upřímně vylicíti, neboť provinciál nesmí prozraditi jméno stížnost vedoucího bratra. Spolu také mají řeholníci provinciálovi sdělití vše, co by prospělo klášteru a řádu.

Nechť se každý varuje pomluvy, aby chyby spolubratří nezveličoval. Chyby jejich smí však při visitaci vyjevití, neboť jest toho třeba k polepšení chybujiícího a k zamezení ještě většího zla. Nesmí však ani přílišnou chválou uváděti visitatora v omyl.

II. Pode jménem ministra vyrozumívá se v řeholi obyčejně generál a provinciál, leč v desáté kapitole mínění jsou všichni představení; také kvardián, magistři, praefekti, sakristáni a j. Jejich povinnosti k podřízeným jsou tyto:

1. Mají své poddané k dobrému vésti a přidržovati, svědomitě dbajíce toho, aby zachovávali řeholi, generální stanovy, společný život a denní pořádek; mají dohlížeti a trvati na tom, aby poddaní předepsané pobožnosti a práce vykonávali. Mají vynaložiti vše, aby podřízené chránili blízké příležitosti ke hříchu, špatného příkladu řeholníků i lidí světských, pohoršlivých knih a četby špatných novin.

Představený kláštera má pečovati o to, aby jeho poddaní dostáli hlavně těmito povinnostem: Poddaní zachovávejte společný život pokud se týče chóru, stolu, oděvu a bytu. Každý

rok vykonejte duchovní cvičení. Členové kláštera buďte denně na mši svaté, na rozjímání, při společných pobožnostech a při církevních hodinkách. Chodte týdně ke sv. zpovědi a denně ke sv. přijímání. Představený však má právo zakázati sv. přijímání poddanému, který se proviní a dá pohoršení. Členové kláštera účastněte se kapitula kulpárum, disciplíny, kulpy; a berte si dovolení na užívání věcí a k odchodu z kláštera. Zachovejte klausuru a noste stále řeholní oděv. Představený má pečovati o to, aby se asi šestkrát za rok konala rozprava o otázkách z církevního práva, z mravouky, z liturgie a z naší řehole. Konference mají se zúčastniti všichni kněží kláštera.

Představení buďte příkladem ostatním v práci, ve svěřeném úřadě a v pobožnosti, neboť slova dojímají, a příklady táhnou.

2. Představení mají usilovati o to, aby si získali důvěry poddaných, která jest nejjistější pomůckou autority. Máme-li k někomu důvěru, vážíme si ho, dáme na jeho rady, řídíme se jeho pokyny. Důvěry si získává představený péčí o poddané. Pročež kvardiáni mají se starati o všechny časné potřeby podřízených, aby jim opatřili potřebný oděv, obuv a prádlo; aby jim vykázali cellu s příslušným nábytkem; postarali se o dostatečnou a pro celou řeholní rodinu stejnou stravu. Mají pečovati, aby každý řeholník měl potřebné knihy, náčiní, nástroje a pomůcky; aby své povinnosti řádně vykonával a ve svém zaměstnání neb oboru se zdokonalil. Jejich povinností jest pečovati, aby si podřízení zdraví zachovali a nemocní spolubratři ztraceného zdraví nabyli. Tak si získávají představení důvěru poddaných.

3. S poddanými mají představení zacházeti vlídně a bratrsky, jak nařizuje šestá kapitola řehole, aby podřízení řeholníci byli duševně klidní a spokojeni, svěřené úřady a práce radostně vykonávali a k představeným měli důvěru. »Máš-li služebníka věrného, budiž tobě jako tvá duše, a jako s bratrem tak s ním nakládej,« praví sv. Sirachovec (33, 31). Tím vlídněji má tedy zacházeti řeholní představený se svými poddanými, neboť jsou jeho bratry. S podřízenými mají jednatí po právu a spravedlnosti, poněvadž nespravedlnost a nadřezování některému poddanému působí nepříznivě na celou řeholní rodinu.

4. Chybující poddané třeba napomínati, jim domlouvati, kárati a trestati, jak prikazuje sedmá kapitola.

5. Posléze mají podřízené spravovati a podle řehole jim rozkazovati.

III. Poddaní kněží, klerici, laici a novicové mají své představené ctíti v myšlenkách, úsudcích a slovech a svou úctu zevnějšími úkony a skutky prokazovati. I kdyby snad představený nebyl vzorem všeliké ctnosti, zůstává představeným a zasluhuje úcty.

2. Podřízení mají své představené milovati, jim vše dobré přátí a jen v tom míti zálibu a to konati, co se představeným líbí. Lásku k představeným mají osvědčovati důvěrou, vděčno-

sti, modlitbou, dobrým chováním, úslužností a podporou představeného v těžkém a zodpovědném úřadu.

3. Konečně poddaní kněží, klerici, laici a novicové mají svých představených poslouchati. Poddaný má povinnost poslouchati »rozkazů«, nikoli však neprojeveného přání a vůle, ač ji odjinud zná. Jest to však vyšší a dokonalejší stupeň poslušnosti, podrobíš-li se nejen výslovným rozkazům, ale i odjinud známé tužbě a vůli představeného. Rozkaz poznává se ze slov, pokynu, znamení a podle důležitosti věci. Důležité věci, jichž opomenutí bylo by příčinou veliké duchovní nebo hmotné škody, představený smí rozkázati pod těžkým, věci nedůležité a nepatrné pod lehkým hříchem. Spolubratří a cizích lidí nemusíme poslouchati. Když to však velí láska bratrská, máme splniti jejich vůli; tak se cvičíme ve ctnosti úslužnosti a v lásce bratrské.

IV. Uděliti rozkaz možno čtyřmi způsoby: Podle řehole, mimo řeholi, pod řeholi a nad řeholi.

1. Podle řehole smí představený rozkazovati vše, co jest v řeholi výslovně uvedeno a také to, co z předpisů řehole přirozeně vyplývá; na příklad kázeň řeholníků v kostele, klášteře a mimo klášter.

2. Mimo řeholi smí naříditi věci lhostejné, o nichž se řehole nezmiňuje. Na příklad představený smí žádati, aby mu byl odevzdán každý dopis, který má býti odeslán i každý dopis poštou došlý.

3. Poroučeti »pod řeholi« čili věci naprosto neužitečné nebo směřující k uvolnění kázně, není představenému dovoleno. Leč takové věci, které k řeholi byvše přirovnány, zdají se sice nedokonalé, ale jsou bezhříšné a některé řeholní osobě prospěšné, smí představený rozkázati. Jest to jakýsi druh dispense. Musí tedy poddaný poslechnouti, přikáže-li mu představený, aby jedl, se bavil, šel na procházku, nebo aby upustil od mrtvení, postu a jiných kajících skutků. Takových věcí nerozkazuje představený bez příčiny a s druhé strany poslušnost jest lepší než oběť.

4. Nad řeholi nesmí představený rozkazovati, neboť tím by překročil hranice své pravomoci. Nesmí na př. řeholníku rozkázati, aby žil přísněji než-li žádá společný život v řeholi předepsaný; nebo aby konal několikrát za rok čtyřicetidenní půst; aby přestoupil do přísnější řehole; aby šel na misie mezi pohany anebo vytrpěl mučednictví. Představený smí tedy rozkázati vše, co není proti Bohu či svědomí a co neodporuje řeholi.

V. Poslušnost musí býti o c t n á a r y c h l á. Ochota jeví se tím, že poddaný radostně a okamžitě jest odhodlán rozkaz vykonati. Neochotný jest ten, kdo se k rozkazu mračí nebo bručí a po straně reptá. Rozkázané věci nesmíš odkládati, aniž svěřovati jinému.

2. **pokorná a prostá**, t. j. aby podřízený nerozumoval, zdali je rozkaz vhodný, včasný, přiměřený, užitečný a moudrý, nýbrž aby své mínění podrobil úsudku představeného. Prostě posloucháš, když přijímáš rozkaz bez odporu, trpkosti, rozhořčení a hněvu.

3. **slepá**, když poddaný přijme rozkaz ochotně, pokorně a vykoná jej dopodrobna, nepátraje po důvodech, proč představený rozkazuje. Jako slepec svěřuje se průvodci, tak má se svěřiti poddaný představenému, aby ho vedl na pouti životní.

4. **všeobecná a dokonalá**, aby podřízený poslouchal vždy a ve všem, co není proti svědomí a řeholi.

Nemáš však poslouchati představeného z bázně před trestem a důtkou, nebo aby ses spolubratřím a představenému zalíbil anebo nějaké časné odměny a výhody dosáhl; to by byla poslušnost otrocká a nucená. Aby byla poslušnost záslužná, musíš poslouchati proto, že to Bůh velí a že se to Bohu líbí. Písmo sv. praví: »Poddáni buďte všelikému lidskému zřízení, buďte králi nebo vladařům, jakožto od něho poslaným k trestání zločinců a pochvale dobrých. (Petr 2, 13.) »Poslouchejte svých představených a buďte jim poddáni, neboť oni bdí nad námi jakožto ti, kteří vydají účet za duše vaše, aby to činili s radostí a ne se vzdechy; neboť to by vám nebylo užitečno. (K Žid. 13, 17.) Řeholník, jenž poslouchá z lásky k Bohu, věren jsa řeholnímu slibu, poslouchá se zásluhou, poněvadž koná mravní ctnost poslušnosti. To jest poslušnost dobrovolná čili řeholní.

Představení mají svým poddaným rozkazovati prospěšně, spravedlivě a svatě. Rozkaz má býti důstojný, spravedlivý a poddanému přiměřený. Rozkaz vášnivý, zlostný, tvrdý a mstivý působí jako bodající osten; rozkaz důstojný unáší jako proud a pohání poddaného k poslušnosti. Rozkaz představeného, není-li spojen s dobrým příkladem, nemůže podřízeného nadchnouti, nýbrž poslušnost mu ztěžuje.

S druhé strany poddaný kněz, klerik a laik nesmí slovem, chováním nebo zarputilostí zavdati příčinu k vzrušenému rozkazu představeného. Vina je obyčejně na poddaném, neboť každý představený miluje pokoj a mír. Kázeň však musí nutně udržeti, též za ztrátu oblíby. Když poddaný projeví představenému zatvrzelý odpor, nebo když ukáže pohrdání k jeho rozkazu, dopustí se těžkého hříchu.

Představený zakládá a udržuje si moc a úctu představenskou svědomitým plněním povinností, vzorným chováním k vyšší vrchnosti a též k poddaným, charakterností a zbožným životem, spravedlností a důsledností, vlastní prací a zásluhami.

Nehodní poddaní podřívají moc představenskou buď netečností, neposlušností a kritisováním, nebo okázalým přestupováním rozkazů, odmluvou a ignorováním představeného. Kdo

však podrývá moc představeného, ničí sám sebe a celou řeholní společnost. Kde není kázně, tam není možná ani činnost, ani spokojenost, ani svatost; tam vše spěje k úpadku. Království proti sobě rozdělené zpusťne. (Mat. 8, 14.)

Moc představená jest oboustranná moc. Čím větší vážnosti požívá představený, tím větší vážnost má společnost; čím menší význam má představený, tím nicotnější jest celek. Představený jest vůdcem, otcem, správcem společnosti. Jeho moc jest veliká, sahá tak daleko jak řehole a svědomí. On udává směr a podnět k činnosti; podporuje, chválí a odměňuje dobré snahy, ale též staví se na odpor zlým úmyslům; dohlíží, napomíná i trestá vinníky. Má moc nařizovati a zakazovati též pod těžkým hříchem. Jest zástupcem svatého Františka a samého Ježíše Krista. Představený musí býti moudrý, aby úřad správně zastával; dobrý, aby poddané miloval; silný, aby dovedl společnost chrániti od útoků zvenčí a zjednal svému žezlu úctu doma i venku, jakož aby uměl říci svým poddaným v pravý čas »nikoli«; spravedlivý, aby dával každému, co mu patří, a vyžadoval od každého plnění povinností.

Úřad představený vyžaduje stálé práce, přemáhání, doзору a napětí všech duševních a tělesných sil; ukládá též velikou odpovědnost před světem, církví a před Bohem. Úřad představený jest školou sebezapření, stavem vyšší křesťanské dokonalosti a tím i větších zásluh.

Ctíme-li představeného, ctíme sami sebe. Dobrý vůdce, má-li špatné vojsko, nepořídí nic. Dobré vojsko pod špatným vůdcem jde vstříc porážce. Ale když dobrý vůdce velí dobrému vojsku, vykonají činy nadlidské. Bezmocný, t. j. od svých poddaných umlčený představený, jest hanbou společnosti, která svým nespravedlivým jednáním proti své vrchnosti dává si vysvědčení nekázně, nespolehlivosti, nevázanosti, hříšnosti a zlořádů. Takoví poddaní prohlašují o sobě, že jsou podlí a že nedovedou svých vášní ovládati. Takový dům se zvrhne v bolševické peklo.

O autoritu musí představený sváděti stálý boj se sebou samým a se svým okolím. Představený musí se stále přemáhati, aby zůstal důsledný, nesmlouvavý, rozumný a charakterní. Svědomitého představeného hněte často nesvědčitost poddaných, kteří sice své autority hájí, ale cizí, hlavně představenskou, podrývají.

Kdo přijme ve společnosti zaměstnání, vezme na sebe povinnost, že bude plniti zákony této společnosti, neboli zaváže se k poslušnosti a k úctě představitele onoho spolku, ať je to spolek výdělečný, kulturní nebo náboženský.

Představený nesmí trpěti podrývání své autority. V maličkostech může jednou dvakrát mlčeti, ale nesmí dopustit, aby se podrývání stalo zvykem. Běží-li však o věc důležitou, musí již napoprvé rázně zakročiti přísným pokáráním a trestem, rozkazem pod poslušností, nebo odvoláním se k vyššímu úřadu.

Jinak by byla jeho moc a úcta zničena. S druhé strany představený nesmí trpěti lichocením, pochlebováním a patolizalství.

Z vůle Boží také my žijeme závisle na jiných, na představených. O nás platí slova: I já jsem člověk pod mocí postavený. (Mat. 8, 9.)

Závislost a poddanství není věci vábnou a žádoucí, ale jest nezbytně potřebné. Každý člověk jím projde doma, ve škole, v učení a v úřadě. Málo jest lidí na světě úplně samostatných. Abychom si své postavení ulehčili, pomněme, že každá vláda je původu božského; každá vrchnost je pomíjející, neboť jejího představitele čeká pense a smrt. Jest tedy lhostejno, komu jsme poddáni, jen když nás představený nenutí k bezbožnosti a nespravedlnosti. Řeholní vrchnost neporoučí z panovačnosti, nýbrž z povinnosti; vede k pravému souladu v klášteře a v provincii; má na zřeteli blaho poddaných, a to hmotné, mravní a věčné. Řeholní vrchnost vládne spravedlivě, chce sloužiti svou mocí Bohu a bližnímu, touží více po nebi, než po moci časné; ráda promíjí tresty; nutná přísná opatření vyvažuje milosrdenstvím a dobrodiním. Naše vrchnost je pokorná, milosrdná a zbožná; raději vládne svým vášním, než poddaným, a to nikoli pro obdiv světa, nýbrž z opravdové lásky k Bohu.

V obcování s jinými vyhni se všemu, co by rušilo žádoucí mír a shodu. Představenému není milé, když mu poddaný dává na jevo, že byl preterován; vyšší nerad slyší kritiku, upozorňování, rady a domluvy svých podřízených. Představený nemá rád, když jej podřízený chce zastíniti a předstihnouti. Tyto věci mohou býti poddanému osudné. Každé sebevědomí podřízeného proti představenému se špatně vyplácí. Rozumný a opatrný podřízený tedy poměr k představenému nekalí ani slovem, ani jednáním. Ctnostný poddaný dává na jevo svou závislost na představeném ochotně, z lásky k Bohu. Poddaným skýtá útěchu myšlenka, že nemají odpovědnosti a že v nebi budou vládnouti s Ježíšem Kristem na věky.

Neposlušnost v malých věcech jest hříchem lehkým, ve věcech důležitých jest hříchem těžkým. Neposlušnost a vzdorovitost veřejně spáchaná bývá spojena s pohoršením spolubratří a proto jest ještě těžším hříchem.

Dá-li poddaný najevo pohrdání k jakémukoli rozkazu představeného (*contemptus formalis*), jest to pokaždé těžkým hříchem. Za veřejnou neposlušnost, spojenou s pohoršením, musí hříšník představeného veřejně odprosit, jinak je hříšníkova zpověď neplatná.

V. Poslouchati máš proto, že jest to přirozená nutnost. Jednotlivec, jsa na celku závislý, musí poslouchati. Třídy a stavy lidské závisí na jiných třídách a na celku. Všude jsou podřízení a úřady a všichni lidé vesměs poddáni jsou Bohu. Bez jednotné správy a všeobecné závislosti nemohl by řád

obstát ani svého cíle dosíci. 2. Poslušnost jest zákon Boží. »Poslušni buďte správců svých a buďte jim poddáni«, praví písmo svaté. Představení jsou zástupci Boží na zemi, spravující poddané z rozkazu Božího. Kdo jich poslouchá, Boha poslouchá; kdo se jim protiví, Bohu se protiví. 3. Příkladem poslušnosti jest nám P. Ježíš, jenž poslouchal sv. Josefa a P. Marie a byl jim poddán. Sv. František poslouchal na cestách svého průvodce a ochoten byl poslouchati novice, kdyby mu byl ustanoven za představeného. V Závěti napsal: Mám pevnou vůli poslouchati ministra generála a toho kvardiána, kterého mi podle libosti za představeného ustanoví a tak si přeji v jeho rukou býti držen, abych nemohl ani jíti, ani jednati bez jeho vůle, poněvadž jest mým pánem.« 4. Představených musíš poslouchati proto, poněvadž tě váže přísaha, slib poslušnosti. Slibem převzal jsi povinnost plniti vůli řádových představených, a řád přijal na se povinnost pečovati o tvé hmotné i duchovní potřeby. 5. Poslušnost jest bezpečnou cestou k dokonalosti, neboť jest výborným skutkem kajícím a prostředkem ku ctnosti. Vedle pokory jest poslušnost první ctnost. 6. Poslušnost jest velmi záslužná. »Nakloňte ucha svého a pojdte za mnou; poslouchejte, a živa bude duše vaše a učiním s vámi smlouvu věčnou. (Is. 55, 3.) 7. Snáze jest poslouchati, než rozkazovati.

Jelikož představený poroučí poddaným z poslušnosti k řeholi, stanovám a k vyšším představeným, má stejnou zásluhu na poslušnosti, jak podaní, kteří ho poslouchají.

Hlavní zásluha o udržení řeholní kázně náleží vždy a všude hlavně představeným.

VI. V některém klášteře jest častá blízká příležitost k přestupování řehole. Příčinou toho může býti klášter, jeho obyvatelé nebo lidé světští, s nimiž se řeholníci musí stýkati. Některý řeholník má široké svědomí, takže trpí nebo i zavádí něco proti řeholi. Svým špatným příkladem pokouší a svádí ostatní. Tím se může státi, že horlivý a svědomitý řeholník žije neustále v blízké příležitosti, aby ducha řehole zanedbával a řeholi jenom nedokonale zachovával.

Přesvědčí-li se řeholník, že nepřestupuje řehole z pouhé křehkosti nebo zloby, nýbrž, že příčinou přestupků jest klášter, osoby a místní poměry a pozná-li že tam nelze řeholi duchovně zachovávat, má povinnost utéci se o pomoc k ministru provinciálovi, aby mohl řeholi dokonale a v jejím duchu zachovávat, jak to slíbil. Bráti útočiště u provinciála sluje rekurovati, prosba o pomoc rekurs.

Za času sv. Františka konávali řeholníci cestu k provinciálovi pěšky a rekurovali osobně. Není však třeba osobně rekurovati, může-li zlu odpomoci kvardián. Nemůže-li poddanému pomoci místní představený, má mu udati způsob, jak třeba rekurs podniknouti. Obyčejně stačí poslati P. provinciálovi úřední dopis, jež napíše a zapečetí rekurující řeholník. Kvar-

dián nesmí toho dopisu otevřítí ani čísti, ale na poštu smí a má jej odvésti.

Osobní rekursy byly leckdy příčinou toulek, pohoršení a zkázy rekurujícího řeholníka; pročež dovolují se velmi zřídka a jen v nezbytně důležitých případech. Rekurující řeholník potřebuje k rekursu písemného dovolení od svého kvardiána.

VII. Řeholníci nesmějí bažiti po oblibě, chvále, marné slávě, velikém jménu. Nemají toužiti po církevních a světských významáních, aby nepozbyli odměny a slávy věčné. Se svěřenými věcmi mají nakládati šetrně, aby je zachovali; ale nesmějí časné věci nezřízeně sháněti a na nich lakotně lpěti nebo bližnímu majetku záviděti. Mají se varovati hříchů proti lásce k bližnímu, hlavně přetvářky, pomluvy, na cti utrhaní, donášení, nadávek a reptání.

VIII. Za času sv. Františka bylo mnoho lidí, kteří neuměli čísti a psátí, poněvadž školy bývaly jen v městech a v klášteřích. I do našeho řádu přicházeli mnozí, kdo neuměli čísti a psátí, a hlásili se za bratry laiky. Aby se neodcizili svým řeholním povinnostem a tělesnému zaměstnání, aby též nezapomněli na ducha modlitby, varoval je svatý zakladatel, neumějí-li čísti a psátí, aby se tomu již neučili; neboť jejich povolání nevyžadovalo od nich literárních vědomostí. Touto výstrahou snažil se sv. František vzdáliti od bratrů laiků pokušení k studiu. Není však bratřím laikům nikterak zakázáno vzdělávati se ve volných chvílích ve svém oboru. Jest radno, aby bratr zahradník četl a vzdělával se v knihách zahradnických a štěpařských; bratr kuchař v knihách kuchařských; bratr krejčí a jiní bratři řemeslníci v knihách řemeslnických.

Tou výstrahou není zakázáno kněžím a klerikům studovati, neboť sv. František sám zřídil bohoslovecký ústav, jehož správu odevzdal sv. Antonínu Paduanskému. Naopak jest rozkazem sv. Františka, řehole a Codexu, aby kněží a klerici svědomitě studovali a předepsané vědomosti si osvojili. Bez odborného vzdělání nemůže nikdo kázati promyšleně, ku prospěchu a vzdělání věřících. Spoléhájce se v pomoc Boží, učiňme svým heslem pořekadlo: V práci a vědění jest naše spasení. (Frant. Rieger.)

Výstraha před literárním studiem týká se kněží a kleriků jen v tom smyslu, že pro nezřízené studium nemají zanedbávati chór, rozjímání, společné pobožností, mrtvení, a vůbec své kněžské a řeholní povinnosti. Nemají studovati obory cizí, nepotřebné; také ne proto, aby dosáhli hodností, úřadů a privilegií, nýbrž spíše proto, aby se stali dokonalejšími a vzornějšími.

V každém klášteře jest ustanoven kněz, magister bratří laiků, který jednou týdně bratry vyučuje a doplňuje jejich poznatky, získané v době kandidatury a noviciátu. Probírá s nimi hlavně výklad řehole a dvakrát měsíčně křesťanskou ascési.

Znova s nimi opakuje katechismus a biblické dějiny: dává jim návod, jak se třeba modlit, rozjímat a užitečně přijímat svátosti. Probírá ministranci, stolní a společné modlitby, pravidla slušnosti u stolu, ve styku s řeholníky a s lidmi světskými, aby bratři žili spolu v lásce a prokazovali klerikům, kněžím a představeným náležitou úctu. Znova je vyučuje řeholní skromnosti a zbožným zvyklostem. Magister podává dvakrát za rok P. provinciálovi zprávu o bratřích s jednoduchou profesí a o terciářích; kapitule (kongresu) zasílá soupis probrané látky ve škole serafické.

IX. Vřele doporučuje sv. František, abychom měli ducha Páně a svaté jeho působení, modlíce se k Bohu vždy čistým a nerozděleným srdcem. Modlitbu klade na první místo. Učenost jest řeholníku prospěšna, ale modlitba nezbytně potřebna. Modlitbou nabývá hříšník milosti obrácení; křehký síly a útechy v boji proti hříchu; spravedlivý udržuje se jí v milosti Boží a vyprošuje si milost setrvání v dobrém až do konce. Od té chvíle, co upustí řeholník nebo klášter od modlitby, klesá a padá.

X. Na konec doporučuje řehole přední ctnosti, aby řeholníci žili v milosti Boží a s ní spolupůsobili, aby pečovali o modlitbu a čistotu srdce. Navádí je, aby byli pokorní a trpělivi v nemoci, ústrcích, pronásledováních a milovali své nepřátele. Tyto ctnosti chrání řeholníka v pokušení od hříchu a dopomáhají k dokonalosti, jež zasluhuje koruny věčné.

Křesťanská láska k bližnímu, jsouc všeobecná, vztahuje se i na nepřátele. Nepřítel jest člověk, který úmyslně s námi špatně smýšlí, zlého nám přeje, špatně o nás mluví a zlo nám působí. Vzorem lásky k nepřátelům jest Ježíš Kristus. »Milujte nepřátele své, dobře číňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří pronásledují a pomlouvají vás. (Mat. 5, 44.) Pakli neodpustíte lidem (hříchy jejich), ani Otec váš nebeský neodpustí vám hříchů vašich. (Mat. 6, 15.) — Pročež odpusť nepříteli ze srdce, dej výhost hněvu a zášti, potlač svou mstivost, přej nepříteli všeho dobra a nevylučuj ho z modliteb. Projevuj mu přízeň pozdravem, odpovědí a nevyhýbej se mu, ač se mu nemusíš zavděčovati mimořádnou poctou. Prokazuj mu skutky tělesného a duchovního milosrdenství. Na hříšníku rozeznávej vinu a člověka; hřích, který se Bohu i tobě protiví máš nenáviděti; ale člověka, který jest schopen spásy, máš milovati. Důvěrné obcování s hříšníky je nebezpečno. Kdo se v cestu staví našim hříšným snahám, kdo se uchází s námi o stejné dobro, kdo nám ublíží z přenáhlení, není našim nepřítelem.

Hlava XI.

Slibem poslušnosti zřiká se řeholník vlastní vůle a přijímá povinnost poslouchati vůle představených. Slibem chudoby zřiká se jmění a vlastnického práva na majetek. Třetím hřebem,

jímž jest řeholník přibit na kříž řehole, jest slib čistoty, kterou se zřiká všeliké vnitřní a vnější chlíplosti. Slib řeholní čistoty jest Bohu učiněná přípověď zachovati po celý život panickou zdrželivost duše i těla.

Cudnost neboli čistota (castitas) jest ctnost, která učí křesťana zdržovati se nedovolených rozkoší pohlavních. Cudnosti nedostatkem přičí se chlíplost (luxuria) čili nedovolené užívání rozkoší pohlavních.

Slib čistoty zapovídá hříchy v n i t ř n í c h l í p n o s t i, totiž hříšné myšlenky, vzpomínky, představy, nezřízená hnutí, hříšnou zálibu a žádost. Slib čistoty zapovídá vnější hříchy c h l í p n o s t i p o č í n a v é, totiž činy, jež se samy sebou cudnosti nepřičí, ale mají v sobě nebezpečí nezřízeného hnutí a tedy snadno ke hříchu vedou: Četbu, řeči, rozmluvy, žerty, popěvky, nezřízené pohledy na obrazy, sochy a lidi a nezřízené doteky. Slib čistoty zakazuje také všechny vnější hříchy c h l í p n o s t i d o v r š e n é čili necudné skutky. Dopustí-li se jí řeholník, spáchá dva hříchy: Proti Božímu přikázání a proti slibu čistoty, čímž se dopouští svatokrádeže.

1. K zachování čistoty třeba se varovati blízké příležitosti; zvláště lehkomyšlných lidí, společností, zábav, her, knih, obrazů a míst, které nás uvádějí do velikého nebezpečí, že proti slibu čistoty zhřešíme. Ochranou proti blízké příležitosti jest klauzura, o níž pojednáno bylo ve třetí kapitole.

2. K zachování čistoty mrtví smysly. Dle příkladu Joba učin smlouvu s očima svýma, neboť o k o sděluje duši obrazy, z nichž povstávají nezřízené vzpomínky, myšlenky a představy, z těch pak záliba a žádost. Drž na uzdě j a z y k, aby nemluvil volně, dvojsmyslně, neslušně*) a necudně. Řeholník nemá poslouchati takových nezbedností, rozpustilostí, žertů, hovorů a řečí. Který řeholník by se odvážil něco necudného říci, buď příkladně a výstražně potrestán. Varuj se n e s t ř í d m o s t i v jídle a nápoji, neboť »to byla nepravost Sodomy: Pýcha, sytost chleba, hojnost a zahálka« (Ezech. 16, 49). Nedoprávej tělu p o h o d l í řídě se slovy sv. Pavla: »Trestám tělo své a v službu podrobuji, abych snad an jiným káži, sám nebyl zavržen« (I. Kor. 9, 27).

3. Pokorně se modli k Bohu o milost, abys čistotu zachoval. Vždyť praví se v knize Moudrosti (8, 21): »A jakž jsem zvěděl, že nemohu jinak býti zdrželivým, leč by Bůh dal, přistoupil jsem ku Pánu a prosil jsem ho z celého srdce svého«. V synovské důvěře vzývej a cti neposkvrněnou Pannu Marii, sv. Josefa, ochránce svaté rodiny a sv. Otce našeho Františka, lilii neposkvrněné čistoty a nevinnosti.

4. Přijímej hodně a často svaté svátosti.

II. V této hlavě řehole prikazuje nám sv. František zachovávat řeholní čistotu a varovati se i podezření nečistoty. Po-

*) Co jest neslušné, nemusí býti ještě necudné, ale vše necudné jest neslušné.

dezření nastává, navštěvuje-li řeholník ženské společnosti, ženské kláštery, nebo rodiny.

Podezřelou společností rozuměj každý styk s osobami ženskými, jenž může býti příčinou nebo důvodnou příležitostí k porušení řeholní čistoty a jenž budí u jiných lidí pohoršení. Příkázání Boží poroučí však Bratru Menšímu, aby se varoval blízké příležitost ke hříchu proti čistotě i tehdy, když nemůže podezření povstati, neboť kdo nebezpečí miluje, zahyne v něm. Pročež řeholník, vydávající se svévolně v blízkou příležitost ke hříchu nečistoty, hřeší proti příkázání Božímu a zároveň i proti slibu čistoty. Poněvadž naše řehole zakazuje také to, co sice k nečistotě pravidelně nevede, ale přece může vzbuditi podezření, zavazuje přísněji než jiné řehole.

Ženská společnost bývá příležitostí k porušení čistoty a budí v jiných lidech podezření, schází-li se na místě osamělém, odloučeném a temném; 2. v době večerní anebo když jsou všichni ostatní řeholníci v kostele, chóru, jídelně; 3. mluví-li řeholník s ženou bez svědků; 4. baví-li se s ní důvěrně. 5. Na podezření a příležitost má veliký vliv povaha a věk ženy i řeholníka, a časté návštěvy. Podle velikosti podezření a příležitosti dopouští se Bratr Menší v těchto případech těžkého nebo lehkého hříchu.

III. Jiného druhu a horší podezření vzniká, navštěvuje-li řeholník ženské kláštery. Řehole nezakazuje přístup k jejich fortně a do těch místností, kam smějí vstoupiti světští lidé. Dle slov papeže Mikuláše III. rozumí se klášterem řeholní dům, vnitřní jeho místnosti a zahrada, kam nemají světští lidé přístupu. Řeholnicemi míněny jsou jeptišky, jichž rád jest od církve schválen, které vedou společný život a mají papežskou klausuru, na př. Klarisky, Karmelitky, Uršulky a jiné. Jeptíškami nemyslí se řeholní sestry, které sice zachovávají společný život, nosí řeholní roucho, ale nemají řehole od církve schválené.

Úmysl zakladatelův byl chrániti své následovníky podezření a příležitosti k porušení slibu čistoty. Podezření však a příležitost číhá na řeholníka i v klášteře ženské kongregace; pročež generální stanovy zakazují choditi do jakéhokoli ženského kláštera.

Přístup do ženského kláštera dovolen jest tomu, kdo má papežské dovolení. Papežský dvůr uděluje takové dovolení, jedná-li se o nezbytnou potřebu, veliký prospěch, nebo udělování sv. svátostí a svátostin. Zpovědník smí v klášteře jeptíšek nemocné řeholnice zpovídati, jim podávati, zaopatřovati a vésti pohřeb. Zpovědník nebo jeho ustanovený zástupce smí v soukromé nemocnici jeptíšek sloužiti pro nemocné sestry mši svatou a nemocnou řeholnici připravovati na smrt. Ustanovený řeholník smí v ženském klášteře světití křížovou cestu.

I v tom případě dovoluje sv. Stolica vstoupiti do ženského kláštera, jedná-li se o dohled na práce zednické nebo truhlář-

ské, jež se provádějí v klášteře nebo v oratoři. Mimořádně dovoleno jest vejíti do ženského kláštera při požáru nebo povodni k provádění záchranných prací; neboť tehdy smí i světský člověk vejíti do ženského kláštera. Přístup do ženského kláštera má také církevně ustanovený visitátor, aby řídil kapitolu.

IV. Řehole zakazuje řeholníku býti kmotrem při křtu a biřmování. Řeholníci nemajíce majetku ani stálého pobytu v jednom klášteře, nemohli by vykonávati kmotrovské povinnosti. Častý pak styk mezi řeholníkem a křtěncem nebo biřmovan-
cem a jeho rodiči byl by řeholníku na škodu. »Miluje-li kdo svět, není lásky Otcovy v něm« (I. Jan 2, 15). Zkušenost dokazuje, že ve styku s lidmi světskými spíše nabývá řeholník ducha světského, než člověk světský ducha řeholního.

1. Svatá čistota přirovnává se ku kráse květu, ke třpytu hvězdy, k záři drahokamu. »Jak krásné jest čisté pokolení ve stkvělosti! Nesmrtelná jest zajisté památka jeho, neboť známo jest u Boha i u lidí« (Moudr. 4, 1). Nečistota hnusí se Bohu i lidem. 2. Čistota jest přední ozdobou, nečistota vředem stavu řeholního a kněžského. 3. Kněžská a řeholní čistota vnucuje každému úctu; ona jest hlavní podmínkou, ale i velikou zárukou apoštolské činnosti kněžské. Naproti tomu kněz a řeholník, který dává svými mravy pohoršení, propadá pohrdání a nenávisti věřících, stává se břemenem řádu a ohavou před Bohem. 4. Ctnost čistoty vede k Bohu. »Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou« (Mat. 5, 8). Neřest nečistoty vede k peklu. Nečistota zatrzuje ve zlém, jak svědčí Písmo svaté: »Myšlení jejich jim nedají, aby se navrátili k Bohu svému; neboť ducha smilství mají v sobě a Hospodina nepoznávají« (Oseáš 5, 4). Zatvrzelost řeholníková spojená bývá nezbytně se svato-
krádežemi a končívá obyčejně odpadem od řádu a víry nebo zoufalstvím; jaký život, taková smrt. Zatvrzelec potřebuje k obrácení zvláštní, neobyčejně veliké milosti. 5. Nečistotu trestá Bůh na světě i na věčnosti. »... smilníci budou míti díl v jezeře, hořícím ohněm a sírou; to jest smrt druhá« (Zjev. 21, 8). Panickou čistotu odměňuje Bůh zde i na věčnosti. Panicové budou prozpěvovati před trůnem Božím v nebesích píseň novou, které se nikdo jiný nebude moci naučiti a následovati budou Beránka Božího, kamkoli půjde (Zjev. 14, 4). Jako církevní učitelé a mučedníci, budou v nebi vyznamenáni také panicové zvláštní korunou.

Hlava XII.

Úkolem řehole sv. Františka jest následovati učení a šlépějí Pána našeho, Ježíše Krista, čili snaha po dokonalém nápodobení života apoštolského. Sv. František po horlivých modlitbách byl poučen od Boha, aby nežil pouze sobě, nýbrž i prospěchu bližního. Pročež žádá od svých následovníků, aby slovem i příkladem kázali věřícím a přeje si, aby pečovali o spásu pohanů.

Jíti na misie mezi pohany není rozkázáno, nýbrž řehole ponechává každému na vůli, chce-li se vyučování pohanů věnovati. Cítí-li kdo povolání k misionářství, nesmí odejít bez dovolení svého provinciála. Odepře-li dovolení provinciál, smí se žadatel odvolati ku generálovi. Když i ten dovolení odepře, nesmí žadatel své provincie a úřadu opustiti a jíti na misie pod záminkou, že má k misiím povolání.

Sv. Bonaventura žádá od nastávajícího misionáře, aby měl schopnosti tělesné i duševní. 1. Schopen jest ten, kdo jest silné tělesné soustavy a pevného zdraví, aby snesl obtíže úřadu misionářského, hlavně nesnáze podnebí, stravy, zvyků a obtížných cest misionářských. 2. Musí býti také ustálené povahy, bezúhonných mravů, přiměřených vloh k řečem, posléze stálý a pevný ve víře, aby přiváděl k poznání víry slovem a příkladem a v době pronásledování ochoten byl i život obětovati za víru.

Úsudek o způsobilosti nastávajícího misionáře tvoří si provinciál podle okolností a účelu, proč řeholník hodlá jíti mezi pohany. Některých jest na misiích třeba, aby vyučovali, jiných zase, aby nohy misionářů umývali čili aby o životní potřeby hlasatelů víry pečovali. Kdo necítí v sobě povolání k vznešenému úřadu misionářskému nebo nemá vytčených schopností, nechť misionáře podporuje modlitbou.

II. Generál řádu jest povinen prositi sv. Otce, aby dal řádu františkánskému protektora čili ochránce. Kdyby generál tuto povinnost nevykonal, mají o protektora žádati provinciálové. Byla-li by jejich prosba o protektora oslyšena, netřeba nic více podnikati, neboť řád dostiučinil předpisu řehole. V tom případě snad hodlá papež sám býti ochráncem řádu, jako to učinil Řehoř IX., Alexander IV., Mikuláš III., Klemens XII., Pius VI., Lev XIII., Pius X., kteří ochotně přijali řád františkánský pod křídla své zvláštní záštity.

Ochránce řádu má pravomoc a vládu nad řádem ve třech případech. 1. Musil by zakročiti, kdyby se řád odloučil od pravé víry k b l u d a ř s t v í, neboť řehole předpisuje, abychom poddání a podřízení byli u podnoží svaté římské církve. 2. Kdyby řád upustil od poslušnosti římského papeže a upadl do r o z k o l u, neboť řehole žádá, abychom byli stálí a pevní ve víře katolické. 3. Posléze kdyby nastal v řádu takový ú p a d e k, že by řád zachovávaní řehole zamítl, neboť řehole přikazuje, abychom zachovávali chudobu, pokoru a svaté evangelium. V těchto případech musil by protektor vystoupiti jakožto správce, ochránce a karatel řádu, aby jej přiměl k pravé víře, k poslušnosti papeže a k zachovávaní řehole.

Na konec výkladu řehole prvního řádu sv. Otce našeho Františka připomenouti třeba slova sv. Pavla k Filipenským (4, 8-9): »Bratři, cokoli jest pravého, cokoli poctivého, cokoli spravedlivého, cokoli svatého, cokoli líbezného, cokoli dobré pověsti, je-li která ctnost, je-li která chvalitebná kázeň, těch věcí dbejte! Kterýmž věcem jste se naučili, je přijali, slyšeli a viděli, ty činite a Bůh pokoje bude s vámi.«

Kdo v zachovávání řehole ustává, ať si připomene zlořečení; kdo poctivě řeholi zachovává, byť i při tom ústrky snášel, ať čte požehnání svatého Františka, aby v dobrém až do konce vytrval; neboť kdo setrvá až do konce, ten spasen bude a obdrží korunu nehynoucí slávy v nebi.

Veliké věci jsme slíbili, větší zaslíbeny jsou nám; zachovávejme tyto, dychtíme po oněch. Rozkoš krátká — trest věčný; utrpení nepatrné — sláva neskonalá; mnoho povolaných — málo vyvolených a všem bude odplaceno. Amen.

Závěť sv. Otce našeho Františka.

Kromě řehole napsal sv. Patriarcha několik povzbuzení a napomenutí pro věřící, kněze a své duchovní syny; několik přednášek, jež konal novicům; pojednání o zachovávání řehole; dopisy úřední a soukromé; kázání, požehnání, modlitby a básně. Tyto spisy vynikají hlubokými myšlenkami, vřelým citem a úchvatným slohem. Mluví z nich Seraf, láskou k Bohu a bližnímu hořící.

K řeholi nejvíce přiléhá »Závěť«, kterou se mnohá místa řehole objasňují a doplňují. Jako dítku jest poslední vůle umírajícího otce posvátna, tak i synům sv. Františka musí býti Závěť posvátna a drahocenna. Sluší se a jest záhodno, aby následovníci tak velikého Otce řídili se v životě i Závětí, ač k tomu pod hříchem vázání nejsou.

Na počátku Závětí vypisuje umírající Patriarcha, jak začal konati pokání. Za mládí zdržoval se ve vybrané společnosti a pořádal rytířské hry; za pokání tedy konal to, co mu připadalo nejtrpčím: Pokořil se a šel ošetřovati málomocné.

Potom nabádá svým příkladem k živé víře k nejsv. Svátosti Oltářní, načež obrací pozornost ke kněžím, vybízaje nás, abychom kněze ctili, jelikož jsou zástupci Ježíše Krista, kteří proměňují Tělo Páně a hlásají slovo Boží. Po té vrací se k úctě a lásce nejsvětější Svátosti a svatých jmen, ať jsou psána nebo tisknuta.

Příkladem svým a svých spolubratří žádá naprostou chudobu v oděvu, životních potřebách, klášteřích a kostelích, pobízaje nás, abychom důvěrně prosili o almužnu a přebývali v klášteřích jako poutníci a cizinci. Varuje před vymáháním a vyhledáváním práv, výsad a privilegií a upozorňuje, abychom spo-

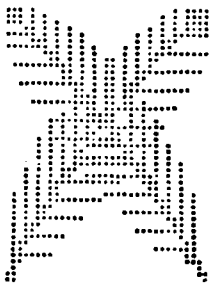
léhali spíše na ochranu Boží a milosrdenství lidí nežli na privilegi. Vše nepříjemné snášeti máme proto, abychom za sebe i za jiné konali pokání.

Do toho pojednání vsunuto jest napomenutí, abychom se horlivě modlili breviář a řeholní modlitby. Zároveň pak důtklivě prikazuje práci a to nejen z toho důvodu, že jest prostředkem výživy, ale i pro dobrý příklad a uvarování hříchu.

Přísnými a jímavými slovy nabádá k poslušnosti představeného, byť i byl nezkušený a chybující.

Znovu připomíná, abychom se věrně modlili breviář a řeholní modlitby, vypisuje návod k záchraně nešťastných odpadlíků od víry a řádu. Naznačiv příbuznost mezi řeholí a Závětí, povzbuzuje, abychom svědomitě zachovávali sliby, při sobě nosili a často četli řeholi se Závětí a varuje, abychom nepřidávali k řeholi nevhodných, rušivých poznámek. Na konec vyprošuje od nejsv. Trojice všem duchovním synům požehnání.

D. M. E. O.

Rejstřík k Výkladu řehole.

Číslo značí stránku.

- Almužna* 10, 29, 48, 61, 63, 74, 86.
Ascese 36, 43.
Automobil 71.
Autorita 84, 98, 99.
Bohatství 71, 72, 80.
Bohoslužba 63, 93.
Bolest 88, 90.
Bratři Menší 7, 20, 56, 57.
Breviář 63, 64.
Cenné papíry 73, 75.
Cesta příkazání 17.
— rad evangelických 17.
Cestování 69, 71.
— koňmo 71.
Cíl člověka 37.
Cingulum 62.
Církevní hodinky 63.
— způsob církevních hodinek 64.
Ctnost 43, 47, 93.
— přední ctnosti 103.
— božské 47.
— mravní 47.
Čekatel řádu 59, 60.
— vlastnosti 59.
— listiny 59.
— příprava 59, 60.
Četba duchovní 42, 93.
— světská 93, 95.
Čistota, ctnost 32, 50, 104.
— slib 33, 34, 50, 104.
— prostředky k zachování 104.
— chvála 106.
Dar 81, 83.
— peněžní 73, 74, 81.
Definitor 91.
Diskréta 83, 92.
Dispens 62, 65, 69, 92.
Dluhy 83.
Dokonalost křesťanská 17, 36, 37, 43, 52.
— prostředky k dokonalosti 37, 41.
Domácí zvířata 81.
Dopisy 97, 101, 102.
Dotek peněz 75.
Dovolení 81, 82, 83.
— odepřené 82.
Drahé kovy 73.
Duch řeholní 43 násl., 101, 103.
Duch modlitby a pobožnosti 79, 103.
Důchody roční 80.
Duchovní přítel 76.
Duchovní četba 42.
Duchovní cvičení pro čekatele 60.
— před profesí 61.
— výroční 66, 96.
Důstojnost kněžská 13, 17, 85.
— představená 92, 99.
Důvěra v Boha 41, 104.
Evangelium 7, 56, 57, 107.
Exercicie 20, 60, 61, 66, 96.
František, sv. 20, 21.
Františkáni v Čechách 22, 23, 24.
— na Slovensku 25.
General řádu 58, 91, 107.
— volba, vlastnosti 91.
Hněvivost 70.
Hodinky církevní 63, 64.
— za zemřelé 66.
Host 88.
Hra 81.
Hřbitov 72.
Hřích 38, 43, 93.
— proti poslušnosti 58, 100.
— proti chudobě 73.
— proti čistotě 103, 104.
— zadrženy 89.
— příležitost ke hříchu 33, 89, 104.
Chor 64, 65, 96, 82.
Chudoba 7, 49, 72, 80, 82, 83, 86.
— ctnost ch. 72, 86.
— slib ch. 33, 34.
— požehnání ch. 80.
— sv. Františka 13, 74, 108.
— co zakazuje ch. 72, 73.
— zkušební kámen 75.
— následky ch. 80.
Chyby kněží 85, 95.
— bratři 85, 95.
— lidí světských 63, 86.
Jádro řehole 20, 56, 106.
Jeptišky 105, 106.
Jméni 71, 72, 80.
— čekatelovo 61.
— novicovo 61.
— řeholníka s jednoduchou prof. 61.
Kapitola generální 90, 91.
— provinční 91.
Kapitulum culparum 44, 48, 96.
Kapucíni 19, 22, 24.
Kázání 20, 93.
— vlastnosti 93.
— výsledek 93.
— úřad kazatelský 92.
Kázeň řeholní 43, 84.
— osobní 43.
Kláster 29, 75, 82.
— ženský 105.
Klausura 69, 96.
Klérus 63, 92.
Klerici sv. Frant. 63, 85, 93, 96.
— jejich úkol 63, 92, 106, 107.
Klid duševní 41.
Kmotři 106.
Kongres provinční 92.
Kostel 82.

- Kovy drahé** 73.
Křížová cesta 66.
Kulpa 48.
Kustos kustodie 91.
 — provincie 91.
Kvardian, viz představený.
Laici 20, 65, 77, 78, 82, 93, 94 násl., 107.
 — duchovní úkol 20, 65, 93.
 — časný úkol 77, 78, 86, 107.
 — vyučování 102, 103.
Láska k Bohu 37, 48.
 — dokonalá 37.
 — nedokonalá 37.
 — bratrská 49, 87, 88, 100, 102.
 — k představeným 87.
 — k hostům a nemocným 88.
 — k nepřátelům 103.
Lenost 78.
Lístky na dráhu atd. 73.
Lhostejnost ke světu 51.
Majetek, viz jmění.
Minorité 19, 20.
Mirnost 70.
Misie 20, 106, 107.
Milost Boží 47.
 — prostředky k zachování 89.
 — spolupůsobení 47.
Mlčení 42, 67.
Mlčelivost 91, 95.
Modlitba 66, 79.
 — breviáře, otčenášů 63, 65.
 — za zemřelé 66.
 — za dobrodince 86.
 — před kapitolou 92.
Mrtvení, viz umrtvování.
Mzda 79.
Náhrada 88.
Návštěva příbuzných 69.
 — divadel, spolků 69.
 — ženských klášterů 105.
 — rodin 69.
 — nejsv. Svátosti 66.
Nečistota 104.
Nemocní 10, 88.
Neznalost řehole 56.
Noviciat 60.
Obláčka 60.
Obnova profese 54.
Obcování s dobrými 42.
 — se spolubratry 69, 70, 100.
 — v ženské společnosti 50, 101, 105.
 — s hříšníky 95, 101, 103.
Obuv 62.
Oděv 62, 83.
 — úschovna 83.
 — vlastnosti a správka 62, 63, 83.
Odkaz 81.
 — věčný 81.
Ochránce řádu 107, 108.
Odpustky 90.
Osoby svaté 30.
 — vynikající 30.
Otčenáše řeholní 65.
- Papíry cenné** 75.
Peníze 71, 73.
 — zákaz 73.
 — na přilepšenou 73.
 — rekurs hříšný 77, 82, 83.
Poddání 96, 97, 98, 100.
Podezření 105, 106.
Podstata stavu řeholního 20, 32.
Pokání svátostné 88, 89.
 — kajicnost 43, 44, 90, 93.
 — sv. Františka 13, 47.
 — řeholníka 43, 44, 90.
Pokora 49, 69.
Pomluva 11, 95, 100, 103.
Poslušnost 7, 14, 49, 97.
 — k Sv. Otci a církvi 7, 58.
 — k sv. Františku a generálu 58.
 — k provincialovi 58, 59.
 — ke kvardianovi 97, 98.
 — slib p. 33, 34.
 — vlastnosti 97, 98.
 — rozsah 97.
 — důvody 100, 101.
 — odměna 101.
Potřeby životní 72, 78.
Povolání řeholní 30.
 — známky 31.
 — pochybnosti 31.
 — věrnost 31.
Povzbuzení sv. Františka 15.
 — k zachování řehole 16.
 — ke kázni 84, 85.
Požehnání sv. Františka 15, 16.
Práce 75, 77.
 — zákon přirozený 77.
 — kněží a kleriků 78.
 — laiků 78.
 — vlastnosti p. tělesné 78.
 — za mzdu 79.
Profes jednoduchá 34, 35, 60.
 — slavná 62.
 — formulář 52, 53.
Prohlášení k čekateli 60.
 — k novici 61.
Propuštění z řádu 61.
Prostředník peněžní 74.
Protektor řádu 107, 108.
Provincial 58, 59, 60, 61, 91, 94.
 — vlastnosti a volba 91.
 — moc 94.
 — povinnosti 94, 95.
Provincie 21, 23, 58, 90.
Přátelství 87.
 — důvěrné 88.
Přednosti v řádě 83, 84.
Předpisy řehole 57, 58.
Předsevzeti 89.
Představený kláštera 14, 58, 92, 95.
 — úřad 92.
 — moc 92, 97, 99.
 — vlastnosti 92.
 — povinnosti 95, 96.
Přepych 8, 63, 80, 81.

- Přijímání sv.* 66, 96.
Příklad dobrý 51.
 — zlý 51.
Příležitost ke hříchu 31, 95, 105.
Přípravka 59.
Půst 67—69.
Pýcha života 33, 102.
Rady evangelické 32, 33.
Rekurs k duchovním přátelům 76, 77.
 — k provincialovi 101, 102.
 — hříšný 77, 82, 83.
Resolutio casuum 93, 96.
Rovnost mezi bratřími 82, 84.
Rozdělení řádu 22.
Rozdíly mezi řády 19.
 — mezi řeholníky 85.
Rozjímání 39, 40, 66, 96.
Rozkaz 97.
 — vlastnosti 97.
Růženec 62.
Řád františkánský 20, 22, 25, 90.
 — minoritský 22.
 — kapucínský 24.
 — ostatní řády 18, 19.
Řehole sv. Františka 7, 20, 28, 31, 56.
Řeholník dobrý 51.
 — dokonalý 51.
 — zlý 51, 97, 98.
Samota 41, 42.
Sázka 81.
Sbírka 79, 86.
Sekretář provincie 84, 91.
Skládání slibů 34, 35, 60, 62.
Skutek dobrý 47.
 — zlý 43.
 — kající 44.
 — záslužný 48.
Sliby 33, 34, 35.
Slovenská provincie 25.
Společnost podezřelá 33, 105.
Společný život 82, 95, 96.
Stav řeholní 17, 18.
 — panický 17.
 — manželský 17.
 — kněžský 17, 63, 92, 106, 107.
Stavby 66.
Stížnosti 89, 101.
Střídmost 50.
Studium 102, 103.
Styk, viz obcování.
Svatosti 40, 96.
Světci řádoví 30.
Syndik 74, 75.
Škola 20, 36.
 — serafická 36, 102.
Štace 66.
Tichost 70.
Tituly 83.
Tonsura 62.
Tresty řeholní 89.
 — časné za hříchy 89, 90.
Trpělivost
 44, 45, 50, 67, 70, 82, 85, 86, 89, 107.
Úcta k Bohu 38.
 — k nejsvět. Svátosti 66.
 — k P. Marii a svatým 39.
 — k představeným 96, 100.
 — ke kněžím 85.
 — ke kazatelům 93, 94.
 — k spolubratřím 71.
Účel řádu 20, 63, 93, 106, 107.
Umrtvování těla a smyslů 44, 50.
 — vnitřní 45, 50.
Úmysl dobrý 47, 79.
 — pevný setrvati 41.
Užívání věcí 72, 73.
Vášeň 46.
Vděčnost k představeným 96, 97.
 — ke kněžím 85.
 — k dobrodincům 86, 79.
Věda 78, 79, 102.
 — prostředek mrtvení 69.
Vikář kláštera 92.
Visitace 92, 94, 95.
Visitator 92, 94.
Vlastnictví 60, 61, 71, 72.
Vlídlost 71, 100.
Volební právo 84.
Votace 60, 84.
Vstupenky 73.
Vůdce duchovní 41.
Výklad řehole 55.
Výpomoc duchovní 78.
Vznešenost řehole 29, 30.
Zahrada 72, 80, 82.
 — plody 80.
Zapírání sebe, viz umrtvování.
Zásluhy 48, 95.
Závěť sv. Františka 13, 57, 108.
Zkouška z víry 59.
 — z řehole 61.
 — kazatelská 92.
Zlořečení sv. Františka 15.
Zpověď 60, 66.
 — týdenní 66.
Zpovědník 41, 89.
Zprávy o chování bratří 60, 61, 102.
Zpytování svědomí 42, 43.
Žaltář 63, 65.
Život Bratří Menších
 7, 36 násl., 43 násl., 77 násl., 92 násl.,
 106, 107.

Bůh můj a mé všecko!
 Díky Bohu!

Dodatky k „Výkladu řehole“.

Str. 35. Poslední odstavec. Dle souvislosti jsou zde uvedeny účinky profese slavné. Účinek slavného slibu poslušnosti zde uvedený vztahuje se i na jednoduchý slib poslušnosti. (Codex, canon 1315.) Jednoduchý slib čistoty ukládá panickou čistotu a činí uzavření sňatku nedovoleným. O jednoduchém slibu chudoby na str. 61.

Str. 36. 2. odstavec shora. Výsady duchovní a právní požívají již také novicové. (Can. 567, § 1.) Hanu nemanželského původu odstraňuje profes slavná.

Str. 38. Poslední odstavec, bod 5. Dle souvislosti rozuměj: kdo se po hříchu smrtelném ihned ve svátosti pokání s Pánem Bohem smíruje.

Str. 40. Návod k rozjímání dle sv. Petra z Alk. Po 6. bodu nutno dodati: Zde se míní případ, kdy se při ranním rozjímání obnovuje předsevzetí zvláštního zpytování svědomí. Rozjímání dle tohoto návodu uzavírají prosby. Prosíme Boha za prominutí všech poklesků a o milost a podporu, abychom ta předsevzetí, jež jsme při rozjímání učinili, také ve skutek uvedli. Zároveň prosíme i o to, co slouží ku blahu všem našim bližním a celé Církvi sv. a pod.

Str. 41. Poslední odstavec. Každý profes i novic může k uklidnění svého svědomí platně a dovoleně se zpovídati u každého kněze, který má od biskupa všeobecnou plnomoc ke zpovídání věřících, třebaš nebyl ustanoven za zpovědníka řeholníků a může býti od něho rozhřešen i od hříchů v řádu zadržených. (Can. 519.)

Str. 42. Zvláštní zpytování svědomí. Zde je míněn případ, kdy předsevzetí zvláštního zpytování svědomí bylo při ranním rozjímání obnoveno. Zvláštní zpytování svědomí, mající také oněch pět částí jako zpytování svědomí všeobecné, vztahuje se na určitý předmět duchovního života, buďto jednotlivou chybu, kterou chceme odložit, nebo jednotlivou ctnost, kterou chceme vy-pěstovati.

Provádí se takto:

1. Stanovíme si předmět, buďto chybu (všední hříchy, nepozornosti, nedostatky našeho jednání), nebo ctnost (stupeň ctnosti).

2. Denně ráno toto předsevzetí obnovíme.

3. Dvakrát za den, a sice kolem poledne a pak večer ve spojení se všeobecným zpytováním svědomí, pátráme, jak jsme toto předsevzetí dodrželi, zda jsme chybu přemáhali nebo ve ctnosti se cvičili.

4. Poznamenáme si, kolikrát jsme se chyby dopustili nebo ve ctnosti se cvičili.

5. Během dne můžeme hned po pochybení uložit si malé pokání.

6. Neměníme předsevzetí zvláštního zpytování dříve, dokud jsme v tomto směru řádně nepokročili.

Str. 48. a násl. Oddíl III. Ctnosti zde uvedené hodí se dobře za předmět zvláštního zpytování svědomí. Ovšem nutno zůstat vždy u jednoho bodu té které ctnosti, pokud je třeba; pak možno přejít k jinému. Viz metodu zvláštního zpytování svědomí.

Str. 60. Druhý odstavec zdola. Studium kleriků noviců míní se zde studium řehole, ascese a pod., kterýmžto studiem obdobně mají se zabývatí také laici novicové.

Str. 66. 1. rádek nahoře. Dle dobře odůvodněného mínění bratři laici s jednoduchou profesí nejsou zavázáni pod všedním hříchem modlití se Otčenáše. Budou je však zajisté vykonávatí. (Výklad řehole „Liber vitae“ 1926, přípis nejdůst. P. Generála Leonarda M. Bello ze dne 9. srpna 1934.)

Odpustky štace jsou upraveny následovně:

Kolikrátkoliv říkáme šestkrát Otčenáš, Zdrávas a Sláva, získáváme neplnomocný odpustek 10 let; modlitbu musíme vykonati na úmysl Sv. Otce, totiž za mír, za svobodu církve, svornost a blaho všech národů. Vykonáváme-li tuto modlitbu denně, můžeme za obvyklých podmínek jednou za měsíc získati odpustek plnomocný (přijetí svátostí, jednou návštěva chrámu s modlitbou na úmysl Sv. Otce; stačí při této návštěvě kostela vykonati oněch šestkrát Otčenáš atd. pro dotyčný den). Ordensdirektor 1933 dle S. Poenitenziaria, dekret ze 22. dubna 1933. Officium defunctorum koná se pětkrát do roka.

Str. 67. 1. odstavec uprav následovně: Za každého řeholníka s profesí i novice, i když zemře mimo provincii, za terciáře, kteří byli v řádu deset let, obětuj

Za ostatní bratry terciáře má provinciál dáti sloužiti
(Konstituce generální č. 181 a 182.)

Str. 67. 3. odstavec zdola. Pod zákaz újmy spadají pokrmy, nikoli nápoje, vyjma ty, které o sobě jsou výživné (mléko, čokoláda s mlékem, med a pod.).

Str. 69. Dle odůvodněného mínění mladí řeholníci do 21. roku a starci po 59 letech nejsou vázáni ani k újmě církevní ani k řeholní. (Liber vitae, 1926, přípis nejdůst. P. Generála Leonarda M. Bello ze dne 9. srpna 1934.)

Str. 82. 2. odstavec shora. Přidej: Dodatečně třeba prositi za dovolení, má-li užívání věci trvati dále. To platí obzvláště pro důležité předměty.

Str. 87. Poslední odstavec. Přátelství ctnostné, třebas o sobě je doporučení hodné, Bůh nikomu neukládá. Řeholníkům všeobecně nelze je doporučiti. V klášteřích všichni mají si býti přáteli. Viz odstavec o důvěrném přátelství na str. 88.

Str. 89. 4. odstavec. Dodej: . . . a mohou býti od něho rozhřešení i od hříchů v řádu zadržených. Ostatní viz v dodatku ke str. 47.

Str. 100. IV. oddíl, poslední odstavec. Neuposlechne-li poddaný rozkazu, který jemu byl dán se zřetelem na slib poslušnosti („mocí sv. poslušnosti“, „ve jménu Ježíše Krista“ nebo podobnými slovy), dopouští se také hříchu proti slibu poslušnosti. Mocí poslušnosti mohou rozkazovati generál, provinciál, představený kláštera, kteří zase mohou představené nižší k udělení takových rozkazů delegovati. Samozřejmě mocí poslušnosti může rozkazovati též Sv. Otec a posvátná Kongregace řeholníků.